

Засновники: Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, Служба інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади. Заснований у 2005 р. Видається щомісяця. Відповідальний редактор Л. Чуприна, канд. наук із соц. комунікацій. Упорядник О. Натаров. Адреса редакції: НБУВ, Голосіївський просп., 3, Київ, 03039, Україна. Тел. (044) 525-61-03. E-mail: siaz2014@ukr.net, <http://nbuviar.gov.ua/>. Свідоцтво про державну реєстрацію ДК № 1390 від 11.06.2003 р.

Шляхи розвитку української науки

Інформаційно-аналітичний бюлетень
Додаток до журналу «Україна: події, факти, коментарі»

№ 3 (141) березень 2018

У номері:

- *Парламентські слухання «Національна інноваційна система України: стан та законодавче забезпечення розвитку»*
- *Уряд започатковує роботу Ради інновацій*
- *Упровадження критичних технологій у сфері виробництва озброєння*
- *В. І. Вернадський і становлення фундаментальної науки в Україні*
- *Особові архівні фонди вчених НАН України*
- *Стан та перспективи наукової періодики НАН України*

© Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського, 2018

Київ 2018

ЗМІСТ

Наукові здобутки як фундамент програми урядових звершень.....	3
Міжнародне співробітництво	3
Наука – виробництву	7
Наукові конференції, наради та інші організаційні заходи.....	9
Наукова діяльність у ВНЗ	16
До річниці Національної академії наук України: віхи історії і сьогодення....	20
Перспективні напрями наукових досліджень	23
Проблеми стратегії розвитку України	24
Наука і влада.....	25
Суспільні виклики і потреби.....	28
Українська наука і проблеми формування інформаційного суспільства	28
Міжнародний досвід.....	32
Формування та впровадження інноваційної моделі економіки	33
Міжнародний досвід.....	36
Проблеми енергозбереження	37
Міжнародний досвід.....	38
Зарубіжний досвід організації наукової діяльності.....	39
Нові надходження до Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського	40
ДОДАТКИ.....	43

Орфографія та стилістика матеріалів – авторські

Наукові здобутки як фундамент програми урядових звершень

Міжнародне співробітництво

23.03.2018

Визначено 6 пріоритетів інтеграції української науки в Європу – колегія МОН затвердила проект дорожньої карти

Колегія МОН України схвалила проект Дорожньої карти інтеграції України у Європейський дослідницький простір (ERA-UA).

[Докладніше див. додаток 40](#)

13.03.2018

Оголошено конкурс на проведення спільних досліджень у рамках програми «Висвітлення ваших досліджень» (Enlighten Your Research) для учасників із країн Східного партнерства

Східне партнерство (EaP) – регіональна багатостороння ініціатива, спрямована на розширення співпраці Європейського Союзу з Україною, Молдовою, Білоруссю, Грузією, Вірменією, Азербайджаном – уможливило надання фінансової підтримки та допомоги в різних сферах включно з науково-технічною ([Національна академія наук України](#)).

«Висвітлення ваших досліджень» (Enlighten Your Research, EYR) – це програма, що надає підтримку використанню ресурсів комп'ютерних мереж для сприяння міжнародній співпраці в проведенні спільних досліджень. Для отримання додаткових переваг при використанні цього ресурсу і для розширення науковцями меж співпраці з іншими країнами програма підтримує національні науково-дослідні й освітні мережі (NREN).

Науково-дослідні проекти, що пройдуть конкурс, отримають додаткову інфраструктурну і/або експертну підтримку для реалізації своїх досліджень відповідно до висунутих вимог. Окрім того, обрані проекти також отримають можливість безкоштовно взяти участь у щорічній Конференції з Е-інфраструктури для країн Східного партнерства (EaPEC). Пропозиції приймаються до 16 березня 2018 р. Із докладнішою інформацією можна ознайомитися за посиланням: <https://www.eapconnect.eu/research-eap/eureap2018/>.

14.03.2018

Починається конкурс українсько-латвійських науково-дослідних проектів на 2019-2020 роки

МОН України та Держагентство з розвитку освіти Латвійської Республіки оголошують конкурс спільних українсько-латвійських науково-дослідних проектів на 2019–2020 рр. ([Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України](#)).

Прийом проектів триватиме з 15 березня до 15 травня 2018 р. Конкурс відкритий для будь-яких лабораторій чи науково-дослідних груп вишів, науково-дослідних установ і підприємств обох країн. До участі у конкурсі приймаються проекти за такими **пріоритетними напрямками**:

- Енергетика та енергоефективність;
- Екологія та раціональне природокористування;
- Нові технології профілактики та лікування основних захворювань, дослідження у сфері біотехнологій, біоінженерії та генетики;
- Нові матеріали;
- Демографічні зміни, міграція та мігранти;
- Особливості та проблеми регіонального розвитку і соціальної згуртованості;
- Технології оборонного спрямування.

Переглянути докладнішу інформацію про конкурс можна [тут](#).

Форма заявки доступна за [цим посиланням](#).

02.03.2018

Триває конкурс для молодих науковців, переможець якого зможе відвідувати семінари з біотехнологій у США

Студентів, дослідників та підприємців з України запрошують взяти участь у конкурсі щодо біотехнологій «40 Under 40 Leaders in Biotech in Ukraine». Переможці отримають грант або грошову винагороду для відвідування конференцій та виставок у США на загальну суму 25 тис. доларів ([Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України](#)).

Організатори прагнуть знайти 40 новаторів у віці до 40 років (народжені до 1 січня 1978 р.), які працюють за напрямом біотехнологій. Для участі у конкурсі претенденти мають подати заявку з описом досягнень, а також винаходу або іншого значного внеску в галузь біотехнологій. Заявка подається англійською мовою. Її потрібно завантажити на сайт Фондації США-Україна (<http://www.usukraine.org/>) або надіслати на електронну адресу info@usukraine.org. Термін подачі заявки – з 1 до 31 березня 2018 р.

Кандидатів оцінюватимуть за такими критеріями: лідерство у галузі; підприємницька реалізація; можливість комерціалізувати дослідження; поточний чи майбутній вплив дослідження; користь від діяльності або інновацій для українського суспільства.

Конкурс для молодих науковців реалізовано у межах Біотехнологічної ініціативи Фондація США – Україна. На їхню думку, біотехнології є перспективною галуззю для економічного майбутнього України. Крім того, конкурс підвищить рівень обізнаності українських науковців щодо можливостей біотехнологій. Докладніше про конкурс за посиланнями: <https://goo.gl/3Ht1mb>; <https://goo.gl/3u5AHy>.

27.03.2018

Індонезійські вчені зможуть працювати на станції Академік Вернадський, а українські – у тропічних центрах провінції Ріоу – підписано Меморандум

Українські та індонезійські вчені планують проводити спільні морські, антарктичні та тропічні дослідження. Відповідний Меморандум про співпрацю був підписаний між Українським науково-технологічним центром (УНТЦ) та парламентом індонезійської провінції Ріоу.

[Докладніше див. додаток 64](#)

15.03.2018

Візит Надзвичайного і Повноважного Посла Республіки Корея пана Лі Янг-Гу до Національної академії наук України

Національну академію наук України відвідав Надзвичайний і Повноважний Посол Республіки Корея пан Лі Янг-Гу.

[Докладніше див. додаток 1](#)

26.03.2018

Візит директора Центру дослідження графену (Сінгапур) професора А. Кастро Нето

Національну академію наук України відвідав директор Центру дослідження графену при Національному університеті Сінгапура професор Антоніо Кастро Нето.

[Докладніше див. додаток 50](#)

15.03.2018

Цими днями вчені НАН України у складі української делегації беруть участь у заходах до 100-річчя встановлення дипломатичних відносин між Німеччиною та Україною

З 14 по 17 березня 2018 р. делегація українських науковців перебувала у Мюнхені з нагоди проведення подіумної дискусії та виставки, присвячених 100-річчю встановлення дипломатичних відносин між Німеччиною та Україною ([Національна академія наук України](#)).

До складу делегації увійшли завідувач відділу історії Української революції 1917–1921 рр. Інституту історії України НАН України доктор історичних наук, професор В. Верстюк, провідний науковий співробітник відділу історії міжнародних відносин та зовнішньої політики України Інституту історії України НАН України доктор історичних наук, професор І. Матяш, професор кафедри нової та новітньої історії Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, співголова Комісії істориків України і Німеччини П. Барвінська, завідувач відділу історичних студій Науково-дослідного інституту українознавства Міністерства освіти і науки України П. Гай-Нижник та директор Чернігівського центру перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій, заступник голови ради ГО «Сіверський інститут регіональних досліджень», позаштатний кореспондент газети «День» В. Бойко.

Докладніше читайте на [інтернет-сайті газети «День»](#), допис від 13.03.2018 р.

20.03.2018

Делегація діячів культури Республіки Австрії, науки та освіти відвідала відділ фонду юдаїки Інституту рукопису НБУВ

13 березня в рамках офіційного візиту Федерального президента Республіки Австрії Александра Ван дер Беллена, делегація діячів культури, науки та освіти відвідала відділ фонду юдаїки Інституту рукопису Національної бібліотеки імені В. І. Вернадського ([Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського](#)).

Гості, серед яких була куратор Віденського єврейського музею, високо оцінили роботу бібліотеки зі збереження та дослідження єврейської документальної спадщини в Україні.

20.03.2018

Академічну наукову бібліотеку у Львові відвідав Президент Республіки Австрія

Федеральний Президент Республіки Австрія Александер Ван дер Беллен у рамках свого триденного офіційного візиту до України відвідав Львівську національну наукову бібліотеку України імені В. Стефаника.

[Докладніше див. додаток 2](#)

12.03.2018

Учені НАН України продовжують підтримувати наукові зв'язки з колегами з Македонії

Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського НАН України відвідала професор Б. Ристовська-Йосифовська (м. Скоп'є, Македонія).

[Докладніше див. додаток 3](#)

Виступ угорської дослідниці Каталін Югас на вченій раді ІМФЕ

У рамках угорсько-українського дослідницького проекту «Зміни національного, регіонального і локального рівня в народній культурі та суспільстві України та Угорщини в ХХ–ХХІ ст.» здійснила відрядження до Києва науковий співробітник Інституту етнографічних досліджень К. Югас.

[Докладніше див. додаток 51](#)

Наука – виробництву

02.04.2018

Оголошується конкурс проектів за Цільовою програмою наукових досліджень НАН України «Напівпровідникові матеріали, технології і датчики для технічних систем діагностики, контролю та управління» на 2018–2020 роки

Метою Програми є створення та впровадження найперспективніших технологій і конкурентоспроможних міждисциплінарних наукоємних продуктів (матеріалів, датчиків, аналітичних приладів і інтелектуальних комплексів та систем їх атестації і сертифікації) у ключові галузі економіки.

[Докладніше див. додаток 70](#)

14.03.2018

Оголошується конкурс наукових проектів за Цільовою програмою наукових досліджень НАН України «Розумні» сенсорні прилади нового покоління на основі сучасних матеріалів та технологій» на 2018–2022 роки

Головною метою Програми є розроблення «розумних» сенсорних приладів нового покоління на основі сучасних матеріалів та технологій, готових до впровадження у практику для експресного аналізу в медицині, екології, біотехнології, харчовій, хімічній та фармацевтичній промисловості тощо.

[Докладніше див. додаток 4](#)

Горбулін В., академік НАН України, перший віце-президент НАН України, директор Національного інституту стратегічних досліджень; Шеховцов В., доктор технічних наук, завідувач відділу аналізу оборонно-промислової політики та військово-технічного співробітництва регіонального філіалу Національного інституту стратегічних досліджень у м. Дніпро; Шевцов А., доктор технічних наук, професор, директор регіонального філіалу Національного інституту стратегічних досліджень у м. Дніпро

Проблемні питання визначення і впровадження критичних технологій у сфері виробництва озброєння // Вісник НАН України. – 2018. – № 2. – С. 3–9.

У статті проаналізовано причини нинішньої ситуації, що склалася з формуванням переліку критичних технологій, та незадовільного стану наукових досліджень, пов'язаних з розробками в інтересах оборони держави. Підкреслено своєчасність рішення Кабінету Міністрів України щодо інтенсифікації фундаментальних і прикладних наукових досліджень у цій сфері. Зазначено, що, відповідно до прийнятого рішення, фінансування досліджень у рамках державного оборонного замовлення сприятиме поліпшенню ситуації, особливо на ранніх стадіях, на яких зберігається високий рівень невизначеності. Наведено аналіз ризиків на шляху реалізації рішення КМУ, серед яких – відсутність гарантованих обсягів щорічного бюджетного фінансування, а також прозорих процедур визначення критичних технологій, розподілу державних субвенцій, моніторингу ефективності використання бюджетних коштів. Запропоновано першочергові заходи, здійснення яких має сприяти успішному вирішенню поставленої проблеми.

[Докладніше див. додаток 5](#)

13.03.2018

Інтерв'ю академіка Володимира Моргуна газеті «Україна молода»

Про високопродуктивні сорти сільськогосподарських культур, створені вченими-селекціонерами НАН України, та «зелену революцію» у світі розповів в інтерв'ю газеті «Україна молода» директор Інституту фізіології рослин і генетики (ІФРГ) НАН України, академік-секретар Відділення загальної біології НАН України, член Президії НАН України, Герой України академік В. Моргун ([Національна академія наук України](#)).

За словами академіка, Україна володіє достатнім потенціалом, аби зробити свій важливий внесок у подолання продовольчої кризи, котра у світі дедалі загострюється. Докладніше про це, а також про зібраний академіком В. Моргуном разом з колегами фонд геноплазми сільськогосподарських

рослин, який зберігається в ІФРГ НАН України та має статус національного надбання, про унікальні добрива (в тому числі бактеріальні), створені вченими цієї ж академічної наукової установи та багато іншого дізнавайтеся за посиланням: <https://goo.gl/mjZBc4>.

Читайте також: [«Стійкість до стресових факторів». Чотири хлібини з п'яти випікають в Україні з пшениць, створених академіком Володимиром Моргуном.](#)

22.03.2018

НААН створює платформи для співпраці з бізнесом в аграрному секторі – віце-президент НААН

Потенціал української науки досить високий, і вже сьогодні НААН працює над створенням форматів для роботи науковців з бізнесом.

[Докладніше див. додаток 33](#)

Наукові конференції, наради та інші організаційні заходи

04.04.2018

Відбулась офіційна церемонія нагородження лауреатів премії Президента України для молодих вчених 2017 року

28 березня 2018 р. у Великому конференц-залі НАН України відбулась офіційна церемонія вручення нагород лауреатам премії Президента України для молодих вчених 2017 р. ([Національна академія наук України](#)).

Відкрив урочистий захід заступник голови Комітету з державних премій України в галузі науки і техніки, перший віце-президент НАН України академік В. Горбулін. Свідоцтва і почесні знаки лауреатам вручила міністр освіти і науки України Л. Гриневич.

Згідно з [Указом Президента України від 29 грудня 2017 року № 458/2017](#) присуджено 40 премій Президента України для молодих вчених. До складу авторських колективів робіт, представлених до преміювання, ввійшло 89 науковців, з яких 33 працюють в установах НАН України (15 премій). Нагороди отримали молоді науковці, які мають видатні розробки в галузі природничих, технічних і гуманітарних наук.

Більше фотографій – на сайті Комітету з державних премій України в галузі науки і техніки – за посиланням: <https://goo.gl/1QDyjH>.

07.03.2018

До складу Національної академії наук України обрано нових членів

Відбулася сесія Загальних зборів НАН України, під час якої було обрано дійсних членів (академіків) і членів-кореспондентів НАН України.

[Докладніше див. додаток 38](#)

28.03.2018

Про вибори в Національній академії наук України

Стаття головного вченого секретаря НАН України академіка В. Л. Богданова. Джерело: газета «Голос України», № 58 (6813), 28 березня 2018 р. ([Національна академія наук України](#)).

[Читати на сайті «golos.com.ua»](#)

13.03.2018

В. І. Вернадський і становлення фундаментальної науки в Україні

12 березня 2018 р., у день народження великого вченого, відбулися ХХVІІІ читання академіка В. І. Вернадського «В. І. Вернадський і становлення фундаментальної науки в Україні». Організаторами заходу виступили: Національна академія наук України, Комісія НАН України з розробки наукової спадщини академіка В. І. Вернадського, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського та Національна академія аграрних наук України. Зібрання відкрив віце-президент НАН України, голова Комісії НАН України з розробки наукової спадщини академіка В. І. Вернадського, академік НАН України А. Загородній ([Національна академія аграрних наук України](#)).

У межах заходу відбулося відкриття книжкової виставки «В. І. Вернадський і становлення фундаментальної науки в Україні» та презентація видання «В. І. Вернадський і Україні: з листування».

Наукова спільнота з великою шаною відзначила 155-річчя від дня народження академіка В. І. Вернадського.

[Програма ХХVІІІ читань академіка В. І. Вернадського «В. І. Вернадський і становлення фундаментальної науки в Україні».](#)

15.03.2018

Міжнародний симпозіум «100-річчя Національної академії наук України: минуле та сучасність»

Відбувся черговий ХХVІІІ Київський міжнародний симпозіум з наукознавства та історії науки, який цього разу був поєднаний із традиційними Добровськими читаннями.

[Докладніше див. додаток 6](#)

16.03.2018

Шевченківські читання з нагоди 204-ї річниці від дня народження Великого Кобзаря

У Національній академії внутрішніх справ відбулися Шевченківські читання з нагоди 204-ї річниці від дня народження Великого Кобзаря.

[Докладніше див. додаток 7](#)

20.03.2018

Відбулася презентація нової збірки «Мудрості від Максима Рильського»

У книзі зібрано вислови, поради, роздуми, настанови, звернення, міркування поета-академіка Максима Тадейовича Рильського.

[Докладніше див. додаток 8](#)

26.03.2018

Науковці Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського НАН України взяли участь у роботі XXVII Міжнародної оптово-роздрібною виставки HANDMADE-EXPO

У рамках роботи виставки відбулася презентація п'ятитомного видання «Історія декоративного мистецтва України».

[Докладніше див. додаток 49](#)

27.03.2018

VII Конгрес політологів України «Цивілізаційне самовизначення України наприкінці XX – на початку XXI ст.»

В Інституті політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України відбувся VII Конгрес політологів України.

[Докладніше див. додаток 69](#)

21.03.2018

«Нервові» «Дні науки» – 2018

В Інституті фізіології імені О. О. Богомольця НАН України відбулися «нервові» «Дні науки», організовані цією установою спільно з партнерами в рамках Всесвітнього тижня мозку в Україні – 2018.

[Докладніше див. додаток 9](#)

23.03.2018

Міжнародна науково-практична конференція «Природа для води»

22 березня 2018 р. у рамках Глобального водного партнерства під егідою Всесвітнього дня води проведено Міжнародну науково-практичну конференцію «Природа для води», що проходила на базі Інституту водних проблем і меліорації НААН України ([Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НААН України](#)).

Конференція проводилася з метою актуалізувати і привернути увагу спільноти до проблем стану водних об'єктів та до нестачі питної води, необхідності збереження та раціонального використання водних ресурсів. Всесвітній день води зосереджує увагу на важливості загального доступу до чистої води та питань збалансованого управління водними ресурсами.

У роботі заходу взяли участь представники органів державної влади та місцевого самоврядування, науково-дослідних установ, вищих навчальних закладів та громадських організацій.

23.03.2018

Відбулася церемонія вручення премії «Жінка України – 2018»

Серед переможниць – директор Інституту демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НААН України академік Е. Лібанова та старший науковий співробітник Інституту фізіології імені О. О. Богомольця НААН України кандидат медичних наук К. Яценко.

[Докладніше див. додаток 34](#)

23.03.2018

Науковиці Академії ввійшли до топ-100 найуспішніших жінок України

Рейтинг представлено журналом «Новое время» (№ 8, 2 березня 2018 р.).

[Докладніше див. додаток 35](#)

30.03.2018

Відбулася презентація чергового випуску журналу «Україна – Китай», публікованого за підтримки сходознавців Академії (відео)

На початку березня 2018 р. в інформаційній агенції УНІАН відбулася презентація чергового випуску журналу «Україна – Китай» та прес-конференція з цього приводу ([Національна академія наук України](#)).

Видання засновано Українською асоціацією китаєзнавців та ТОВ «Компанія «Ти і право»», а його випуск здійснюється за підтримки Інституту

сходознавства імені А. Ю. Кримського НАН України і Посольства КНР в Україні. У журналі детально розкривається поточний стан розвитку українсько-китайських відносин.

Відеозапис прес-конференції можна переглянути на сайті інформаційної агенції УНІАН за посиланням: <https://goo.gl/ryH6vQ>.

Електронну версію зазначеного випуску журналу «Україна-Китай» розміщено на сайті Української асоціації китаєзнавців: <https://goo.gl/Tew1dA>.

28.03.2018

Тренінг «Life management чи Життя як проект» для учнів-членів Київської МАН

27 березня 2018 р. у рамках спільного проекту Київської МАН і Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського «Юні науковці – агенти позитивних змін» (<http://www.nbuv.gov.ua/node/2923>) у Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського відбувся тренінг «Life management чи Життя як проект», який провела керівник центру розвитку Graffit Н. Дзюба для учнівської молоді ([Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського](#)).

Під час зустрічі тренер ознайомила присутніх з навичками тайм-менеджменту, розкрила природу часу, запропонувала виконати кейс «Чи вмієте ви планувати свій час?», організувала пізнавальну гру «швидерце», розповіла про тайм-кілерів, ознайомила з одним із методів планування – SMART. На думку організаторів зустрічі, розвиток навичок бюджетування часу сприятиме досягненню поставлених цілей і активізації позитивних змін у житті людини.

16.03.2018

Аніщенко О., Постригач Н.

Семінар «Показники ефективної наукової діяльності науковця, установи і країни: публікації, наукові видання, гранти»

Відбувся семінар «Показники ефективної наукової діяльності науковця, установи і країни: публікації, наукові видання, гранти», який за підтримки Міністерства освіти і науки України провела компанія Clarivate Analytics та представники Програми імені Фулбрайта в Україні.

[Докладніше див. додаток 71](#)

12.03.2018

Восьмі наукові читання імені академіка Я. Д. Ісаєвича

5–7 березня 2018 р. у Львові відбулися VIII Ісаєвичівські наукові читання на тему: «Львів в історії та культурі України, Центрально-Східної Європи». Від імені співорганізаторів учасників Читань в актовій залі Львівської мерії привітали заступник міського голови Львова з питань розвитку А. Москаленко, директор Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України М. Литвин, заступник голови Наукового товариства ім. Шевченка С. Гелей, декан історичного факультету ЛНУ імені Івана Франка Р. Шуст ([Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України](#)).

На пленарному засіданні «Витоки історії Львова: факти і міфи» заслухано доповіді Л. Войтовича «Старі і нові стереотипи ранньої історії Львова і довгі спроби їх подолання», В. Александровича «Львівська школа українського пізньосередньовічного релігійного малярства», Р. Голика «Дуже міфічне місто: образ Львова під масками історії, літератури, культури». На секціях «Львів: музейно-культурний простір», «Історико-археологічний аспект середньовічного Львова: традиційні погляди і новітнє бачення», «Мовно-культурні світи Львова», «Львів і львів'яни: історія – культура – ідентичність» (конференц-зал Львівського історичного музею) виступили науковці інституту.

12.03.2018

Друга наукова конференція «Західноукраїнська психологія вчора та сьогодні»

У Львові 12 березня 2018 р. відбулась Друга наукова конференція «Західноукраїнська психологія вчора та сьогодні», присвячена С. Балею, О. Кульчицькому та Я. Цурковському¹ ([Західний науковий центр НАН України та МОН України](#)).

Організаторами конференції виступили Громадська організація «Львівський аналітичний дім» та Західний науковий центр НАН України і

¹ Балея Степан (Стефан-Максим) (народився 4 лютого 1885 р. у селі Великі Бірки Тернопільського повіту (нині – селище міського типу Тернопільської області) – помер 13 вересня 1952 р., похований на цвинтарі Повонзки у Варшаві) – видатний український і польський психолог, лікар, психоаналітик, педагог та філософ.

Кульчицький Олександр (народився 8 лютого 1895 р., м. Скалат на Тернопільщині – помер 30 квітня 1980 р.) – український філософ, громадський та культурно-освітній діяч української діаспори.

Цурковський Ярослав (народився 27 грудня 1904 р. у м. Тернопіль – помер 24 квітня 1995 р.) – психолог, громадський діяч, літератор, доктор філософії, засновник теорії психічного контролю, винахідник контрологафа.

МОН України за підтримки кафедри теоретичної та практичної психології Національного університету «Львівська політехніка».

[Матеріали конференції.](#)

01.03.2018

У Львові проведений українсько-болгарський науково-практичний круглий стіл з міжнародною участю

Під час заходу обговорено спільну українсько-болгарську історію, опрацьовані окремі аспекти й проблематика сучасного стану та перспектив двостороннього взаємовигідного співробітництва тощо.

[Докладніше див. додаток 37](#)

22.03.2018

«Інновації в технологіях вирощування озимих та ярих культур за недостатнього вологозабезпечення півдня України в 2018 році»

20 березня в Інституті зрошуваного землеробства НААН відбулася науково-практична конференція «Інновації в технологіях вирощування озимих та ярих культур за недостатнього вологозабезпечення півдня України в 2018 році» ([Національна академія аграрних наук України](#)).

Участь у ній взяли близько 150 осіб, серед яких: представники Департаменту агропромислового розвитку Херсонської обласної державної адміністрації; керівники та фахівці управлінь агропромислового розвитку райдержадміністрацій; голови районних асоціацій фермерів та землевласників Херсонської і Миколаївської областей; науковці Інституту зрошуваного землеробства НААН, Інституту рису НААН та ін. Товаровиробники південного регіону були ознайомлені з інноваціями Інституту зрошуваного землеробства НААН та інших наукових установ і компаній у технологіях вирощування сільськогосподарських культур. З презентаціями виступило багато провідних спеціалістів з цих питань.

12.03.2018

Сімнадцяті Данилевські читання. Звіт

1–2 березня 2018 р. ДУ «Інститут проблем ендокринної патології ім. В. Я. Данилевського НАМН України» сумісно з Харківською медичною академією післядипломної освіти МОЗ України та Харківським національним медичним університетом МОЗ України провели науково-практичну конференцію з міжнародною участю «Досягнення та перспективи експериментальної і клінічної ендокринології» (Сімнадцяті Данилевські

читання). У роботі конференції взяли участь 324 особи – представники восьми областей України, м. Києва, Лівану, Марокко, РФ ([Національна академія медичних наук України](#)).

Промовці зазначили, що важливість проведення Данилевських читань обґрунтована нагальною необхідністю обговорення новітніх досягнень у галузі клінічної та експериментальної ендокринології для якнайшвидшого впровадження сучасних технологій у клінічну практику. Такий формат конференції, що стала вже традиційною, становить інтерес не тільки для фахівців-ендокринологів, а й для лікарів інших спеціальностей, що підтверджується активною щорічною участю в роботі конференції представників як вітчизняної, так і закордонної медично-наукової спільноти.

У рамках конференції проведено наукову сесію «Стовбурові клітини в біології та медицині».

Наукова діяльність у ВНЗ

19.03.2018

Базове фінансування у вишах на науку йтиме на проведення пріоритетних досліджень, оновлення обладнання, зарплату технічного персоналу

Базове фінансування наукової діяльності отримують не всі заклади вищої освіти, а тільки ті, які матимуть найвищі показники в атестації.

[Докладніше див. додаток 10](#)

13.03.2018

Від ідеї до бізнесу – МОН та УЕР розвиватимуть стартапи та інноваційне підприємництво у вишах

В українських вишах розвиватимуть мережу бізнес-інкубаторів, де студентів та науковців навчатимуть, як результати їхніх досліджень втілити в бізнес.

[Докладніше див. додаток 11](#)

06.03.2018

Шість українських вишів потрапили в рейтинг кращих у 2018 році

У число 1000 кращих університетів світу 2018 р., за версією [QS World University Rankings](#), потрапили шість українських вишів. Згідно з оприлюдненим рейтингом, кращим вишем з України став Харківський національний університет ім. Василя Каразіна. Він увійшов у число вишів, які ділять місця з 401-го по 410-е ([Корреспондент.net](#)).

На місце 411–420 потрапив Київський національний університет ім. Тараса Шевченка, на 501–550 – Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського», на 701–750 – Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут». Два українські виші, Донецький національний університет ім. Василя Стуса і Сумський державний університет, розмістилися на місцях 801–1000.

Лідером рейтингу став Массачусетський технологічний інститут США. На другому, третьому і четвертому місцях рейтингу теж американські виші – відповідно Стенфордський університет, Гарвардський університет і Каліфорнійський технологічний інститут. На п'ятому місці – університет Кембриджа (Велика Британія).

Рейтинг QS World University Rankings складає британська консалтингова компанія Quacquarelli Symonds (QS).

26.03.2018

Новий партнер Київського університету права НАН України – група компаній «Де Візу»

Підписано угоду про співробітництво між КУП НАН України і групою компаній «Де Візу» та визначено напрями їхньої спільної діяльності.

[Докладніше див. додаток 48](#)

14.03.2018

Підписано Меморандум між КНУ та Австрійським центром СОМЕТ

Відбулося підписання Меморандуму порозуміння між КНУ та Австрійським центром компетенцій відмінних технологій. Його підписали ректор КНУ академік Леонід Губерський та професор Віденського технологічного університету А Мін Тйота ([Київський національний університет імені Тараса Шевченка](#)).

Австрійський центр заснований як національний центр компетенцій в галузі промислових досліджень з ініціативи федерального уряду Австрії і охоплює 3 австрійські університети, 12 європейських партнерів-університетів, а також 23 промислові партнери Австрії. Центр компетенцій (СОМЕТ) стимулює академічних вчених, дослідників бізнесу та індивідуальних розробників співпрацювати над стратегічними дослідницькими проектами, що є ближчими до промисловості, ніж ті, над якими зазвичай працюють університетські групи.

03.03.2018

КПІ створюватиме наносупутник спільно з Познанською політехнікою

Вчені Київської політехніки працюватимуть над розробкою, проектуванням та виготовленням електронної платформи наносупутника спільно з Познанською політехнікою. Відповідний протокол був підписаний представниками зазначених вишів ([Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України](#)).

До проекту зможуть долучитися студенти, аспіранти та інші співробітники університетів. Після запуску наносупутник проводитиме дистанційне зондування Землі та надаватиме вченим дані для досліджень. Партнери також домовились про участь студентів у розробці та проектуванні конкретних космічних апаратів. Крім того, вони візьмуть участь у забезпеченні теплових режимів та випробуванні космічних апаратів і їх систем. Для прийому та обробки даних від супутників на базі вишів працюватимуть спеціальні наземні станції.

13.03.2018

ТНЕУ відкрив Міжнародний центр освіти та розвитку спільно з інститутом європейської інтеграції

Тернопільський національний економічний університет спільно з Інститутом європейської інтеграції (Польща) відкрили Міжнародний центр освіти та розвитку. Відповідний документ днями підписали очільники вишів. Новостворений заклад сприятиме співпраці науковців обох країн, організації стажувань та навчальних курсів, а також стане місцем для проведення досліджень у сфері права ([Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України](#)).

Також на базі центру проводитимуть наукові експертизи різних секторів економіки, зокрема, виявлення розбіжностей правової та економічної систем Польщі та України. Проект центру реалізований під патронатом Посольства України в Польщі і Тернопільської ОДА.

15.03.2018

УЖНУ співпрацюватиме із Сегедьським університетом у сфері медицини та фізики

Викладачі та студенти Ужгородського національного університету проводитимуть дослідження з медицини та фізики спільно з колегами з Сегедьського дослідницького університету (Угорщина). Вони планують проводитися на базі центру лазерних досліджень, що розташований у Сегеді. ([Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України](#)).

Відповідну угоду про співпрацю днями підписали ректори вишів. Угода також передбачає, що сторони разом братимуть участь у конкурсах на отримання грантів, міжнародних проектах тощо. Водночас науковці УжНУ зможуть проходити практику на базі Сегедського дослідницького університету.

23.03.2018

У ХНУ працюватимуть над проектом щодо покращення медичної діагностики

Фахівці та студенти фізико-технічного факультету Харківського національного університету долучилися до нового українсько-французького проекту. У ньому дослідники працюватимуть над сенсорними системами та пристроями, які впливають на якість візуалізації зображень під час медичної діагностики ([Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України](#)).

Задля реалізації проекту у виші створять інструментальну платформу, де вчені матимуть доступ до спеціального обладнання. На ньому вони розроблятимуть та тестуватимуть нові детектори іонізуючого випромінювання. На цьому етапі до виконання робіт планують залучити студентів університету. Зокрема, такий досвід буде корисний при підготовці інженерного та медичного персоналу, а також у навчанні студентів спеціальностей медичної фізики та техніки. Схожу за характеристиками платформу планують відкрити на базі КНУ ім. Шевченка. Загалом над проектом працюватимуть 56 українських вчених та інженерів, а також науковці лабораторії лінійних прискорювачів (м. Орсе, Франція).

19.03.2018

Як створити «розумний дім» – у ЧДТУ відкрили лабораторію, де студенти вивчатимуть системи управління приміщеннями

У Черкаському державному технологічному університеті створили лабораторію сучасних цифрових рішень та робототехнічних систем. У ній студенти профільних спеціальностей зможуть проектувати системи управління приміщеннями, а також практикуватися у налаштуванні телефонних станцій ([Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України](#)).

До наповнення лабораторії увійшли стартові набори Raspberry Pi 3, комплекти Arduino та набори датчиків для них, автоматичні телефонні станції (АТС) та IP-телефони, контрольно-вимірювальне обладнання. Усі ці прилади застосовують для обслуговування офісів та житлових приміщень. Приміром, системи типу «Розумний будинок» або «Автоматизація і роботизація виробничих процесів» дозволяють централізовано керувати електроприладами через Інтернет. Крім того, робота з обладнанням

покращить професійні навички фахівців з телекомунікацій, які займаються налаштуванням та обслуговуванням міні АТС.

До річниці Національної академії наук України: віхи історії і сьогодення

13.03.2018

Інформація Національної академії наук України про бюджет за бюджетними програмами та показниками, бюджетні призначення щодо яких визначені Законом України «Про Державний бюджет України на 2017 рік»

Розміщено на веб-сайті НАН України та оприлюднюється в газеті «Урядовий кур'єр» № 49 від 14 березня 2018 р. ([Національна академія наук України](#)).

[Читати](#)

12.03.2018

12 березня 2018 року виповнюється 155 років від дня народження академіка Володимира Івановича Вернадського

В. І. Вернадський – геніальний вчений зі світовим ім'ям, видатний громадський діяч і організатор науки, перший президент Української академії наук (нині – Національна академія наук України).

[Докладніше див. додаток 12](#)

27.03.2018

«Наймасштабніші постаті людства»: В. І. Вернадському – 155 років

У Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського відділ комплексного бібліотечного обслуговування презентує книжкову виставку «В. І. Вернадський і становлення фундаментальної науки в Україні».

[Докладніше див. додаток 56](#)

08.03.2018

В Інституті архівознавства НБУВ підготовлено нове електронне видання «Особові архівні фонди вчених НАН України : путівник»

Співробітниками Інституту архівознавства Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського підготовлено новий путівник особовими архівними фондами вчених НАН України.

[Докладніше див. додаток 36](#)

30.03.2018

До 100-річчя НБУВ: Бібліографічна база даних «Публікації співробітників НБУВ (2003–2018)»

До 100-річного ювілею Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського відділом національної бібліографії за підтримки Інституту інформаційних технологій підготовлено бібліографічну базу даних «Публікації співробітників НБУВ (2003–2018)», яка містить понад 4 тис. записів.

[Докладніше див. додаток 57](#)

24.03.2018

Наукова спадщина України. Павло Аполонович Тутковський (1858-1930)

У Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського відділ комплексного бібліотечного обслуговування пропонує ознайомитися з книжковою виставкою «Наукова спадщина України: Павло Аполонович Тутковський (1858–1930).

[Докладніше див. додаток 55](#)

23.03.2018

Син України, визнаний світом (до 100-річчя від дня смерті Івана Пулюя)

Стаття провідного наукового співробітника Інституту фізики НАН України доктора фізико-математичних наук В. Шендеровського ([Національна академія наук України](#)).

Джерело: науково-популярний журнал «Світогляд», № 1 (69), 2018 р.

[Читати](#)

28.03.2018

Новини на сайті ІБОНХ НАН України

28 березня 2018 р. минув рік з дня смерті академіка НАН України Валерія Павловича Кухаря. З метою вшанування пам'яті В. П. Кухаря в Інституті біоорганічної хімії та нафтохімії НАН України відбулося зібрання працівників Інституту, колег, учнів і всіх, хто співпрацював з Валерієм Павловичем ([Інститут біоорганічної хімії та нафтохімії НАН України](#)).

В цей день було відкрито музей історії Інституту з експозицією про життя і діяльність академіка НАН України В. П. Кухаря.

До Вашої уваги:

[Одне з останніх інтерв'ю В. П. Кухаря на Youtube](#)

А також нарис про [життєвий і творчий шлях академіка НАН України В.П. Кухаря](#) (презентація, pdf).

20.03.2018

Музей, який робить знання доступними

Про історію та сьогодення Державного природознавчого музею НАН України (м. Львів) у статті спеціально для веб-сайту НАН України пише завідувач відділу ландшафтного та біотичного різноманіття цієї академічної наукової установи кандидат біологічних наук А. Бокотей.

[Докладніше див. додаток 46](#)

Гончарук В., академік НАН України, директор Інституту колоїдної хімії та хімії води ім. А. В. Думанського НАН України; Сафронова В., кандидат хімічних наук, учений секретар Інституту колоїдної хімії та хімії води ім. А. В. Думанського НАН України;

Інститут колоїдної хімії та хімії води ім. А. В. Думанського: історія та сьогодення. До 50-річчя заснування Інституту // Вісник НАН України. – 2018. – № 2. – С.104–110.

У січні 2018 р. виповнилося 50 років від дня створення Інституту колоїдної хімії та хімії води ім. А. В. Думанського НАН України. У статті йдеться про історію інституту, розвиток його основних наукових напрямів, пов'язаних з найрізноманітнішими аспектами хімії і технології води, а також із проблемами колоїдної та аналітичної хімії. Наведено найвагоміші наукові здобутки його співробітників і окреслено найважливіші завдання, що сьогодні стоять перед колективом інституту.

[Докладніше див. додаток 13](#)

29.03.2018

Дороговказ до істини, або Популяризація науки як бонтон

Чому наука потребує популяризації та яка від цього користь суспільству? Чи зростає в нашій країні попит на наукові знання? Що мотивує вчених витрачати свій особистий час, аби широкій аудиторії пояснювати складні речі простими словами? На ці й інші запитання в ефірі радіостанції «Радіо НВ» відповіли співробітники НАН України.

[Докладніше див. додаток 54](#)

Перспективні напрями наукових досліджень

21.03.2018

Засідання Президії НАН України

На засіданні Президії НАН України обговорено доповідь «Функціональні матеріали з пам'яттю форми: сучасний стан і перспективи використання».

[Докладніше див. додаток 14](#)

Яцків Я., академік НАН України, голова наукової ради Цільової комплексної програми НАН України з наукових космічних досліджень на 2012–2017 роки

Про результати виконання Цільової комплексної програми НАН України з наукових космічних досліджень на 2012–2017 роки // Вісник НАН України. – 2018. – № 2. – С. 38–40.

У доповіді наведено найважливіші результати фундаментальних і прикладних досліджень у галузі наук про Космос, Землю та сонячно-земні зв'язки, отримані протягом 2017 р. у рамках виконання подовженої на цей рік Цільової комплексної програми НАН України з наукових космічних досліджень на 2012–2017 рр.

[Читати](#)

Морозовська Г., доктор фізико-математичних наук, провідний науковий співробітник відділу фізики магнітних явищ Інституту фізики НАН України

Про стан та перспективи розвитку фізики фероїків в Україні // Вісник НАН України. – 2018. – № 2. – С. 41–51.

Доповідь охоплює широке коло питань, що мають важливе значення для вирішення актуальних проблем розвитку фізики фероїків в Україні. Зазначено, що фероїки є унікальними об'єктами для фундаментальних фізичних досліджень складних нелінійних процесів і явищ, які відбуваються в цих речовинах у мікро- і наномасштабі. Завдяки можливості керування фізичними властивостями фероїків за допомогою розмірних ефектів наноструктури на їх основі є одними з найперспективніших для застосувань у наноелектроніці, наноелектромеханіці, оптоелектроніці, нелінійній оптиці та інформаційних технологіях. У НАН України сформувалася наукова школа з фізики фероїків, характерною ознакою якої є глибока інтегрованість у міжнародну наукову спільноту. Українські вчені отримали ряд пріоритетних результатів, які мають фундаментальне значення для розуміння нелінійних

фізичних процесів у наночервоїках, а також є важливими для їх новітніх застосувань у наноелектроніці.

[Читати](#)

14.03.2018

Каталоги китів і мікропластик в океані – майбутня українська експедиція в Антарктику робитиме 5 нових типів досліджень

Учасники 23-ї Української антарктичної експедиції почнуть проводити нові види досліджень.

[Докладніше див. додаток 15](#)

Проблеми стратегії розвитку України

Пирожков С., академік НАН України, віце-президент НАН України, голова Секції суспільних і гуманітарних наук НАН України; Хамітов Н., доктор філософських наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту філософії ім. Г. С. Сковороди НАН України

Ноосферна цивілізація: від потенцій до нової реальності // Вісник НАН України. – 2018. – № 2. – С. 71–82.

У статті обговорюються питання цивілізаційної суб'єктності України в умовах сучасного світу, яка, на думку авторів, можлива лише через трансформацію її в суб'єкт ноосферної цивілізації, що, у свою чергу, потребує глибинної світоглядної трансформації, трансформації свідомості, а вже на цій основі – трансформації відносин між особистостями, країнами, цивілізаціями та цивілізаційними світами. Для виконання цього надскладного завдання потрібна консолідація українського суспільства і передусім його інтелектуальної частини, а дієвим методологічним інструментом може стати методологія метаантропологічного потенціалізму.

[Докладніше див. додаток 29](#)

21.03.2018

Економічна безпека України

Науковці НДЦ ІПР НАН України розробили науково-практичні рекомендації щодо забезпечення економічної безпеки національної економіки України в контексті інтегрування в ЄС.

[Докладніше див. додаток 30](#)

14.03.2018

Пенсії в Україні

У кінці лютого Комітет ВР з питань соціальної політики, зайнятості та пенсійного забезпечення рекомендував схвалити в першому читанні проект, який передбачає введення обов'язкової накопичувальної системи з 2019 р. Це другий рівень пенсійної реформи ([Інститут демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН України](#)).

– Який відсоток відраховуватиметься на пенсію?

– Що таке накопичувальна пенсійна система?

На ці та інші питання давала відповіді в студії телеканалу ZIK – Л. Ткаченко, провідний науковий співробітник Інституту демографії та соціальних досліджень НАН України:

<https://www.youtube.com/watch?v=cW3b6SZdPMM>

Наука і влада

18.03.2018

Україна та Кувейт домовилися про співробітництво у військовій та інших сферах

За результатами переговорів Президента України П. Порошенка та Еміра Держави Кувейт Сабаха Аль-Ахмада Аль-Джабера Ас-Сабаха підписано Меморандум про взаєморозуміння та наукове співробітництво між НАН України та Кувейтським інститутом наукових досліджень.

[Докладніше див. додаток 16](#)

14.03.2018

Україна та Австрія підписали Угоду про співробітництво у галузях освіти, науки та культури

У присутності Президента України П. Порошенка та Федерального президента Республіки Австрія Александера Ван дер Беллена було підписано Угоду між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Австрія про співробітництво у галузях освіти, науки та культури ([Офіційне інтернет-представництво Президента України](#)).

Міжурядова Угода є рамковою і визначає погоджені сторонами напрями та форми співробітництва у сферах освіти, науки і культури. Зокрема, ідеться про співробітництво у сферах викладання та досліджень між вищими навчальними закладами та іншими науковими установами, обміни студентами і викладачами.

Для реалізації положень Угоди передбачено створення змішаної комісії, до складу якої входитимуть представники відповідних органів держав сторін. Засідання комісії мають проводитися, як правило, раз на чотири роки. Завданнями комісії є оцінка стану реалізації домовленостей та конкретних

проектів, підготовка пропозицій щодо подальшої співпраці, включаючи організаційні та фінансові питання.

14.03.2018

Засідання Комітету 14 березня 2018 року

На засіданні Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти обговорено проект Закону про внесення змін до розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Бюджетного кодексу України (щодо підвищення державної підтримки Національної академії наук України та національних галузевих академій наук) та проект Закону про внесення змін до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» (щодо уточнення деяких положень).

[Докладніше див. додаток 28](#)

28.03.2018

Лілія Гриневич: МОН ініціюватиме збільшення грошової нагороди лауреатам Премії Президента України для молодих учених

Міністерство освіти і науки України ініціюватиме збільшення грошової винагороди, яку отримують молоді вчені-лауреати премії Президента України.

[Докладніше див. додаток 66](#)

05.03.2018

МОН має чіткий план реформ у сфері атестації наукових кадрів, і ми робимо поступові, але системні зміни, – директор департаменту Андрій Шевцов

Сьогодні перед МОН стоїть низка викликів у реформуванні системи атестації наукових кадрів: зміна процедури присудження наукових ступенів, забезпечення академічної доброчесності, розробка нових правил для створення та акредитації спеціалізованих вчених рад тощо.

[Докладніше див. додаток 17](#)

26.03.2018

МОН оголошує конкурс на зайняття посади керівника Інституту іоносфери Міністерства освіти і науки України та Національної академії наук України

У конкурсі можуть брати участь громадяни України, які вільно володіють українською мовою, мають науковий ступінь доктора наук або доктора філософії, стаж роботи на посадах наукових працівників та (або) науково-педагогічних працівників не менш як 10 років та досвід роботи на керівних посадах у галузі освіти і науки не менш як три роки ([Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України](#)).

Строк подання заяв – два місяці з дня опублікування оголошення (до 25 травня 2018 р.)

[Наказ 99-к](#)

24.03.2018

Луканська А.

Науковий супровід реформи з перспективою навчання за новими стандартами

Національна академія педагогічних наук України спільно з МОН та профільним парламентським комітетом працюватиме над імплементацією законів «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність» та розробленням законів «Про професійну освіту», «Про фахову передвищу освіту» та «Про освіту дорослих». Робота над оновленням законодавства – один з важливих напрямів діяльності наукових колективів, наголосив президент НАПН України академік В. Кремень ([Національна академія педагогічних наук України](#)).

[Повний текст](#)

03.03.2018

Голова ДКА України взяв участь у Другому міжнародному форумі з питань освоєння космосу

Голова ДКА П. Дегтяренко у супроводі делегації взяв участь у Другому міжнародному форумі з питань освоєння космосу (ISEF2), що відбувся у м. Токіо 2–4 березня цього року. ISEF2 є міжнародним заходом високого рівня, який спрямований на поглиблення діалогу та сприяння міжнародному співробітництву у сфері дослідження та використання космічного простору в мирних цілях ([Державне космічне агентство України](#)).

У ході ISEF2 П. Дегтяренко зробив заяву стосовно міжнародного співробітництва України у сфері дослідження та використання космосу в мирних цілях. Він наголосив на наявності в Україні значного потенціалу для здійснення суттєвого внеску у майбутні міжнародні космічні місії.

Суспільні виклики і потреби

Українська наука і проблеми формування інформаційного суспільства

16.03.2018

Ми плануємо, що доступ до Scopus і Web of Science за кошти бюджету буде в усіх провідних вишах та наукових установах України – очільник Директорату науки Дмитро Чеберкус

МОН України розглядає можливість того, щоб забезпечити передплату на бази Scopus і Web of Science не тільки для своїх вишів та наукових установ, а й для інших закладів.

[Докладніше див. додаток 18](#)

06.03.2018

Науковцям пропонують доступ до корисних інформаційних ресурсів за програмою ЕС Enlighten Your Research

Програма Enlighten Your Research сприяє використанню ресурсів комп'ютерної мережі, які покращують якість та результати міжнародних проектів.

[Докладніше див. додаток 19](#)

20.03.2018

Обережно, фейк: науковців вводять в оману, пропонуючи опублікувати статті у підробних виданнях, що нібито входять до Scopus та Web of Science

Міністерство освіти і науки України попереджає про фейкові видання керівників вчених (науково-технічних) рад закладів вищої освіти (наукових установ), а також самих здобувачів вчених звань.

[Докладніше див. додаток 20](#)

22.03.2018

Голова Комітету з питань інформатизації та зв'язку Олександр Данченко взяв участь у Всесвітньому саміті з питань інформаційного суспільства (WSIS) у м. Женева

Українська делегація взяла участь у Всесвітньому саміті з питань інформаційного суспільства.

[Докладніше див. додаток 39](#)

01.03.2018

Ми плануємо запуснути нормальний інтернет на антарктичній станції «Академік Вернадський» вже цього року – очільник НАНЦ Євген Дикий

Повноцінний інтернет-зв'язок на українській антарктичній станції «Академік Вернадський» може з'явитися вже цього року. Про це розповів в. о. директора Національного антарктичного наукового центру МОН Є. Дикий ([Національний антарктичний науковий центр](#)).

<...> Наявність інтернет-зв'язку на станції є дуже важливою для роботи полярників. Адже, наприклад, щодня в Антарктиці наші вчені збирають та обробляють первинні дані, які потім використовуються для аналізу глобальних процесів – змін клімату, динаміки танення льодовиків тощо. Для цього інформація передається до великих міжнародних центрів даних. Інтернет дасть можливість українським зимівникам робити це в режимі онлайн та отримувати зворотний зв'язок, що відкриватиме нові можливості для їхніх власних наукових досліджень.

Яцків Я., академік НАН України, голова Науково-видавничої ради НАН України

Про стан та перспективи наукової періодики НАН України // Вісник НАН України. – 2018. – № 2. – С. 27–32.

У доповіді розглянуто питання, пов'язані з публікаційною активністю науковців Академії, проаналізовано стан наукової періодики НАН України, наголошено на необхідності здійснення комплексу заходів, спрямованих на підвищення наукового рівня періодичних видань Академії, окреслено шляхи оптимізації та удосконалення мережі наукових періодичних видань, обговорено стратегію і перспективи подальшого розвитку наукової періодики.

[Докладніше див. додаток 21](#)

Вакаренко О., кандидат біологічних наук, директор Видавничого дому «Академперіодика» НАН України; Капіца Ю., кандидат юридичних наук, директор Центру досліджень інтелектуальної власності та передачі технологій НАН України

Авторське право у видавничій діяльності наукових установ // Вісник НАН України. – 2018. – № 2. – С. 94–103.

Статтю присвячено актуальним проблемам охорони авторського права у видавничій діяльності наукових установ НАН України, у тому числі при

розповсюдженні творів у цифровому вигляді та вільному доступі. Надано пропозиції щодо заходів з удосконалення охорони авторського права у видавничій діяльності та договірному забезпечення.

[Докладніше див. додаток 45](#)

27.03.2018

Тематичний навігатор електронних ресурсів

Шановні користувачі інформаційних ресурсів НБУВ! Пропонуємо вам зручний тематичний доступ до електронних ресурсів НБУВ через [тематичний навігатор](#) – «дерево знань» фонду Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського ([Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського](#)).

За допомогою тематичного навігатора ви можете здійснювати пошук одночасно в електронному каталозі НБУВ (книжкові та періодичні видання) та реферативній базі даних. Обравши необхідний вам тематичний розділ, ви можете уточнювати результати пошуку за ключовими словами, автором, роком видання. Пошуковий інтерфейс тематичного навігатора надає можливість переглядати рубрики як у вигляді тематичного дерева, так і шукати їх за заданим терміном або термінологічним сполученням.

Рубрики навігатора супроводжують відповідні класифікаційні індекси [УДК \(Універсальної десятикової класифікації\)](#), що стане в нагоді науковцям під час підготовки наукових публікацій. Тематичний навігатор підготовлено за матеріалами видання [Рубрикатор НБУВ. Скорочений варіант](#). Надалі планується поступове доповнення та оновлення матеріалів тематичного навігатора. Якщо під час пошуку в електронних ресурсах НБУВ за вашим запитом нічого не буде знайдено, ви побачите коментар: *Відповідну літературу можна знайти в [сканованому генеральному алфавітному каталозі НБУВ](#) або у [картковому систематичному каталозі у «Залі каталогів» НБУВ](#).* Приємної вам роботи та читання.

24.03.2018

Оновлений інтерфейс електронного каталогу «Журналів та продовжуваних видань»

Шановні користувачі інформаційних ресурсів НБУВ! Пропонуємо вам оновлений інтерфейс [електронного каталогу «Журналів та продовжуваних видань»](#) НБУВ. Впроваджені рішення відповідають основним принципам організації [бібліотечних електронних каталогів нового покоління](#) (*next-generation library catalogues*) ([Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського](#)).

Наразі, електронний каталог [«Журналів та продовжуваних видань»](#) супроводжують:

- кольорові обкладинки періодичних видань;
- наочна інформація про останні надходження випусків періодичного видання до фонду НБУВ;
- інформація про електронну версію видання в [«Науковій періодиці України»](#);
- інформація про представлення видання у реферативній базі даних [«Україніка наукова»](#);
- інформація про сайт видання або його електронний (оцифрований) архів.

[Інститут інформаційних технологій](#) та відділ комплексного опрацювання документів також розпочали роботи з ретрокаталогізації журналів і продовжуваних видань (П. Шекера). Приємної вам роботи та читання.

15.03.2018

Електронна бібліотека «Україніка» оптимізована для мобільних пристроїв

Шановні користувачі електронних інформаційних ресурсів Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського! З приємністю повідомляємо вам, що користувацький інтерфейс [електронної бібліотеки «Україніка»](#) оптимізований для мобільних пристроїв ([Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського](#)).

Приємної вам роботи та читання.

06.03.2018

Київський університет права НАН України поглиблює співпрацю з компанією «Плагіат»

Представники КУП і компанії Plagiat.pl обговорили сучасні вимоги, що висуваються перед вищими навчальними закладами України та світу, а також роль і місце процесу виявлення плагіату й запобігання його поширенню в рамках захисту й підвищення якості освіти.

[Докладніше див. додаток 22](#)

29.03.2018

Виставка «Інформаційне обслуговування в електронному середовищі: сучасні тенденції розвитку»

Упродовж квітня 2018 р. у читальному залі бібліотекознавчої літератури експонуватиметься розгорнута тематична виставка «Інформаційне обслуговування в електронному середовищі: сучасні тенденції розвитку» ([Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського](#)).

На виставці буде представлено 38 найменувань фахових документів: монографії, наукові праці, підручники, навчальні посібники та статті з періодичних видань.

Всіх зацікавлених запрошуємо відвідати читальний зал бібліотекознавчої літератури за адресою: Голосіївський просп., 3, кімн. 335.

Міжнародний досвід

06.03.2018

Состоялась презентация Национального терминологического веб-портала

В связи с положениями об использовании информационно-коммуникационных технологий в области изучения и продвижения азербайджанского языка в Институте информационных технологий НАН Азербайджана и других организациях была проведена целенаправленная работа, учеными и специалистами института был подготовлен Национальный терминологический веб-портал.

[Подробнее см. приложение 59](#)

09.03.2018

Регионална среща за иновативно образование чрез роботика и дигитализация

Институт робототехніки Болгарської академії наук координує конкурс європейського проекту «Підвищення якості життя за рахунок інноваційної освіти, на основі робототехніки та інформаційних технологій», (RONNI), DSPF, 07_ECVII_PA07. Головною метою проекту є застосування робототехніки і цифрових технологій в освіті для подолання труднощів у навчанні, підвищенні рівня компетентності, здібності та навички майбутніх громадян для поліпшення якості життя. Планується створити балканську регіональну мережу фахівців для партнерських ініціатив та обміну знаннями ([Българска академия на науките](#)).

Ключовим підходом є використання передових технологій робототехнічних з багатофункціональним застосуванням як інтелектуальних платформ «Роботи NAO», освітніх роботів систем Lego Mindstorm, Turtlebot та ін.

05.03.2018

Прошкин О.

Експерт: Китай планує створити надпотужний квантовий комп'ютер до 2022 року

Квантовий комп'ютер – одна з найбільш обговорюваних тем в науці за останні роки. Це гіпотетичне пристрій на стику інформаційних технологій і квантової фізики, найскладнішого розділу теоретичної фізики – одне з найбільш перспективних напрямків розвитку обчислювальної техніки.

[Детальніше див. додаток 58](#)

Формування та впровадження інноваційної моделі економіки

«Національна інноваційна система України: стан та законодавче забезпечення розвитку» (парламентські слухання) ²

21.03.2018

Відбулися парламентські слухання на тему: «Національна інноваційна система України: стан та законодавче забезпечення розвитку»

У Верховній Раді відбулося громадське обговорення стану та стратегічних напрямів інноваційного розвитку України.

[Детальніше див. додаток 23](#)

21.03.2018

Лілія Гриневич: Маємо забезпечити безперервність ланцюга розвитку інновацій

Для розвитку інновацій в Україні ми маємо спільними зусиллями прийняти рішення, що забезпечать безперервність ланцюга розвитку інновацій від здійснення дослідження до виробництва. На цьому наголосила у своєму виступі міністр освіти і науки України Л. Гриневич.

[Детальніше див. додаток 24](#)

² Парламентські слухання, ініціатором яких виступив Комітет Верховної Ради України з питань науки і освіти, відбулися 21 березня 2018 р. Предметом обговорення стали нагальні проблеми довгострокового програмування розвитку національної економіки, скоординованої діяльності органів державної влади та їх спрямованості на інноваційний розвиток країни; механізмів реалізації пріоритетів інноваційної діяльності та пріоритетів розвитку науки і техніки; формування інноваційної інфраструктури та застосування механізмів державного впливу (фінансових, кредитних, податкових тощо) для досягнення інноваційних пріоритетів; підвищення рівня наукових досліджень та підготовки професійних кадрів для конкурентної економіки; формування ринку інтелектуальної власності та інноваційної культури суспільства.

21.03.2018

Степан Кубів Верховній Раді доповів про першочергові кроки для підтримки інновацій в Україні

У своєму виступі С. Кубів підкреслив, що попри значну кількість винаходів та винахідників в Україні досі дуже низький відсоток використання результатів таких винаходів у реальному секторі економіки.

[Докладніше див. додаток 25](#)

29.03.2018

Парламентські слухання «Національна інноваційна система України: стан та законодавче забезпечення розвитку»

НАН України під час слухань представили з виступами завідувач відділу інноваційної політики, економіки та організації високих технологій Інституту економіки та прогнозування НАН України, член Наукового комітету Національної ради України з питань розвитку науки і технологій член-кореспондент НАН України І. Єгоров і заступник директора Інституту фізіології рослин і генетики НАН України доктор сільськогосподарських наук, професор М. Гаврилюк.

[Докладніше див. додаток 53](#)

26.03.2018

Власенко В.

«Молодые старпёры»: о чем говорили на слушаниях в Раде

Традиционно парламентские слушания – это возможность озвучить проблемы и наладить диалог между различными представителями отрасли.

[Подробнее см. приложение 52](#)

14.03.2018

Прем'єр-міністр: Уряд започатковує роботу Ради інновацій, ключова мета – запустити систему підтримки й розвитку технологій

Рада інновацій має стати ефективним інструментом взаємодії уряду, бізнесу та представників наукових кіл, а також майданчиком напрацювання важливих рішень у цій сфері.

[Докладніше див. додаток 26](#)

20.03.2018

Візит Прем'єр-міністра України Володимира Гройсмана

Прем'єр-міністр України В. Гройсман: «Ми ніколи в житті не зможемо забезпечити якісного прориву без належної підтримки і створення можливостей для розвитку науки та інновацій всередині нашої країни».

[Докладніше див. додаток 27](#)

02.04.2018

МОН запрошує долучитися до опитування про стан і перспективи розвитку інноваційної сфери

Міністерство освіти і науки розпочинає роботу над Стратегією інноваційного розвитку України. Цей документ створюється з метою розбудови національної інноваційної системи, визначення правових засад впровадження новітніх технологій, розвитку інновацій та надання державної підтримки інноваційним підприємствам ([Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України](#)).

Розроблення Стратегії та схвалення на її основі законодавчих змін у частині підтримки інноваційної діяльності – перший крок до ефективного використання наукового потенціалу країни та розвитку усіх сфер економіки.

Оскільки коло питань, які передбачається висвітлити у Стратегії, є вкрай важливими для нашої країни, міністерство прагне залучити до роботи над документом усіх зацікавлених осіб. Тому ми розробили анкету та пропонуємо надати відповіді на запитання про стан та перспективи розвитку інноваційної сфери. Опитування доступне за [посиланням](#).

Відповіді можна надавати до 14 квітня.

28.03.2018

МОН запрошує на всеукраїнський фестиваль інновацій, під час якого пройде конкурс стартапів

Міністерство освіти і науки проводить Всеукраїнський фестиваль інновацій, головна мета якого популяризувати розробки вітчизняних учених та інноваторів, а також залучити інвесторів до фінансування впровадження новітніх розробок.

[Докладніше див. додаток 65](#)

23.03.2018

Важливі зміни в Центрі інноваційних медичних технологій НАН України

У ДНУ «Центр інноваційних медичних технологій НАН України» відбулося відкриття нового операційного блоку та відділення реанімації.

[Докладніше див. додаток 47](#)

Міжнародний досвід

Пріоритети інноваційного розвитку економіки України: наукометричний аспект [Текст] : [монографія] / А. І. Корецький ; НАН України, ДУ «Ін-т дослідж. наук.-техн. потенціалу та історії науки ім. Г. М. Доброва». – Київ : ДКС центр, 2017. – 159 с.

Японія є однією з найбільш високорозвинутих країн світу, яка активно використовує передові технології та займає провідні позиції за експортом високотехнологічних товарів і послуг. Її досвід може збагатити вітчизняну практику визначення пріоритетів науки і техніки, а також сприяти формуванню сучасної науково-технічної політики.

[Докладніше див. додаток 67](#)

11.03.2018

Ускоряющийся темп китайских инноваций набирает обороты

В новом раунде глобальной конкуренции инноваций Китай переходит из статуса догоняющего в полноправного соперника, в некоторых отраслях даже в лидера. В докладе о работе правительства в этом году отмечена необходимость сосредоточить мудрость и силы народа для ускорения темпа инноваций в стране (China.org.cn).

[Читайте](#)

26.03.2018

Россия сползает в технологическую яму, – СМИ

В России продолжает сокращаться количество научных разработок и инноваций, несмотря на декларации власти о необходимости совершить «технологический рывок» в направлении цифровой экономики.

[Подробнее см. приложение 68](#)

Проблеми енергозбереження

23.03.2018

Україна та Нідерланди започатковують співпрацю у розвитку «чистої» енергетики!

У м. Утрехт (Нідерланди) голова Держенергоефективності С. Савчук та директор Нідерландського агентства підприємництва (RVO) (<https://english.rvo.nl>) Б. Пірсма підписали Меморандум про взаєморозуміння у відновлюваній енергетиці ([Держенергоефективності України](#)).

Об'єднавши зусилля, Україна та Нідерланди будуть працювати над реалізацією політики сталого енергетичного розвитку. Зокрема, у рамках меморандуму передбачається:

- обмін інформацією щодо найкращих практик впровадження проектів із «зеленої» енергетики та механізмів їхнього фінансування;
- налагодження ділових зв'язків між українськими та нідерландськими компаніями для реалізації спільних інвестиційних проектів.

21.03.2018

Засідання Президії НАН України

Президія НАН України схвалила результати виконання цільової комплексної програми наукових досліджень НАН України «Біологічні ресурси і новітні технології біоенергоконверсії» та, зважаючи на важливість отриманих результатів для підвищення ефективності забезпечення України власним паливом, що є одним з найважливіших завдань сьогодення, затвердила Концепцію Цільової програми наукових досліджень НАН України «Біопаливні ресурси і біоенергетика» на 2018–2022 рр., положення про науково-технічну раду зазначеної програми та її склад ([Національна академія наук України](#)).

12.03.2018

Новий член БАУ – Інститут технічної теплофізики НАН України

Раді повідомити про нового члена Біоенергетичної асоціації України – Інститут технічної теплофізики Національної академії наук України!

[Докладніше див. додаток 31](#)

09.03.2018

Яковлєва Н.

WWF рекомендує в Україні розвивати малу гідроенергетику з урахуванням інтересів майбутніх поколінь

У Всесвітньому фонді природи (WWF) наголошують на необхідності залучення науковців до розробки стратегії розвитку малої гідроенергетики.

[Докладніше див. додаток 32](#)

27.03.2018

Зеленая экономика в действии – предприниматели и ученые Днепропетровщины разработали собственные проекты

В рамках поддержки энергоэффективных инициатив в области прошел конкурс для предприятий и ученых.

[Подробнее см. приложение 44](#)

Міжнародний досвід

11.03.2018

Розвиток відновлюваної енергетики продовжить набирати обертів у світі у 2018 році!

Експерти Bloomberg New Energy Finance проаналізували тенденції розвитку «чистої» енергетики та зробили кілька прогнозів на 2018 р.

[Докладніше див. додаток 41](#)

15.03.2018

Прошкин О.

Эффективность солнечных ячеек всё ближе к теоретическому максимуму

Немецкие ученые из исследовательского Института в области солнечной энергетики и Института материалов и компонентов для электроники разработали кремниевые солнечные ячейки с эффективностью 26,1 %.

[Подробнее см. приложение 42](#)

14.03.2018

Ученые на пороге создания искусственного фотосинтеза

Ученые из многих стран участвуют в гонке по созданию стабильной формы искусственного фотосинтеза, которая станет источником экологически чистой энергии. Команда исследователей во главе с

профессором Бостонского колледжа Д. Ванг смогла максимально приблизиться к финишной прямой, создав формулу с применением специального катализатора из иридия, который в теории должен сделать искусственный фотосинтез стабильным ([UAport](#)).

12.03.2018

Прошкин О.

Ученые приблизились к производству бесплатной «зеленой» энергии

США будет производить неограниченное количество почти бесплатной и полностью возобновляемой энергии.

[Подробнее см. приложение 43](#)

Зарубіжний досвід організації наукової діяльності

Світовий досвід організації наукової діяльності

26.03.2018

Павук О.

В каких странах больше всего докторов наук?

Согласно данным Организации экономического сотрудничества и развития (ОЕСД), в последние два десятилетия количество докторов растет по всему миру. Большинство «остепененных» ученых находится в странах, входящих в ОЕСД.

[Подробнее см. приложение 63](#)

Азербайджанська Республіка

14.03.2018

Заслушан отчет о выполнении постановления Общего собрания НАНА от 28 апреля 2017 года

В связи с выполнением Закона Азербайджанской Республики «О науке» НАН Азербайджана были реализованы важные мероприятия, направленные на усовершенствование научно-организационной структуры и правовой базы в стране, координирование научной деятельности, расширение инновационной деятельности, усиление интеграции между наукой и образованием.

[Подробнее см. приложение 60](#)

02.03.2018

Юрин А.

Ставка на бренд. Науке не помешает пиар.

Председатель президиума Национальной академии наук В. Гусаков отметил, что сегодня нужно активно позиционировать свои научные результаты и возможности. Поэтому одним из требований к академическим институтам стало формирование брендов своих организаций. «Это не только известность и узнаваемость, но и потенциальные заказчики исследований и разработок, повышение престижа ученых. С этой же целью мы решили организовать новый конкурс – “Ученый года”», – сказал председатель президиума НАНБ [\(Поиск\)](#).

28.03.2018

Президент Армении указал на новый подход к развитию науки в стране

По словам президента Армении С. Саргсяна, в стране проблема не в количестве ученых, а в эффективности их работы.

[Подробнее см. приложение 61](#)

28.03.2018

Президент НАН назвал основные факторы, тормозящие развитие науки в стране

Президент Национальной академии наук Армении Р. Мартиросян в ходе общегодового собрания назвал основные факторы, тормозящие развитие науки в стране.

[Подробнее см. приложение 62](#)

Нові надходження до Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

Аксиосфера белорусской науки и пути ее совершенствования [Текст] : сб. докл., выступлений, публ. в СМИ, приветств. и вступ. слово пред. Президиума НАН Беларуси В. Г. Гусакова / В. Г. Гусаков ; НАН Беларуси. – Минск : Беларуская навука, 2017. – 438, [1] с.

Сборник докладов, выступлений, публикаций в СМИ, приветственных и вступительных слов председателя Президиума НАН Беларуси академика В. Г. Гусакова содержит оценку научных результатов, полученных учеными Национальной академии наук Беларуси, а также включает в себя материалы о

работе белорусских исследователей над перспективными темами и направлениями. В ряде статей – глубокий анализ сделанного или достигнутого, видение будущего, а также размышления над судьбами науки и Академии наук. Прослеживается озабоченность необходимостью укрепления Академии как научного сообщества, избежания возможных катаклизмов, непредвиденных решений, способных подавить ее роль и статус.

Шифр зберігання: ВС63280

Бізнес-інкубатори як інструмент забезпечення конкурентоспроможності малого бізнесу [Текст] : [колект.] монографія / Запоріз. нац. ун-т ; за ред. Череп О. Г. – Запоріжжя : ЗНУ, 2017. – 181 с.

Монографія спрямована на дослідження питань створення, розвитку та особливостей функціонування бізнес-інкубаторів у сучасних умовах, на базі вітчизняного та закордонного досвіду. Розглянуто основи функціонування інноваційного менеджменту як інструменту розвитку сучасного підприємництва в Україні. Висвітлено роль та значення організації інноваційної діяльності у провідних галузях економіки України. Для науковців, підприємців, викладачів вищих навчальних закладів, аспірантів та студентів.

Шифр зберігання: ВА816579

Інноваційний розвиток системи органів публічної влади: стратегічний підхід [Текст] : монографія / С. А. Попов ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Одес. регіон. ін-т держ. упр. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2017. – 367 с.

Успішне інтегрування України в ЄС та досягнення країною провідних позицій у світі головним чином залежить від готовності системи публічної влади до ефективних дій у вимірі сучасних тенденцій розвитку суспільства. Державно-управлінські реформи спрямовані на оновлення ефективності (економічності, результативності) цієї системи у цілому шляхом масштабного впровадження відповідних нововведень. Досягнення ефекту від їх впровадження та застосування, на жаль, не завжди є вдалим унаслідок впливу широкого кола факторів. Найефективніший спосіб реалізації реформ заснований на стратегічному управлінні процесами здійснення та забезпечення інноваційної діяльності системи органів публічної влади як відкритої системи.

Ця монографія є логічним розвитком напрацювань автора, що викладені в монографії «Державно-управлінські нововведення: теорія, методологія, практика». Загалом ці напрацювання концептуально окреслюють базові

теоретико-методологічні засади державно-управлінських нововведень у галузі знань «Публічне управління та адміністрування». Монографія розрахована на науковців, докторантів, аспірантів, викладачів і слухачів, публічних службовців, предмет професійної діяльності яких торкається інноваційного розвитку системи органів публічної влади.

Шифр зберігання: ВА816392

Книга в Україні, 1861-1917 [Текст] : матеріали до репертуару укр. кн. : [бібліогр. покажч.] / редкол.: О. С. Онищенко (голова) [та ін.] ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. - Київ : [б. в.], 1996 . – (Національна бібліографія України). – ISBN 966-02-3241-1 (серія).

Вип. 20 : Додаток А - Я / [зібрали С. Й. Петров, С. С. Петров ; упоряд., допов., підгот. до друку: В. С. Гоїнець та ін. ; наук. ред. В. Ю. Омельчук]. – 2017. – 499 с.

Двадцятий випуск покажчика містить бібліографічні описи видань (літери «А–Я»), які вийшли українською та російською мовами в Україні з 1861 по 1917 р. та не увійшли до попередніх випусків. До нього включено описи книг, брошур, навчальних посібників, підручників, довідкових видань, словників, праць наукових товариств, інших громадських, державних установ з усіх галузей знань. Покажчик побудовано за абеткою прізвищ авторів або назв праць. Усього у випуску подано 3662 позиції.

Для широкого кола дослідників історії, науки і культури України, а також для книгознавців та бібліографознавців, фахівців у галузі бібліотечної і видавничої справи.

Шифр зберігання: В343097/20

Особливості суспільно-політичної модернізації країн пострадянського простору [Текст] : [колект.] монографія / [Бульвінський А. Г. та ін.] ; за ред. Бульвінського А. Г. ; Держ. установа «Ін-т всесвіт. історії НАН України». – Київ : Фенікс, 2017. – 286 с.

У монографії з'ясовано комплекс історичних, політичних, соціально-економічних та культурно-цивілізаційних причин, які впливали і зараз продовжують впливати на перебіг, характер, спрямованість, зміст та напрямок модернізаційних процесів у країнах пострадянського простору; визначено ключові тенденції та перспективи їх суспільно-політичної модернізації. Обґрунтовано положення про ключовий вплив на характер та спрямованість політико-трансформаційних процесів країн пострадянського простору їх історичного спадку та культурно-цивілізаційної самобутності.

Шифр зберігання: ВА816604

Філософсько-соціологічні аспекти сучасного інформаційного суспільства [Текст] : [колект.] монографія / [О. П. Дзьобань та ін.] ; за заг. ред. О. Ю. Панфілова ; Харків. ін-т фінансів Київ. нац. торг.-екон. ун-ту. – Харків : Данилко Н. С., 2017. – 388 с.

У монографії розкриваються філософсько-соціологічні аспекти сучасного інформаційного суспільства. Розглянуто концептуальні, світоглядні та наукові уявлення про інформаційне суспільство, репрезентовано суспільство знання як інноваційну модель інформаційного суспільства, розглянуто амбівалентність сучасних інформаційних процесів, подано проблематику віртуалізації та симуляції соціальної реальності в інформаційному суспільстві, з'ясовано онтологію інформаційної культури у соціальних практиках сучасності.

Монографія розрахована на науковців, викладачів, аспірантів, студентів усіх, хто цікавиться проблемами сучасного інформаційного суспільства.

Шифр зберігання: ВА816384

ДОДАТКИ

Додаток 1

15.03.2018

Візит Надзвичайного і Повноважного Посла Республіки Корея пана Лі Янг-Гу до Національної академії наук України

14 березня 2018 р. Національну академію наук України відвідав Надзвичайний і Повноважний Посол Республіки Корея пан Лі Янг-Гу.

У складі делегації до Академії прибули також Перший секретар Посольства Республіки Корея в Україні пан Джан Сонг Хван, референт Посольства пані Квак Суріон і секретар Посла К. Алешко. З високими гостями зустрілися перший віце-президент НАН України, голова Секції фізико-технічних і математичних наук НАН України академік А. Наумовець і начальник відділу міжнародних зв'язків НАН України кандидат історичних наук А. Мирончук ([Національна академія наук України](#)).

Привітавши гостей у стінах НАН України, академік А. Наумовець зауважив: «Ваша високотехнологічна і прогресивна країна слугує для нас чудовим прикладом. Прикладом не лише в суто науковому плані, а й із точки зору запозичення досвіду впровадження інноваційних технологій». Як зазначив академік, зразком для наслідування Республіка Корея є і за фінансуванням досліджень, адже спрямовує на розвиток науки близько 4 % ВВП.

Подякувавши за прийом і теплі слова на адресу своєї країни, посол пан Лі Янг-Гу зауважив, що за обсягами фінансового забезпечення наукової сфери Республіка Корея посідає перше місце у світі. У корейському

суспільстві та владних колах панує переконаність у тому, що без науки немає майбутнього, а найефективнішими рушійними факторами поступу є ринкова економіка й інновації. Про це, за словами високого гостя, свідчить новітня історія Республіки Корея, до цього прагнуть усі розвинені країни світу. Президентів Республіки Корея підпорядковується спеціальний комітет, який опікується питаннями четвертої індустріальної революції. Його приблизним українським аналогом можна вважати Національну раду України з питань розвитку науки і технологій, котра є постійним консультативно-дорадчим органом при Кабінеті Міністрів України та очолюється Прем'єр-міністром України. Посол також зауважив, що Міжнародний валютний фонд й інші міжнародні організації вважають саме повсюдне практичне впровадження новітніх технологій запорукою реалізації найоптимістичнішого сценарію розвитку України (з 15–20 % щорічного зростання ВВП) в осяжній перспективі. Крім того, пан Лі Янг-Гу нагадав, що в січні поточного року було підписано Меморандум про порозуміння між Національним технічним університетом України (НТУУ) «Київський політехнічний інститут (КПІ) імені Ігоря Сікорського» та Університетом Ханьянг (Республіка Корея), який, зокрема, передбачає заснування при НТУУ «КПІ імені Ігоря Сікорського» Українсько-корейського центру як відкритої платформи з науки, технологій та інновацій. Посол висловив сподівання, що Національна академія наук України підтримає такі спільні ініціативи двох університетів.

<...> Перший секретар Посольства Республіки Корея в Україні пан Джан Сонг Хван додав, що KIST, серед іншого, пропонує освітні послуги (на здобуття ступенів магістра й доктора філософії), безкоштовне отримання яких доступне й для студентів-іноземців. Послуги надає структура, що функціонує при цій організації, – KIST School.

Академік А. Наумовець запевнив високоповажних зарубіжних гостей, що НАН України цікавиться можливостями двосторонньої освітньо-наукової співпраці, оскільки бере активну участь в інтеграції сфер науки й освіти в Україні. Про це свідчать як багаторічні тісні зв'язки Академії з вищими навчальними закладами (в тому числі й особливо з НТУУ «КПІ імені Ігоря Сікорського»), одним з найбільш знаних випускників якого є й президент НАН України академік Б. Патон; НАН України також долучається до проектів і заходів, ініційованих у межах створеної в університеті Інноваційної екосистеми Sikorsky Challenge), так і налагодження діяльності Київського академічного університету НАН України та МОН України – з урахуванням найкращих світових зразків у наданні вищої освіти за так званою «системою фізтеху». «Співпраця академічної та університетської науки – веління часу. Право на існування мають обидві ці форми, і протиставляти їх не варто», – наголосив А. Наумовець і підсумував, що українсько-корейський центр як відкрита платформа інновацій в освіті й науці є важливою ініціативою, і Україна та Республіка Корея мають хороші перспективи для двостороннього співробітництва за цим напрямом і взаємного запозичення корисного досвіду й наукових результатів.

«Ми маємо величезний потенціал, що створює можливості для динамічного розвитку нашої співпраці», – додав А. Мирончук.

На завершення зустрічі сторони обмінялись інформаційними матеріалами.

([вгору](#))

Додаток 2

20.03.2018

Академічну наукову бібліотеку у Львові відвідав Президент Республіки Австрія

15 березня 2018 р. Федеральний президент Республіки Австрія Александер Ван дер Беллен у рамках свого триденного офіційного візиту до України відвідав Львівську національну наукову бібліотеку України (ЛННБУ) імені В. Стефаника. Зустріч відбулася в приміщенні Австрійської бібліотеки, що функціонує у структурі ЛННБУ імені В. Стефаника з 1992 р. ([Національна академія наук України](#)).

З вітальним словом виступив виконувач обов'язків генерального директора ЛННБУ імені В. Стефаника кандидат педагогічних наук Василь Ферштей, який наголосив на важливості співпраці з Федеральним міністерством європейських, інтеграційних та закордонних справ Республіки Австрія з метою задоволення інформаційних потреб науковців, викладачів і студентів. Від імені Президії НАН України Федерального президента привітав голова Західного наукового центру НАН України та МОН України академік З. Назарчук, який відзначив активну співпрацю львівських учених із науковими осередками Відня, Лінца, Грацу й високо оцінив підписану напередодні Угоду про співробітництво у галузях освіти, науки та культури між Україною і Австрією.

Федеральний президент Австрії взяв участь у презентації видавничих проектів Австрійського бюро кооперації, що є культурним партнером ЛННБ України імені В. Стефаника, а саме – німецького перекладу графічної новели «Герой поневолі» за оповіданням Івана Франка (видавництво «Леополь», Львів) і «Літературного путівника по Львову» (видавництво «Класика», Львів).

Презентацію комікс за повістю І. Франка «Герой поневолі» провів відомий славіст, професор Віденського університету А. Вольдан. Путівник *Lwiw. Literarischer Reiseführer* представила авторка концепції та упорядниці, завідувач кафедри міжкультурної комунікації та перекладу Львівського національного університету імені Івана Франка доктор філологічних наук, професор А. Паславська.

Федеральний президент Республіки Австрії А. Ван дер Беллен подарував ЛННБ України імені В. Стефаника книги, що увійдуть до її фонду, й ознайомився з виставкою «Австрійська книга в історичних колекціях Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника».

([вгору](#))

12.03.2018

Вчені НАН України продовжують підтримувати наукові зв'язки з колегами із Македонії

15 лютого 2018 р. в Інституті мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського НАН України (ІМФЕ) відбулася зустріч колективу цієї наукової установи з відомим істориком, філософом і етнологом, завідувачем відділу балканознавства Інституту національної історії (Скоп'є, Македонія), професором, доктором Біляною Ристовською-Йосифовською, яка виступила з доповіддю «Міждисциплінарні дослідження в македонській гуманітаристиці», присвяченою сучасному стану етнологічної науки в Македонії ([Національна академія наук України](#)).

Сферою наукових зацікавлень професора Б. Ристовської-Йосифовської є проблеми, пов'язані з вивченням культурної історії, національної пам'яті, міграції, ідентичності, національних меншин у Македонії. У виступі вчена докладно зупинилася на низці міжнародних і національних науково-дослідних проектів, у яких вона брала або продовжує брати участь як учасник або керівник. Ідеться, зокрема, про такі проекти: «Обмін знанням та академічні культури у галузі гуманітаристики: Європа та Чорноморський регіон, кінець XVIII–XXI ст.»; «Політика пам'яті та пам'ять культур Російсько-турецької війни 1877/1878: від протиріч до діалогу»; «Документація та дигітальна презентація проблем, пов'язаних із вивченням меншин та жіночого населення – від фрагментарних даних до інтеграції в інформаційне суспільство»; «Динаміка трудової міграції на Балканах» (спільно з Інститутом етнології та фольклористики і Національним музеєм Болгарської академії наук (БАН)); «Історія, історіографія та викладання історії (від македонської до європейської перспективи)» (проект Спільки істориків Республіки Македонія); «Слов'янські проєкції Європи. Між реальним та уявним» (Македонська академія наук і мистецтв (МАНМ) спільно з Польською академією наук); «Культурна інтеграція та стабільність на Балканах» (МАНМ спільно з БАН) тощо.

Особливий інтерес науковців ІМФЕ викликали національні дослідницькі проекти, учасником яких була та є професор Б. Йосифовська-Ристовська, проведені, зокрема, у межах Інституту старослов'янської культури (м. Прілеп): «Джерела для «Слов'яно-македонської загальної історії» Георгія Пулевського (з погляду славістики)»; «Словник міфів та національної міфології македонців»; «Суспільна та народна культура македонців на теренах Республіки Македонія (VI–XI ст.)».

Для вчених ІМФЕ було цікаво почути про досвід професора Б. Ристовської-Йосифовської як координатора теми «Культурна історія Македонії» для докторантів в Інституті національної історії (м. Скоп'є).

Дослідниця розповіла також про широку видавничу діяльність, згадавши і спільні з ІМФЕ видавничі проекти. Зокрема, Б. Ристовська-Йосифовська є

членом редколегії міжнародного журналу «Філологічні студії», до складу якої входить також провідний науковий співробітник відділу української та зарубіжної фольклористики ІМФЕ доктор філологічних наук О. Микитенко. Завідувач відділу української та зарубіжної фольклористики ІМФЕ кандидат філологічних наук Л. Вахніна є членом міжнародної редколегії македонського часопису «Гласник» («Форум»).

На важливості розвитку українсько-македонських наукових взаємин наголосив у своєму виступі радник Президії НАН України академік НАН України О. Онищенко. Завдяки його спільній ініціативі з академіком Македонської академії наук і мистецтв (МАНМ) Блаже Ристовським уже багато років в Україні та Македонії продовжує свою діяльність спільна українсько-македонська наукова комісія, проведено цілу низку спільних наукових конференцій, видається «Українсько-македонський науковий збірник».

Зустріч пройшла у зацікавленій, дружній атмосфері, а доповідь професора Б. Ристовської-Йосифовської викликала жваву дискусію та чимало запитань в українських дослідників. В обговоренні взяли участь науковці ІМФЕ – провідний науковий співробітник кандидат історичних наук Г. Бондаренко, провідний науковий співробітник доктор історичних наук В. Борисенко, провідний науковий співробітник доктор філологічних наук О. Микитенко, завідувач відділу кандидат філологічних наук Л. Вахніна, провідний науковий співробітник доктор мистецтвознавства, професор М. Хай та інші.

У завершальній частині учасники зібрання підкреслили, що перед етнологією України та Македонії стоїть чимало спільних наукових завдань, вирішення яких вимагає координації наукової діяльності та спільної участі в міжнародних проектах.

Р. С. Слід зауважити, що наукові зв'язки та зустрічі в ІМФЕ з колегами із Македонії стали вже традиційними. У різний час там виступали Президент МАНМ академік Ц. Грозданов, академік МАНМ Б. Ристовський, колишній директор Інституту старослов'янської культури (м. Прілеп) доктор Т. Вражиновський, науковий співробітник Інституту фольклору імені Марка Цепенкова (Скоп'є) доктор Л. Стоянович. Плідним був спільний проект між ІМФЕ й Інститутом фольклору імені Марка Цепенкова (м. Скоп'є). Важливо, що й сьогодні наукові контакти між ученими України і Македонії продовжуються.

(вгору)

Додаток 4

14.03.2018

Оголошується конкурс наукових проектів за Цільовою програмою наукових досліджень НАН України «Розумні» сенсорні прилади нового

покоління на основі сучасних матеріалів та технологій» на 2018–2022 роки

З метою виконання постанови Президії НАН України від 14 лютого 2018 р. № 47 «Про результати виконання комплексної науково-технічної програми НАН України «Сенсорні прилади для медико-екологічних та промислово-технологічних потреб: метрологічне забезпечення та дослідна експлуатація» оголошується конкурс наукових проектів в рамках цільової програми наукових досліджень НАН України «Розумні» сенсорні прилади нового покоління на основі сучасних матеріалів та технологій» на 2018–2022 рр. ([Національна академія наук України](#)).

Головною метою Програми є розроблення «розумних» сенсорних приладів нового покоління на основі сучасних матеріалів та технологій, готових до впровадження у практику для експресного аналізу в медицині, екології, біотехнології, харчовій, хімічній та фармацевтичній промисловості тощо.

Основними завданнями Програми є:

- розроблення нових перспективних матеріалів на основі високих технологій, в тому числі «розумних» нано- та біотехнологій;
- створення сенсорних пристроїв нового покоління на основі «розумних» матеріалів;
- широке використання інтелектуальних комп'ютерних мереж при впровадженні сенсорних систем у практику;
- перехід до максимального спрощення та мініатюризації пристроїв, конструювання портативних систем для загальнодоступного використання;
- комбінація сенсорних систем зі смартфонами, GPS-системами та Інтернетом;
- дослідна експлуатація експериментальних зразків приладів у потенційних замовників;
- проведення метрологічних досліджень;
- розширення спектра речовин, що можуть бути визначені за допомогою розроблених систем.

Умови участі у конкурсі наукових проектів за програмою

Науковий проект подається на експертизу до Наукової ради програми до 02.04.2018 р. у формі запиту на фінансування згідно з [Додатком 1](#).

Матеріали подаються секретарю Робочої групи при Науковій раді Шкотовій Людмилі Василівні у вигляді твердої копії (2 пр.) на адресу 03143, Київ-143, вул. Заболотного 150, к. 435 та на електронну адресу luda_shkotova@yahoo.com.

([вгору](#))

Горбулін В., академік НАН України, перший віце-президент НАН України, директор Національного інституту стратегічних досліджень; Шеховцов В., доктор технічних наук, завідувач відділу аналізу оборонно-промислової політики та військово-технічного співробітництва регіонального філіалу Національного інституту стратегічних досліджень у м. Дніпро; Шевцов А., доктор технічних наук, професор, директор регіонального філіалу Національного інституту стратегічних досліджень у м. Дніпро

Проблемні питання визначення і впровадження критичних технологій у сфері виробництва озброєння // Вісник НАН України. – 2018. – № 2. – С. 3–4.

У розвинутих країнах одним з основних завдань уряду є вибір пріоритетних напрямів економічного розвитку, а також напрямів посилення національної безпеки та оборони держави. Важливою складовою цього завдання є визначення так званих критичних технологій.

Під критичними технологіями розуміють технології, впровадження яких має стратегічне значення для забезпечення розвитку провідних галузей економіки і оборонно-промислової сфери держави. Зазвичай саме у впровадження таких технологій інвестують бюджетні кошти. Переліки критичних технологій підлягають оновленню з періодичністю 3–5 років і затверджуються високими державними структурами за поданням уряду.

Формування переліку критичних технологій є складним різноплановим завданням, вирішення якого потребує врахування результатів фундаментальних і прикладних наукових досліджень, використання комплексу методів експертної оцінки для визначення пріоритетних напрямів технологічного розвитку і технологічних проривів та необхідних витрат бюджетних коштів (наприклад, у Японії для визначення переліку критичних технологій залучають тисячі кваліфікованих експертів, у європейських країнах нижньою межею є 100 учасників, у Китаї – кілька тисяч).

У США, Великій Британії, Німеччині, Росії, Франції, Італії, Іспанії та інших країнах ЄС критичним технологіям приділяють значну увагу. Лідером у визначенні критичних технологій є США. Перелік американських критичних технологій враховує насамперед інтереси оборони. Європейські країни намагаються надати більш фундаментального характеру національним технологічним програмам, виходячи з результатів розвитку науково-дослідного простору, трансформації провідних галузей економіки завдяки використанню нових технологій та поглибленню співробітництва науки і промислового сектору [1].

У США перелік критичних технологій з 22 одиниць вперше було визначено ще в 1991 р., у Франції – з 85 одиниць у 1995 р., у Росії – у 2002 р., востаннє РФ оновила перелік у 2011 р., включивши до нього 27 критичних технологій.

В Україні цьому технологічному напрямку стратегічного розвитку країни також приділялася значна увага [2]. Проте, незважаючи на низку затверджених свого часу державних документів у цій сфері, реальний стан справ з визначенням і впровадженням критичних технологій є сьогодні залишається незадовільним [3].

Державні рішення з визначення критичних технологій. Влада попередніх каденцій неодноразово ухвалювала рішення у сфері досліджень і визначення критичних технологій. Постановою Кабінету Міністрів України від 16.05.1994 № 310 було затверджено Концепцію створення державної системи розвитку і захисту критичних технологій, яка передбачала розроблення та прийняття Національної програми «Критичні технології» та Положення щодо її реалізації. Міністерство економіки і Міністерство фінансів у плані соціально-економічного розвитку країни мали передбачувати необхідні бюджетні кошти для виконання Програми. Постановою Кабінету Міністрів України від 19.02.1996 № 216 (216-96-П) «Про державну підтримку міжнародного співробітництва у сфері високих і критичних технологій» було затверджено перелік критичних технологій, серед яких – лазерні технології, технології оптичних матеріалів для електроніки, технології інтенсифікації видобутку нафти і газу, виробництва титану та його сплавів, полімерних матеріалів. Постановою КМУ було визначено зобов'язання виконавців щодо забезпечення розроблення критичних технологій, проте ці технології переважно були призначені для цивільних галузей економіки. Передбачалося, що виконання завдань з проведення відповідних науково-технічних досліджень здійснюватиметься через згадану Програму. Очікувалося планомірне виконання поставлених завдань з періодичним оновленням затвердженого переліку.

Так і не виконавши зазначені вище рішення, було прийнято чергову постанову КМУ від 25.08.2004 № 1086 «Про затвердження Державної програми прогнозування науково-технологічного та інноваційного розвитку на 2004–2006 роки», в якій знову ставилося завдання з розроблення переліку критичних технологій. Проте новий перелік не з'явився, а затверджений раніше втратив чинність у 2006 р. Черговий раз завдання зі створення переліку критичних технологій було поставлене в постанові КМУ від 11.09.2007 № 1118 «Про затвердження Державної програми прогнозування науково-технологічного розвитку на 2008–2012 роки», але, як і попередні, виконане не було.

<...> СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Покришкін Д. С. Досвід забезпечення конкурентоспроможності економіки в державах ЄС. *Стратегічна панорама*. 2007. № 3. С. 107–117.
2. Горбулін В. П., Зубарев В. В., Скурський П. П. Проблеми формування та реалізації державної політики у галузі наукової та науково-технічної діяльності в забезпеченні національної безпеки і оборони. *Стратегічна панорама*. 2008. № 2. С. 75—84.

3. Зубарев В. В., Скурський П. П., Величко О. Ф. Стратегічні питання забезпечення науково-технічної безпеки України та шляхи вирішення. *Наука і оборона*. 2009. № 3. С. 18—24.

<...>

[Повний текст](#)

[\(вгору\)](#)

Додаток 6

15.03.2018

Міжнародний симпозіум «100-річчя Національної академії наук України: минуле та сучасність»

12–13 березня 2018 р. відбувся черговий XXVIII Київський міжнародний симпозіум з наукознавства та історії науки, який цього разу був поєднаний із традиційними Добровськими читаннями, котрі щорічно проводить Інститут досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки (ІДНТПІН) імені Г. М. Доброва НАН України. Захід присвячувався 100-річчю Національної академії наук України, що припадає саме на 2018 р. Участь у зібранні взяли понад 80 науковців з України, Білорусі, Азербайджану, Киргизстану, Грузії, Росії ([Національна академія наук України](#)).

Перше пленарне засідання відкрив перший віце-президент НАН України академік НАН України А. Наумовець, який оголосив учасникам симпозіуму привітання президента НАН України академіка НАН України Б. Патона. У своєму вступному слові А. Наумовець звернув увагу присутніх, що симпозіум розпочинає свою роботу в день народження засновника й першого президента НАН України (яка в 1918 р. називалась Українською академією наук) академіка В. І. Вернадського, та підкреслив, що створення Академії та її сторічна історія – це значний внесок нашої держави в історію світової науки. За його словами, попри нинішні труднощі, НАН України й нині зберегла значний науковий потенціал, посідаючи провідні позиції за цілою низкою напрямів сучасної науки. Академік А. Наумовець також привітав гостей, що прибули на симпозіум із-за кордону, і наголосив на важливості міждержавного обміну досвідом організації науки та використання її результатів.

Радник Президента України, віце-президент Національної академії мистецтв (НАМ) України академік НАМ України Ю. Богуцький передав учасникам симпозіуму тепле привітання й побажання плідної роботи від імені глави держави П. Порошенка і нагадав про те, що нещодавно Президент України підписав указ про відзначення сторіччя НАН України, яким передбачено низку заходів як зі святкування цієї події, так і з підтримки Академії. Нова редакція Закону України «Про наукову та науково-технічну діяльність», як наголосив Ю. Богуцький, теж є одним із проявів піклування влади про майбутнє української науки, про формування адекватної відповіді на виклики сучасності. Цьому має сприяти й передбачене цим нормативно-правовим актом створення Національної ради України з питань розвитку

науки і технологій, перше засідання якої нещодавно відбулося під головуванням Прем'єр-міністра України В. Гройсмана.

З доповіддю «Національна академія наук України: історична і сучасна роль в розвитку вітчизняної науки» виступив головний учений секретар НАН України академік НАН України В. Богданов. Як він наголосив, створення Української академії наук 100 років тому було знаковою подією та важливим підсумком тривалого процесу формування наукових структур на теренах нашої країни. Важливо, що очолити роботу з організації Академії було запропоновано всесвітньо відомому вченому в галузі природознавства В. І. Вернадському, який на той час уже мав великий досвід академічної роботи, добре знав систему організації науки у провідних європейських країнах і міг реально оцінити переваги й недоліки різних за статусом і принципами організації академії наук. В. І. Вернадський сформулював основні принципи організації та діяльності Академії, пізніше відображені в законі про її заснування та її статуті. За словами В. Богданова, історія підтвердила, що саме такий тип наукових центрів, які мають державний статус, складаються з розгалуженої мережі науково-дослідних установ, є вершиною організаційної структури науково-технічної сфери в розвинених країнах світу й гарантією успішного соціально-економічного розвитку цих країн. Доповідач також поінформував присутніх про такі важливі напрями роботи НАН України, як здійснення фундаментальних і прикладних наукових досліджень, її вагомий внесок у вирішення актуальних проблем розвитку національної економіки й інших проблем суспільної та державної ваги, розвиток Академією механізмів зв'язку науки з виробництвом, а також роль НАН України у становленні незалежної Української держави. Окрему увагу В. Богданов приділив питанням бюджетного фінансування Академії, її реформування (а саме – розробленню й імплементації в НАН України сучасних конструктивних форм організації наукової діяльності й управління), надання підтримки талановитій науковій молоді, інтеграції науки та освіти. «Академія разом з країною пережила чимало крутих політичних, економічних і соціальних поворотів. Але питання про доцільність її заснування 100 років тому та закладені принципи її діяльності ніколи не ставилися під сумнів – ішлося виключно про те, якою їй бути, щоб відповідати вимогам часу, напрямам і темпам розвитку світової науки, актуальним потребам економіки, безпеки і соціальної сфери суспільства. Об'єктивний науковий історичний аналіз підтверджує той факт, що наша Академія наук у стислі строки успішно вирішувала складні завдання наукового і технічного забезпечення економіки країни і сфер її суспільного життя, зокрема, у передвоєнний період та в роки Другої світової війни, післявоєнної відбудови і розвитку промислового і оборонного потенціалу. Академія домоглася світового авторитету і визнання рівня фундаментальних і прикладних досягнень в окремих напрямках природничих, технічних та соціогуманітарних наук, створила потужний потенціал, який дав змогу перетворити вітчизняну науку на безпосередню продуктивну силу. <...> І

сьогодні Національна академія наук залишається найпотужнішою та найпродуктивнішою вітчизняною науковою організацією. Цей висновок є об'єктивним, оскільки ґрунтується на достовірних статистичних даних (включно з бібліометричними) і експертних оцінках, зокрема зарубіжних», – підкреслив В. Богданов.

Розвиткові академічної форми організації науки у світовій науці присвячувалася доповідь голови консультативної ради з питань охорони інтелектуальної власності при Міжнародній асоціації академій наук, заступника голови Президії НАН Білорусі академіка НАН Білорусі П. Вітязя (у співавторстві з В. Щербінім). Доповідь про дослідження історії створення та формування концепції розвитку української Академії на базі щоденників академіка В. І. Вернадського виголосив головний науковий співробітник Інституту історії природознавства і техніки імені С. І. Вавілова РАН член-кореспондент РАН Ю. Батурін.

Всього було заслухано 25 доповідей з актуальних питань розвитку науки, з якими виступили представники різних вітчизняних і зарубіжних науково-дослідних інститутів і вищих навчальних закладів. Зокрема, було заслухано й обговорено доповіді:

– «Епоха Б. Є. Патона в українській науці» (автор – головний науковий співробітник ІДНТПН імені Г. М. Доброва НАН України В. Онопрієнко);

– «Добровські моделі науки: з історії, через сучасність – в майбутнє» (директор ІДНТПН імені Г. М. Доброва НАН України» Б. Маліцький);

– «Відзначення 100-річчя НАН України – вагома складова популяризації науки, піднесення її престижу в українському суспільстві» (перший заступник головного ученого секретаря НАН України – начальник Науково-організаційного відділу Президії НАН України, заступник директора з наукової роботи ІДНТПН імені Г. М. Доброва НАН України О. Кубальський);

– «Міжнародній асоціації академій науки – 25 років» (завідувач відділу проблем діяльності та стратегії розвитку НАН України ІДНТПН імені Г. М. Доброва НАН України» О. Грачев);

– «Сторінки історії освіти у період Азербайджанської демократичної республіки» (директор Інституту історії науки НАН Азербайджану М. Сеїдбейлі);

– «Тенденції взаємодії академічної та вузівської науки» (завідувач відділу міжнародної економіки Інституту економіки імені Дж. Алишбаєва НАН Киргизстану А. Орозонова);

– «Ресурсне забезпечення інноваційного розвитку країн ЄС і Грузії» (старшого наукового співробітника Інституту економіки Тбіліського державного університету імені І. Джавахішвілі Г. Сігуа).

З повним переліком виголошених доповідей можна ознайомитися в [програмі заходу](#).

У рамках симпозіуму відбувся також семінар-нарада голів галузевих наукових рад Міжнародної асоціації академій наук (модератор – голова

консультативної ради з питань охорони інтелектуальної власності та передачі технологій при МААН (Республіка Білорусь) академік НАН Білорусі П. Вітязь).

За результатами заходу планується видати збірник матеріалів.

([вгору](#))

Додаток 7

16.03.2018

Шевченківські читання з нагоди 204-ї річниці від дня народження Великого Кобзаря

12 березня 2018 р. у Національній академії внутрішніх справ (НАВС) відбулися Шевченківські читання з нагоди 204-ї річниці від дня народження Великого Кобзаря ([Національна академія наук України](#)).

У заході взяли участь голова Національної поліції України С. Князєв, директор Інституту літератури імені Т. Г. Шевченка НАН України академік М. Жулинський, курсанти та студенти вищих навчальних закладів Міністерства внутрішніх справ України, працівники й військовослужбовці Державної прикордонної служби України, Державної служби з надзвичайних ситуацій України і Національної гвардії України.

У своєму виступі С. Князєв наголосив: «Такі заходи – пряма відповідь на питання, чи є ми українцями, чи шануємо ми своїх видатних людей. У першу чергу від вас, молодь, залежить, чи буде наша держава автентична, незалежна, чи ми знову станемо на 200 чи 300 років “придатком” якоїсь імперії».

Відомий шевченкознавець академік М. Жулинський нагадав присутнім про значення і роль творчості Тараса Шевченка для України та презентував факсимільне видання «Кобзаря» 1840 року з архівного фонду Інституту літератури імені Т. Г. Шевченка НАН України. «Це одна з найбільших реліквій українського народу. Цей “Кобзар” 1840 року вражає нас тим, що Шевченко, в першу чергу, посилає в Україну своє слово, свої думи, але словом рідним, українським. Місія Шевченка – іти з рідним словом до свого народу, будити душі, національну свідомість, відкривати правду про свою історію, окрилити людей вірою у майбутнє України», – зазначив науковець.

Під час заходу звучали Шевченкові поезії, музичні твори на його вірші у виконанні курсантів, студентів і музичних колективів. Крім того, було відзначено й нагороджено переможців конкурсу читців серед представників відомчих освітніх закладів.

Упродовж «Шевченківських днів» у НАВС діятиме експозиція художньої виставки образотворчого мистецтва з фондів Національної спілки художників України, рушників роботи народної майстрині Любові Конопко, видань «Кобзаря» різних років тощо.

Відео із заходу можна переглянути за посиланням: <https://goo.gl/D3U2wm>.

([вгору](#))

20.03.2018

Відбулася презентація нової збірки «Мудрості від Максима Рильського»

22 лютого 2018 р. у Національному музеї літератури України в Києві відбулася презентація нової збірки «Мудрості від Максима Рильського (вислови, поради, роздуми, настанови, звернення, міркування)» (упорядник М. Г. Рильський, видавництво «Успіх і кар'єра», 2018 р.) ([Національна академія наук України](#)).

Новий проект родинного фонду Максима Рильського «Троянди й виноград» представив онук поета-академіка Максим Георгійович Рильський, який став ініціатором цілої низки видань і заходів, пов'язаних зі славетною родиною Рильських.

Утвердження рідної мови, піклування про слово й духовність людини, звернення до молоді, проблеми виховання та ставлення до природи, вияви добросердя – все, що хвилювало класика протягом усього життя, відображено у книзі, окремих віршах і поетичних рядках, цитатах та уривках із літературно-мистецьких студій і розвідок, епістолярної спадщини, публіцистики.

Водночас книга розкриває світосприйняття, духовні та моральні принципи, життєві спостереження видатного гуманітарія й гуманіста, широту інтересів і переконань мислителя М. Рильського.

У презентації нового видання взяли участь відомі письменники, науковці, громадські діячі, члени родини Рильських, земляки поета з с. Романівка (Попільнянський район, Житомирська область), представники Київського літературно-меморіального музею Максима Рильського.

На початку заходу виступив директор Інституту літератури імені Т. Г. Шевченка НАН України академік М. Жулинський, який привернув увагу присутніх до актуальних проблем історії української літератури та сучасного літературознавчого дискурсу, зокрема щодо місця української літератури у світі.

Відома дослідниця поетичної творчості М. Рильського, професор Національного університету «Києво-Могилянська академія» доктор філологічних наук В. Агеєва підкреслила європейськість його поетичного стилю, своєрідне «бодлеріанство» його творів 1920-х років.

На актуальності багатьох висловів і нотаток М. Рильського наголосили голова Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Тараса Шевченка, поет П. Мовчан, письменник П. Засенко, завідувач кафедри української літератури факультету української філології та літературної творчості імені Андрія Малишка Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова доктор філологічних наук В. Погребенник. Дехто з них із теплотою згадував власні зустрічі з відомим поетом та його постійну допомогу молодим літераторам.

На презентації були також присутні науковці відділу української та зарубіжної фольклористики Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського НАН України (ІМФЕ) – завідувач відділу кандидат філологічних наук Л. Вахніна та провідний науковий співробітник цього ж відділу доктор філологічних наук О. Микитенко.

Л. Вахніна під час свого виступу розповіла, що в науковій установі, яка носить ім'я М. Рильського, зберігають найкращі традиції, започатковані відомим поетом та вченим-славістом. Ці традиції продовжує й Український комітет славістів, який свого часу очолював Максим Тадейович. У серпні 2018 р. українські славісти планують взяти участь у роботі XVI міжнародного з'їзду славістів у Белграді (Сербія), де неодноразово бував і М. Рильський – як перекладач сербських народних пісень.

Однією з найважливіших рис М. Рильського, як відзначило чимало присутніх, була його людяність. ««Умій дивитися, людино, на людей!» – це не просто звернення чи застереження, а життєвий стрижень Максима Тадейовича», – говорить упорядник книжки, онук поета М. Г. Рильський.

Під час презентації звучала поезія М. Рильського, а також інших відомих і молодих авторів. Захід зібрав широке коло шанувальників творчого доробку М. Рильського, що ще раз засвідчило високий інтерес до спадщини поета та її актуальність.

([вгору](#))

Додаток 9

21.03.2018

«Нервові» «Дні науки» – 2018

17 березня 2018 р. в Інституті фізіології імені О. О. Богомольця НАН України відбулися «нервові» «Дні науки», організовані цією установою спільно з партнерами в рамках Всесвітнього тижня мозку в Україні – 2018 ([Національна академія наук України](#)).

Програма «нервових» «Днів науки» передбачала п'ять науково-популярних лекцій з актуальних проблем нейробіології та роботу трьох локацій з науковими демонстраціями.

Лекцію «Як працює пам'ять?» прочитав науковий співробітник відділу нервово-м'язової фізіології Інституту фізіології імені О. О. Богомольця НАН України, голова Ради молодих вчених цієї академічної установи кандидат біологічних наук О. Болдирев. Він, зокрема, зазначив, що основою пам'яті є механізми нейронної пластичності, і розповів, де у головному мозку локалізована пам'ять, які функції виконує гіпокамп, як утворюються зв'язки між нейронами (синапси), які речовини беруть участь у процесах запам'ятовування, що таке рецептори глутамату, хто з вітчизняних учених досліджує шипики на дендритах, в який спосіб регулюється експресія генів, чи можуть відповіді організму на стресові чинники закарбовуватися в геномі й передаватися спадково, а також нагадав основні етапи синтезу білків і

тривалість їхнього «життя». На завершення доповідач поінформував аудиторію, що студенти, які вивчають біологію, біофізику, фізіологію, медицину й інші суміжні дисципліни, мають можливість вступити до магістратури й аспірантури [Київського академічного університету НАН України та МОН України](#), одна з кафедр якого – кафедра біофізики і молекулярної біології – діє на базі Інституту фізіології імені О. О. Богомольця НАН України. Набір розпочнеться в червні поточного року. А вже невдовзі, 14 квітня, у Києві, як і в усьому світі, вже вдруге пройде Марш за науку, а 12–13 травня 2018 р. кілька великих міст нашої країни знову прийматимуть весняні «Дні науки» (стежте за анонсами [на сайті проекту](#) та [його Facebook-сторінці](#)). О. Болидrev також порадив шукати інформацію про досягнення науки та наукові події в Україні [на просвітницькому порталі «Моя наука»](#).

Лекцію «Музика і мозок» прочитала аспірантка Інституту фізіології імені О. О. Богомольця НАН України Н. Штефан. Вона, зокрема, розповіла про те, як звуки сприймаються органами чуття й аналізуються нервовою системою, чому близькі за частотою звуки не видаються нам гармонійними, чим музика подібна до людської мови і що робить музичну композицію оригінальною та поліпшує її запам'ятовуваність, чим відрізняється активація моторної кори музикантів і немужикантів при прослуховуванні та грі музичних творів, чому в мозку музикантів при цьому активуються також мовні центри, які існують порушення, пов'язані з особливостями сприйняття музики. На завершення свого виступу Н. Штефан наголосила, що відповідним чином підібрана музика може слугувати потужним терапевтичним засобом. У постінсультних хворих, які слухають її, спостерігається певне поліпшення рухомості. У пацієнтів із хворобою Паркінсона, які слухають повільні мелодичні композиції, припиняється тремор кінцівок. Людям, які страждають на захворювання Альцгеймера, вона допомагає відновити деякі спогади, що не вдалося б зробити в інший спосіб. А оскільки музика є своєрідною звуковою мовою, то допомагає також при аутизмі та дислексії.

Останню лекцію – «Як зробити свій мозок здоровим та потужним» – прочитала завідувач відділу сенсорної сигналізації Інституту фізіології імені О. О. Богомольця НАН України доктор біологічних наук, професор Н. Войтенко. За її словами, мозок – це найважливіший орган в людському організмі. Маса головного мозку людини становить 1,5 кг, а кількість нервових клітин у ньому, за різними оцінками, може сягати від 86 до 100 млрд. Некоректно говорити про рівень активності мозку (та ще й у відсотках), оскільки за різних ситуацій задіюються різні його відділи. Люди відмінні за своїм інтелектом, і це пояснюється тим, що вони неоднаково використовують генетично запрограмовані стартові можливості. Рівень інтелекту залежить від кількості зв'язків між нейронами (синапсів), що утворюються впродовж життя, причому встановлення майже 90% таких зв'язків триває приблизно до 21 року (недаремно в багатьох цивілізованих

країнах світу саме до цього часу заборонено вживання алкоголю, який негативно впливає на формування й функціонування мозку), надалі ж їх потрібно підтримувати та зміцнювати, аби вони не атрофувалися. Люди, які рано відкривають у собі певний талант, припиняють розвивати інші здібності, саме тому генії нерідко є однобічними особистостями, говорить Н. Войтенко. Вона також підкреслила, що не існує жодних «чудодійних» препаратів, які змусили б мозок працювати інтенсивніше, сприймати й запам'ятовувати більше інформації. Щоб досягти кращих результатів у цьому, людина має наполегливо працювати сама, докладаючи свідомих зусиль: читати більше книг, опановувати іноземні мови, вчити напам'ять тексти, а також дотримуватися елементарних правил, які допоможуть зберегти мозок здоровим, – достатньо спати (щонайменше 7-8 годин на добу), фізично навантажувати своє тіло (а це, серед іншого, засіб, необхідний для боротьби зі стресом), збалансовано харчуватися (зокрема, вживати необхідну кількість білків, із яких складаються рецептори), не зловживати алкоголем (бо, на відміну від більшості речовин, він безперешкодно проникає крізь мембрану нервової клітини) тощо. Як підкреслила Н. Войтенко, потрібно обов'язково знижувати рівень гормонів стресу, бо негативні емоції здатні накопичуватися та руйнувати гіпокамп – своєрідне вмістилище оперативної інформації в головному мозку. Важливо також частіше бути у місцях, освітлених сонячним промінням, оскільки під його впливом в організмі синтезується вітамін D. Нестача сонячного світла, а отже й вітаміну D, нерідко стає причиною неройдегенеративних захворювань. Помічено, що, наприклад, розсіяного склерозу зовсім немає в африканських країнах, а от із просуванням на північ кількість діагностованих випадків захворювання на нього зростає. За результатами досліджень, проведених в Ізраїлі, було встановлено, що мусульманки на 50% частіше страждають на хворобу Альцгеймера, тому що переважна більшість їх вбираються в одяг, котрий майже повністю закриває поверхню тіла, перешкоджаючи, таким чином, потраплянню сонячних променів. На завершення Н. Войтенко зазначила, що турбуватися про здоров'я мозку означає також берегти від пошкоджень черепну коробку, в якій він міститься, в тому числі, завжди, виїжджаючи велосипедом або іншим двоколісним транспортом, одягати на голову спеціальний захисний шолом.

У другій частині «нервових» «Днів науки» гостям Інституту фізіології імені О. О. Богомольця НАН України пропонувалось оглянути наукові демонстрації та познайомитися з ГМО-мишами, виміряти власну чутливість до болю й температури, а також роздивитися структури головного мозку за допомогою мікроскопа і мікроскопа.

Більше світлин шукайте у [фотоальбомі на Facebook-сторінці Академії](#).
([вгору](#))

19.03.2018

Базове фінансування у вишах на науку йтиме на проведення пріоритетних досліджень, оновлення обладнання, зарплату технічного персоналу

«Ми плануємо, що до Дня науки в травні основні документи для атестації наукової діяльності вишів будуть затверджені Урядом». Про це сказав генеральний директор директорату науки МОН Д. Чеберкус ([Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України](#)).

Після цього, восени 2018 р., має початися власне атестація, щоб 2019 р. за її результатами кращі університети стали отримувати базове фінансування на науку. «Один з ключовий елементів реформи науки в Україні, що буде реалізований цього року, – атестація наукової діяльності вишів. За її підсумками прийматиметься рішення про базове фінансування наукової діяльності в університетах. Очевидно, що його отримають не всі, а тільки ті, які матимуть найвищі показники в атестації. Більше того, виш атестацію проходитиме не в цілому, а за окремими напрямками наукової діяльності. Наразі їх визначено 7», – розповів Д. Чеберкус.

За його словами, за цими напрямками буде сформовано сім експертних груп, і за кожною буде визначено університети, які претендуватимуть на базове фінансування. Причому оцінюватимуть наукову діяльність переважно за показниками з зовнішніх джерел.

«Щоб уникнути маніпуляцій, в основу атестації ми заклали такі показники, як публікаційна активність вчених, участь в заснуванні наукових видань, які індексуються в провідних наукометричних базах, обсяг залучених для наукової діяльності коштів тощо», – уточнив очільник директорату.

Він також розповів, на які потреби у вишах йтиме базове фінансування на науку.

«Це буде модернізація лабораторного фонду, зарплата для технічного персоналу. Також ці кошти будуть підтримкою вишам для проведення власних досліджень – за тими пріоритетними напрямками наукової діяльності, за якими вони будуть атестовані», – зазначив Д. Чеберкус.

([вгору](#))

13.03.2018

Від ідеї до бізнесу – МОН та УЕР розвиватимуть стартапи та інноваційне підприємництво у вишах

В українських вишах розвиватимуть мережу бізнес-інкубаторів, де студентів та науковців навчатимуть, як результати їхніх досліджень втілити в бізнес. Це, зокрема, передбачено Меморандумом про співробітництво та взаємодію між МОН та ГО «Платформа інноваційного партнерства» (УЕР),

який 12 березня 2018 р. підписали міністр освіти і науки Л. Гриневич та голова УЕР А. Заїкін ([Урядовий портал](#)).

«Ми дуже зацікавлені в тому, щоб підтримати бізнес-інкубатори та розвиток інноваційного підприємництва в університетах. І я сподіваюся, що підписання цього меморандуму дозволить нам зробити конкретні кроки вперед, розвиваючи нові можливості», – наголосила Л. Гриневич.

Наразі бізнес-інкубатори УЕР працюють у 10 вишах в різних регіонах України. Нині триває третій набір студентських стартапів, які реалізуватимуться до травня. За словами А. Заїкіна, ще 10–15 університетів хочуть долучитися до проекту.

«Ми не розраховуємо, що з першого, другого чи третього набору отримаємо повноцінні стартапи, які зможуть комерціалізуватися. Наша мета на першому етапі – створити в університетському середовищі культуру підприємництва, закласти відповідне мислення у студентів. А за 2–3 роки ми прагнемо запустити тренд. Якщо студент захоче створити стартап, він знатиме, де йому допоможуть пройти цей шлях – від ідеї і перших кроків до її реалізації», – зазначив очільник УЕР.

Меморандум також передбачає багато інших напрямів для співпраці між МОН та Платформою інноваційного партнерства. Це, наприклад, удосконалення нормативної бази для розвитку стартапів у вишах та вирішення проблем розвитку інноваційного підприємництва.

«Ми вітатимемо будь-які ваші поради, що впливають з досвіду вже наявної співпраці, та які ми зможемо імплементувати в законодавство. Бо прямі стимули, зокрема податкові, зараз важко запровадити, але треба думати, які ще можуть бути окремі умови для роботи бізнес-інкубаторів та розвитку стартапів», – підкреслила Л. Гриневич.

Про досвід роботи бізнес-інкубатора в своєму виші розповів ректор Житомирського державного технологічного університету В. Євдокимов. Він зауважив, що зусилля були зосереджені на двох основних напрямках: створення комфортних умов, де студенти могли б розвивати свої ідеї, та їх мотивація. Тому в ЖДТУ було відкрито коворкінг-центр, де студенти можуть займатися, слухати онлайн та очні лекції тощо, а тренінги та роботу над стартапами можуть перезараховувати як дисципліни за вибором та практику.

([вгору](#))

Додаток 12

12.03.2018

12 березня 2018 року виповнюється 155 років від дня народження академіка Володимира Івановича Вернадського

12 березня 2018 р. виповнилося 155 років від дня народження геніального вченого, видатного громадського діяча і організатора науки, першого президента Української академії наук (нині – Національна академія

наук України) академіка Володимира Івановича Вернадського ([Національна академія наук України](#)).

В. І. Вернадський народився 12 березня 1863 р. у м. Петербурзі. Ґрунтовні знання він одержав на природничому відділенні фізико-математичного факультету Петербурзького університету. Володіючи майже всіма романськими, германськими і слов'янськими мовами, В. І. Вернадський впродовж багатьох років мав тісні зв'язки з найкращими науковими школами Франції, Італії, Німеччини, Чехословаччини, Швейцарії, Греції, Англії.

Початок наукової діяльності В. І. Вернадського був пов'язаний з розробленням нових напрямів у кристалографії і мінералогії, різним аспектам яких присвячено докторську дисертацію і більшість великих праць ученого. На подальших етапах наукових пошуків Володимир Іванович віддавав перевагу розробленню таких нових наукових напрямів геології, як геохімія, біогеохімія, радіогеологія, а також вивченню біосфери. Він став фундатором вчення про ноосферу. Головною рисою біосфери, як вважав мислитель, є те, що в ній існує велика геологічна, можливо, космічна сила, планетарна дія якої не береться до уваги в уявленнях про космос, таких, що мають наукову основу. Ця сила є розум людини, спрямована й організована воля її як істоти суспільної. Отже, біосфера під впливом освіченої людини з часом перетворюється на ноосферу – сферу розуму. Понад 30 років В. І. Вернадський займався вивченням радіоактивного розпаду елементів. Він збагатив науку глибокими ідеями, висунув низку наукових положень важливого практичного значення.

В. І. Вернадський був чудовим педагогом. Він виступав з науковими доповідями в багатьох університетах Західної Європи. Мінералогічна школа В. І. Вернадського та його численні талановиті учні і їхні послідовники успішно продовжують опановувати його невмирущі ідеї. Протягом усього життя Володимир Іванович відстоював людську гідність, людину як особистість, позапартійність науки.

В. І. Вернадський – автор понад 400 наукових праць, більшість із яких зберігають свою актуальність і донині.

З іменем Володимира Івановича Вернадського тісно пов'язано заснування Української академії наук. Він розробив попередні концептуальні тези щодо створення Академії як загальнонаціонального масштабного наукового центру, потужного об'єднання державних наукових установ. Серед них – бібліотека, архів, геологічні установи, національні музеї, інститути для експериментальних та гуманітарних наук. За безпосередньої участі В. І. Вернадського підготовлено перший проект Статуту Української академії наук. Він же став першим президентом Академії. Завдяки В. І. Вернадському вже на початковому етапі створення й функціонування Української академії наук було закладено потужний потенціал подальшого розвитку академічної науки в Україні.

Учений-мислитель помер 6 січня 1945 р. Ім'я геніального вченого присвоєно багатьом академічним інститутам, бібліотекам, кораблям, гірському хребту у східній частині Антарктиди тощо. Починаючи з 1973 р. у НАН України встановлено премію імені В. І. Вернадського. У 1981 р. на бульварі Вернадського у м. Києві споруджено величний пам'ятник науковцеві.

У березні 2013 р. з нагоди відзначення 150-річчя від дня народження видатного мислителя у Києві (в приміщенні Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, вул. Володимирська, 62) було урочисто відкрито скульптурне погруддя академіка В. І. Вернадського.

На вшанування пам'яті вченого щороку проводяться присвячені йому читання. Цьогоріч вони відбулися вже двадцять восьмий раз.

[\(вгору\)](#)

Додаток 13

Гончарук В., академік НАН України, директор Інституту колоїдної хімії та хімії води ім. А. В. Думанського НАН України; Сафронова В., кандидат хімічних наук, учений секретар Інституту колоїдної хімії та хімії води ім. А. В. Думанського НАН України;

Інститут колоїдної хімії та хімії води ім. А. В. Думанського: історія та сьогодення. До 50-річчя заснування Інституту // Вісник НАН України. – 2018. – № 2. – С. 104–108.

Інститут колоїдної хімії та хімії води ім. А. В. Думанського (ІКХХВ) НАН України – єдина академічна установа, діяльність якої цілком і повністю пов'язана з комплексним вирішенням усіх аспектів хімії і технології води, колоїдної та аналітичної хімії. Інститут було створено в 1968 р. на базі відділення хімії і технології води та ряду інших підрозділів Інституту загальної та неорганічної хімії АН УРСР.

У різні роки директорами Інституту були: академік НАН України Ф. Овчаренко (1968), член-кореспондент АН УРСР О. Куриленко (1968–1975), академік АН України А. Пилипенко (1975–1988); з 1988 р. Інститут очолює академік НАН України В. Гончарук.

У 1980 р. Інституту було присвоєно ім'я фундатора вітчизняної колоїдної хімії академіка АН УРСР А. В. Думанського.

Протягом багатьох років наукові дослідження в Інституті проводилися за трьома основними напрямками: хімія і технологія води, колоїдна хімія та аналітична хімія. Основи цих напрямів були закладені відомими науковими школами, заснованими академіками А. Думанським (колоїдна хімія), Л. Кульським (хімія і технологія води), А. Бабком та А. Пилипенком (аналітична хімія).

Академік АН УРСР Антон Володимирович Думанський проводив систематичні дослідження колоїдних систем, створив учення про вільну і зв'язану воду та її роль у багатьох сферах практичної колоїдної хімії, започаткував унікальний науковий напрям – ліофільність дисперсних систем.

Його послідовник академік НАН України Федір Данилович Овчаренко розвинув фізичну хімію дисперсних мінералів, вивчав їх поверхневі властивості та зв'язок з кристалічною будовою – іонний обмін, ліофільність, адсорбцію, будову межових і адсорбційних шарів.

За науковим напрямом «колоїдна хімія» в Інституті працював також член-кореспондент АН УРСР Онисим Данилович Куриленко. Він розробив методи регулювання стійкості полімервмісних дисперсних систем, вивчав добавки для прискорення процесів седиментації та фільтрування.

Академік НАН України Владислав Володимирович Гончарук заклав підґрунтя для передбачення каталітичної дії гомогенних і гетерогенних каталізаторів кислотного-основного типу, фізико-хімічних основ кластерного каталізу. Вперше запропонував використати хімічну термодинаміку для дослідження кінетики і механізму каталітичних процесів будь-якого класу. Започаткував термодинамічний підхід до розвитку теорії каталізу. Сформулював принципово нові уявлення про взаємозв'язок термодинамічних і кінетичних параметрів хімічних, у тому числі й каталітичних процесів, на їх основі вперше у світі запропонував кількісне термодинамічне трактування третього закону хімічної кінетики про взаємозв'язок констант швидкостей хімічних реакцій та енергій їх активації – закону компенсаційного ефекту.

[Повний текст](#)
(вгору)

Додаток 14

21.03.2018

Засідання Президії НАН України

На черговому засіданні Президії НАН України 21 березня 2018 р. члени Президії НАН України та запрошені заслухали й обговорили доповідь заступника директора з наукової роботи Інституту металофізики ім. Г. В. Курдюмова НАН України доктора фізико-математичних наук Г. Фірстова

«Функціональні матеріали з пам'яттю форми: сучасний стан і перспективи використання» ([Національна академія наук України](#)).

В обговоренні взяли участь академік НАН України Б. Патон, директор Державної установи «Науково-практичний медичний центр дитячої кардіології та кардіохірургії МОЗ України» доктор медичних наук, професор, заслужений лікар України І. Ємець, проректор Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» член-кореспондент НАН України, професор С. Сидоренко, академік-секретар Відділення фізики і астрономії НАН України академік НАН України В. Локтєв.

Доповідь була присвячена стану досліджень у галузі сучасного матеріалознавства, фізики твердого тіла і фізики металів та перспективам використання функціональних матеріалів з пам'яттю форми. Зазначені матеріали вже знаходять застосування у різних сферах науки і техніки, вони забезпечують виробам підвищену надійність експлуатації, компактність, збільшення терміну використання. Саме тому ринок продукції з таких матеріалів демонструє швидке зростання у світі, що свідчить про актуальність і перспективність досліджень у цьому напрямі. Особливо перспективним виглядає використання сплавів з пам'яттю форми в медицині. Спільно з фахівцями Центру дитячої кардіології та кардіохірургії МОЗ України учені Академії працюють над можливістю «прибирання» шкідливих атомів з поверхні матеріалу з пам'яттю форми, що створить безпечний шар такого матеріалу і дозволить використати його у біомедицині.

Було відзначено нещодавні успішні дослідження з покращення біосумісності нікеліду титану внаслідок спеціальної обробки для різноманітних імплантів.

Проте наголошувалося, що для розширення взаємодії із лікувальними закладами та іншими підприємствами необхідна їх подальша тісна співпраця з Інститутом металофізики ім. Г. В. Курдюмова НАН України, а також відповідна координація досліджень.

Президія НАН України ухвалила відповідний проект постанови.
([вгору](#))

Додаток 15

14.03.2018

Каталоги китів і мікропластик в океані – майбутня українська експедиція в Антарктику робитиме 5 нових типів досліджень

Учасники 23-ї Української антарктичної експедиції почнуть проводити нові види досліджень. Про це розповів в. о. директора Національного антарктичного наукового центру (НАНЦ) Є. Дикий 14 березня 2018 р. у МОН ([Національний антарктичний науковий центр](#)).

Зокрема, ідеться про п'ять нових біологічних досліджень. Насамперед дослідники започаткують фотоідентифікаційні каталоги китів, а також

оновлять і продовжать такі ж каталоги тюленів Ведделла. Особисте «упізнання» кожного кита чи тюленя дозволяє краще відстежувати шляхи їх міграції і розробити ефективніші програми їх збереження.

У ґрунтах Антарктики науковці вивчатимуть мікробні угруповання та їх засоби пристосування до екстремальних умов, а за залишками луски, шкіри та іншими «екологічними ДНК» у воді визначатимуть склад живих організмів. На відміну від традиційних методів, метод e-ДНК дозволяє визначити «генетичні сліди» всіх видів тварини, які побували у воді протягом останніх трьох днів. Таким чином, є змога отримати повніший список фауни Антарктиди та запровадити точніший і швидший метод моніторингу стану екосистеми.

Ще два види досліджень будуть спрямовані на вивчення забруднення довкілля. Перший стосуватиметься вивчення вмісту мікропластику у воді та донних осадах. Другий – аналізу вмісту хімічних забрудників у тканинах риб та моллюсків. Такі дослідження покажуть динаміку переносу забруднення між континентами. Також це дасть додаткові аргументи для обмеження використання певних хімічних речовин чи зменшення використання пластикової тари у світі.

«Ми маємо амбітну ціль – за кілька років перетворити острів Галіндез, де розташована наша станція, на постійну екологічну «обсерваторію». Саме для цього й розширюється список досліджень, які проводитимуть українські полярники. Результати цих досліджень даватимуть нам спектр необхідних даних, за якими можна буде визначати реакцію екосистеми на зміни клімату», – зазначив Є. Дикий.

Він також розказав про пріоритетні напрями роботи НАНЦ у найближчі роки. Наприклад, діяльність науковців не обмежуватиметься лише територією станції. Передусім планується відновити морські дослідження в Південному океані, а в перспективі – рухатися вглиб Антарктики та розвивати наукові дослідження в Арктиці.

Ще одне важливе питання – відновлення гендерної рівності під час відбору сезонних та річних експедицій на станцію.

«Недопуск жінок на українську антарктичну станцію – неподобство, нечуване у 21 столітті. Це особливо образливо, враховуючи успішну участь жінок у найперших, найбільш героїчних українських експедиціях у 1990-ті роки. Відтепер українська станція відкрита для всіх, незалежно від статі та гендеру», – підкреслив очільник НАНЦ.

Також серед пріоритетів – широка співпраця з міжнародними партнерами та громадськістю, розробка нової державної програми досліджень в Антарктиці на 2021–2030 рр.

«Ми маємо багато переваг в Антарктиці. На нашій станції раніше, ніж на інших, відчуваються зміни клімату, на ній десятиліттями ведеться низка спостережень, вона працює впродовж усього року. Водночас в Україні є фахівці в усіх сферах антарктичних досліджень – біологічних, геофізичних, метеорологічних, океанологічних тощо. І ми повинні використовувати це

наповну, адже наразі полярні дослідження – одні з найперспективніших у світі. І тут Україна має сильні позиції», – відзначив Є. Дикий.

Нагадуємо, що [1 березня 2018 р. 12 учасників нової щорічної експедиції на українську антарктичну станцію Академік Вернадський закінчили обов'язкове навчання.](#) На наступний тиждень заплановано урочисті проводи 23-ї експедиції, під час яких традиційно відбудеться прес-конференція.

Також раніше Є. Дикий повідомив, що [нормальний Інтернет на станції Академік Вернадський має з'явитися вже цього року.](#)

(вгору)

Додаток 16

18.03.2018

Україна та Кувейт домовилися про співробітництво у військовій та інших сферах

За результатами переговорів Президента України П. Порошенка та Еміра Держави Кувейт Сабаха Аль-Ахмада Аль-Джабера Ас-Сабаха підписано низку двосторонніх документів. Між Урядом України та Урядом Держави Кувейт було підписано Угоду про співробітництво у військовій та інших сферах ([Офіційне інтернет-представництво Президента України](#)).

Укладення Угоди створить правові рамки для здійснення співробітництва між державами у оборонній сфері, зокрема за напрямками співпраці в галузі оборонної промисловості та логістики, військової освіти та підготовки персоналу. Сторони також домовились про взаємний обмін розвідувальною та іншою спеціалізованою інформацією, співпрацю між оборонно-промисловими комплексами держав, постачання озброєння, військової техніки та іншої продукції військового призначення, обслуговування, ремонт та модернізацію військової техніки та обладнання. Крім того, документом створюються правові рамки у питаннях розробки та реалізації у разі необхідності відповідних програм, проведення спільних наукових досліджень, спільного виробництва та продажу оборонного обладнання шляхом використання технологій.

<...> Крім того, було підписано Меморандум про взаєморозуміння та наукове співробітництво між Національною академією наук України та Кувейтським інститутом наукових досліджень. Документ закріплює домовленість сторін розвивати довгострокове взаємовигідне науково-технічне співробітництво в таких галузях як екологія, біотехнології, харчові технології, дослідження води, нафтохімія, альтернативні види палива, нанотехнології тощо, шляхом спільного використання існуючого обладнання та приміщень, інформації, досвіду та розробок, обміну науково-технічним персоналом, спільної реалізації проектів, з метою скорочення витрат, які є необхідними для розроблення та реалізації технологій.

(вгору)

05.03.2018

МОН має чіткий план реформ у сфері атестації наукових кадрів, і ми робимо поступові, але системні зміни, – директор департаменту Андрій Шевцов

Нині перед МОН стоїть низка викликів у реформуванні системи атестації наукових кадрів. Це зміна процедури присудження наукових ступенів, забезпечення академічної доброчесності, розробка нових правил для створення та акредитації спеціалізованих вчених рад, а також удосконалення роботи експертних рад та офіційного визнання наукових публікацій, які містять основні наукові результати дисертації здобувачів наукових ступенів тощо ([Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України](#)).

Про це розповів директор Департаменту атестації кадрів вищої кваліфікації та ліцензування МОН А. Шевцов під час робочої наради в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини. Це була перша із серії регіональних нарад МОН, присвячених реформуванню процесів підготовки та атестації наукових та науково-педагогічних кадрів.

«Наразі ми проводимо системну роботу для того, щоб суттєво змінити ті негативні тенденції, які є в сфері присудження наукових ступенів в Україні. Звісно, це не робиться за один день.

Але ми маємо чіткі цілі, до яких йдемо крок за кроком. Так, нещодавно було затверджено новий Порядок формування Переліку наукових фахових видань України. Цей документ є принципово іншим, ніж аналогічний попередній, і написаний за новою ідеологією. Він, з одного боку, є більш гнучкішим і ліберальним для організації початку видання наукового журналу, з іншого – підсилює вимоги до наукового рівня публікацій з орієнтацією на світовий наукометричний досвід», – зазначив А. Шевцов.

Він додав, що також уже почалася дослідна експлуатація системи електронної реєстрації захищених дисертацій в режимі онлайн. Крім того, триває створення Національного репозитарію академічних текстів. Він буде одним із ключових допоміжних засобів для перевірки академічних текстів на текстові запозичення.

«Зараз проходить розробка низки нових документів, які мають змінити правила присудження наукових ступенів. Це, зокрема, нові редакції порядків присудження наукових ступенів та підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук; положень про спеціалізовані вчені ради та про експертні ради з питань проведення експертизи дисертаційних робіт МОН. Ми закликаємо фахову, експертну спільноту долучатися до цього процесу й надавати нам свої пропозиції й коментарі», – наголосив очільник Департаменту.

Під час наради А. Шевцов також нагадав, що [з 1 березня 2018 р. починається тестування електронної системи ліцензування освітньої](#)

[діяльності вишів](#). Крім того, у Кабмін нині подається проект постанови про нові ліцензійні умови.

У нараді взяли участь проректори з наукової роботи, голови спеціалізованих вчених рад, вчені секретарі, завідувачі аспірантури та докторантури закладів вищої освіти Черкаської області, декани та завідувачі кафедр, викладачі та аспіранти УДПУ.

([вгору](#))

Додаток 18

16.03.2018

Ми плануємо, що доступ до Scopus і Web of Science за кошти бюджету буде в усіх провідних вишах та наукових установах України – очільник Директорату науки Дмитро Чеберкус

МОН розглядає можливість того, щоб забезпечити передплату на бази Scopus і Web of Science не тільки для своїх вишів та наукових установ, а й для інших закладів. Про це розповів гендиректор директорату науки МОН Д. Чеберкус під час семінару «Показники ефективної наукової діяльності науковця, установи і країни: публікації, наукові видання, гранти», що пройшов 16 березня 2018 р. у МОН ([Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України](#)).

Зокрема, ідеться про надання доступу до міжнародних баз даних для університетів, підпорядкованих іншим міністерствам – МОЗ, Міноборони, МВС тощо, а також наукових установ НАН та галузевих академій.

«Торік ми запустили пілотний проект: на конкурсній основі зробили передплату до Scopus і Web of Science за кошти держбюджету для понад 100 вишів та наукових установ МОН. Доступ до баз був відкритий у жовтні. Тоді через підключені університети та установи пройшло близько 20 тис пошукових запитів. У листопаді кількість запитів зросла більш ніж вдвічі, а в грудні сягнула позначки майже в 100 тисяч. І далі їх кількість теж зростала. Тобто ми побачили, що користування базами є дуже потрібним та затребуваним серед українських науковців», – зазначив Д. Чеберкус.

Він підкреслив, що підключення забезпечене на рік, але МОН планує продовжувати цю практику і більше того – розширювати мережу підключених закладів.

«У нас часто питають: чи будемо ми в цьому році продовжувати пілотний проект? Будемо, й навіть більше. До МОН звертаються університети, підпорядковані іншим міністерствам, підрозділи академій наук, які не отримують на це фінансування, і просять, щоб ми пошири можливість передплати і на них, на всю Україну. Ми зараз ведемо консультації одночасно з Мінфіном – про виділення коштів – та з постачальниками послуг – про вартість такої передплати, щоб вона не була обтяжливою для бюджету», – повідомив очільник директорату.

Окремо він відзначив, що зараз в Україні точаться різні дискусії про показники наукометрії. Але чимало з них проходить на низькому фаховому

рівні – коли говорять про порівняння, які насправді нічого не характеризують. Щоб перевести рівень дискусії українських вчених на якісніший рівень, МОН через Державну науково-технічну бібліотеку ініціював конкурс відповідних наукових робіт.

«Цей конкурс присвячений аналізу наукового середовища якраз на основі тієї інформації, яку можна взяти з баз даних, доступ до яких ми надали. Я запрошую всіх долучитися до нього, щоб у нас також формувалося експертне середовище людей, які справді розуміються на цьому. Які розуміють, що аналіз показників наукометрії – це не просто міряння індексами Гірша, що на його основі можна робити глибинні висновки і прогнози», – сказав Д. Чеберкус.

Подати заявку на участь у конкурсі можна до 20 березня, а надіслати роботу потрібно до 20 квітня цього року. Більше інформації – за [ПОСИЛАННЯМ](#).

Нагадуємо, що МОН планує оновити наукове обладнання за рахунок коштів, які повернуться від внеску в Горизонт 2020.

Презентації основних спікерів семінару можна завантажити нижче:

Програми Фулбрайта для освіти і науки

Інна Бариш (заступник директора Програми імені Фулбрайта в Україні)

<https://goo.gl/8pyq8d>

Складові ефективною науковою діяльністю і їхня оцінка

Тихонкова Ірина (канд. біол. наук, експерт з навчання і наукометрії

Clarivate Analytics)

<https://goo.gl/7UC3Ly>

Що таке успішний грант і як його написати

Васецький Єгор (д-р біол. наук, Інститут Онкології Густава Русі, Париж, Франція)

<https://goo.gl/76QzZD>

Показники індивідуальної ефективності науковця

Борисова Тетяна (заступник директора наукової бібліотеки НАУКМА)

<https://goo.gl/tYMYs3>

Наукова публікація очима автора та видавця

Тихонкова Ірина (канд. біол. наук, експерт з навчання і наукометрії Clarivate Analytics)

<https://goo.gl/K38AfZ>

The Basics of Academic Essay Writing

Aaron Kennet, (Fulbright ETA English Teaching Assistant Fellow 2017–2018)

<https://goo.gl/sy7tQX>

Академічна періодика: актуальні питання розвитку

Радченко Анна (канд. геол. наук, видавничий дім Академперіодика)

<https://goo.gl/CyRXKe>

(вгору)

06.03.2018

Науковцям пропонують доступ до корисних інформаційних ресурсів за програмою ЄС Enlighten Your Research

Науковці та керівники наукових проектів можуть отримати додаткові інформаційно-телекомунікаційні ресурси для досліджень за програмою Enlighten Your Research, що реалізується у межах проекту ЄС EaRConnect ([Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України](#)).

Термін подачі заявок – до 16 березня 2018 р.

Програма Enlighten Your Research сприяє використанню ресурсів комп'ютерної мережі, які покращують якість та результати міжнародних проектів.

Дослідники отримають доступ до таких ресурсів:

- суперкомп'ютерне моделювання;
- ГРІД-обробка даних;
- накопичення великих обсягів даних;
- доступ до масивів експериментальних даних з астрономії, геології, біології, медицини тощо та їх аналіз з використанням специфічного програмного забезпечення;
- можливість організувати канали передачі інформації континентального рівня зі специфічними параметрами;
- можливість організувати канали для дистанційного керування технічними об'єктами та інші.

Партнерами програми та постачальниками ресурсів є:

- PRACE (HPC-кластери, GRID);
- SURFsara (суперкомп'ютер, HPC-кластери, Big Data);
- OpenAIRE (пошук серед 19 млн публікацій, 45 тис. наборів даних із 6 тис. репозиторіїв та Open Access журналів);
- NREN Європи та інші.

Докладніше про програму та вимоги до проектних пропозицій за [посиланням](#).

([вгору](#))

20.03.2018

Обережно, фейк: науковців вводять в оману, пропонуючи опублікувати статті у підробних виданнях, що нібито входять до Scopus та Web of Science

Під час розгляду атестаційних справ здобувачів вчених звань у МОН було виявлено, що деякі здобувачі публікують свої наукові результати у «ФЕЙКОВИХ» виданнях, перелік яких розміщений на веб-сайті

Міжнародного агентства з розвитку культури, освіти та науки (<http://iadces.com/ru/>) ([Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України](#)).

Для того, щоб попередити всіх можливих жертв обману, Міністерство освіти і науки України підготувало Листа, в якому попереджає про фейкові видання керівників вчених (науково-технічних) рад закладів вищої освіти (наукових установ), а також самих здобувачів вчених звань.

Наприклад, у одному з оголошень, розміщеному на сайті з пропозицією публікації у фейкових виданнях, міститься інформація, що Міжнародне агентство з розвитку культури, освіти та науки спільно з Асоціацією з вивчення медичної освіти (Великобританія) запрошує до друку в науковому періодичному журналі «Medical Education» (ISSN: 0308-0110 Online ISSN: 1365-2923). В оголошенні зазначається, що матеріали видання розміщуються в наукометричних базах Scopus та Web of Science. У повідомленні також вказується, що вартість послуги становить 99 дол. США.

Після «опублікування» автори отримують електронний варіант номеру журналу у вигляді, який відрізняється від оригінального номеру видання лише за порядковим номером випуску.

Міністерство освіти і науки України ще раз наголошує, що, враховуючи випадки шахрайства, вчені ради мають пам'ятати про необхідність ретельної перевірки публікацій у здобувачів вчених звань.

Довідково. Відповідно до Порядку присвоєння вчених звань науковим і науково-педагогічним працівникам, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України 14 січня 2016 р. № 13, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 3 лютого 2016 р. за № 183/28313, одним із критеріїв оцінки науково-педагогічної діяльності здобувачів вчених звань є наявність опублікованих наукових праць у періодичних виданнях, що входять до наукометричних баз Scopus або Web of Science.

([вгору](#))

Додаток 21

Яцків Я., академік НАН України, голова Науково-видавничої ради НАН України

Про стан та перспективи наукової періодики НАН України // Вісник НАН України. – 2018. – № 2. – С. 27–29.

<...> Дозвольте мені привернути вашу увагу до питань, пов'язаних з публікаційною активністю науковців Академії, та обговорити стан наукової періодики НАН України.

Очевидно, що публікаційна активність є одним з основних кількісних і якісних показників розвитку науки і технологій у державі. Загалом для науково-технічної сфери України актуальною є проблема недостатньої репрезентативності публікацій учених у міжнародних наукометричних базах даних. Нині на часі формування стратегії, спрямованої на активізацію публікаційної діяльності, підвищення її рівня та ефективності.

Цільові орієнтири розвитку публікаційної активності закріплені на державному рівні у таких програмних документах, як Закон України від 25.12.2015 № 922-VIII «Про наукову і науково-технічну діяльність», у якому дається визначення наукового результату як нового знання, одержаного в процесі фундаментальних або прикладних наукових досліджень та зафіксованого на носіях інформації; наказ МОНМС України від 17.10.2012 № 1112 «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук», який містить вимогу обов'язкової наявності публікацій у виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз; наказ МОН України від 14.01.2016 № 13 «Про затвердження Порядку присвоєння вчених звань науковим і науково-педагогічним працівникам», де основним критерієм оцінки їх діяльності після захисту докторської дисертації названо публікації у фахових виданнях, включених до наукометричних баз даних.

Більше того, у нещодавно оприлюдненому заключному звіті незалежного європейського аудиту національної системи досліджень та інновацій України зазначено, що НАН України і університетам слід зменшити обсяги внутрішніх публікацій, обмежуючись лише тими науковими журналами, що мають конкурентний вплив, і віддавати перевагу виданням, у яких матеріали друкуються англійською мовою.

Може, і не всі з нас повністю поділяють думку європейських експертів, але це все ж спонукає Науково-видавничу раду НАН України до поглибленого аналізу стану наукової періодики.

За даними Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського, станом на квітень 2017 р. в Україні налічувалося 2601 періодичне наукове видання (див. табл.), з них НАН України та її установам належить 357 видань. Як бачимо, попри зменшення фінансування і скорочення чисельності працівників Академії, кількість видань зростає. Проте станом на листопад 2017 р. у НАН України налічувалося вже 345 періодичних видань, у 129 з яких засновником/ співзасновником є Академія (91 журнал і 38 збірників), а в 216 засновниками є установи НАН України (97 журналів і 119 збірників).

Нині на одного наукового працівника НАН України припадає 0,9 статті у вітчизняних виданнях і 0,4 – у закордонних, а на одне видання установ НАН України у середньому припадає менш ніж півсотні науковців, зусиллями яких видання має бути постійно забезпечене високоякісними оригінальними науковими статтями та сучасними оглядами. При цьому установа-видавець повинна забезпечити роботу редакції, редакційної колегії та рецензентів. Ступінь залучення сторонніх фахівців до рецензування статей у середньому не перевищує 30 %, а статті науковців з неакадемічних установ надходять до наших видань нерегулярно.

Зі 159 наукових установ НАН України понад 100 є засновниками періодичних видань. При цьому є установи, які видають по більш як 10 видань, наприклад Інститут історії України – 22 видання, Інститут держави і права ім. В. М. Корецького – 16, Інститут української археографії та

джерелознавства ім. М. С. Грушевського і Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського – по 12 видань. Загалом 18 наукових установ видають 165 (майже половину) періодичних видань Академії. Постає запитання – чи в змозі установа-видавець, маючи таку кількість періодики, забезпечити кожне видання сучасним веб-ресурсом, достатньою кількістю якісних публікацій і належним рівнем рецензування?

Сьогодні найавторитетнішими міжнародними наукометричними базами даних вважають Scopus і Web of Science. Крім того, є ще низка баз даних для соціогуманітарних наук. До Scopus входить 53 вітчизняні видання, серед яких 36 належать НАН України, а до Web of Science (з урахуванням започаткованого 2015 р. індексу ESCI) – 98 та 24 видання відповідно; 26 вітчизняних видань, з яких 19 академічних, присутні в обох базах. Отже, ці бази даних опрацьовують 133 журнали, або 5% всієї української наукової періодики і 12 % академічної, що свідчить про низький рівень залучення наукової періодики України до процесу міжнародної наукової комунікації.

Кількість наукових періодичних видань в Україні в 2012–2017 рр.

Відомство	Кількість періодичних видань за роками			
	2012	2015	2016	2017
НАН України	167	339	343	357
НАМН України	34	57	59	63
НААН України	18	54	60	62
НАПН України	16	50	55	58
НАПрН України	7	24	25	26
МОН України	459	1335	1418	1481
Інші відомства	217	493	532	554
Загалом	918	2352	2498	2601

[Повний текст](#)
(вгору)

Додаток 22

06.03.2018

Київський університет права НАН України поглиблює співпрацю з компанією «Плагіат»

Наприкінці лютого 2018 р. на запрошення ректора Київського університету права НАН України (КУП) професора Ю. Бошицького цей вищий навчальний заклад відвідали представники компанії Plagiat.pl – директор ТОВ «Плагіат» О. Стрямець (м. Львів) і виконавчий директор компанії Plagiat.pl А. Тахмазов (м. Варшава) ([Національна академія наук України](#)).

На зустрічі, крім адміністрації університету, були присутні представники його професорсько-викладацького складу, а також студентський актив.

Гості ознайомили присутніх із історією створення та діяльністю своєї організації. Компанія Plagiat.pl, міжнародним брендом якої є StrikePlagiarism.com, була заснована у червні 2002 р. з метою надання допомоги викладачам, які боролися з плагіатом у ВНЗ. Як результат, виникла Антиплагіатна Інтернет-система Plagiat.pl, котра стала потужною відповіддю на поширену проблему використання студентами методу «copy/paste» у своїх дипломних роботах. Нині компанія є лідером у своєму сегменті на ринках Польщі й Румунії, активно працює в Україні, Казахстані, Азербайджані, Молдові, Німеччині та Колумбії.

А. Тахмазов зазначив, що представлена ним інтернет-система StrikePlagiarism.com призначена, перш за все, для перевірки оригінальності текстів, які представляють студенти перед захистом своїх бакалаврських та магістерських дипломних робіт. Програмний продукт використовується й іншими державними і приватними установами, котрі прагнуть захищати власні авторські права. Зазначений програмний комплекс автоматично перевіряє автентичність тексту та має простий і зручний для користування інтерфейс.

Під час зустрічі представники КУП і компанії Plagiat.pl мали нагоду обговорити сучасні вимоги, що висуваються перед вищими навчальними закладами України та світу, а також роль і місце процесу виявлення плагіату й запобігання його поширенню в рамках захисту й підвищення якості освіти. На завершення сторони обмінялися думками й домовилися про підписання Меморандуму про співробітництво.

Зустріч викликала велику зацікавленість педагогічного складу та студентів старших курсів і магістрів КУП.

([вгору](#))

Додаток 23

21.03.2018

Відбулися парламентські слухання на тему: «Національна інноваційна система України: стан та законодавче забезпечення розвитку» (відео)

Парламентські слухання на тему: «Національна інноваційна система: стан та законодавче забезпечення розвитку» проведено на виконання Постанови Верховної Ради України від 8 лютого 2018 р. [№ 2291-VIII \(Офіційний веб-портал Верховної Ради України\)](#).

Метою парламентських слухань є широке громадське обговорення стану та стратегічних напрямів інноваційного розвитку України, законодавчого забезпечення формування національної інноваційної системи України, визначення ключових завдань органів державної влади України, місцевого самоврядування та громадянського суспільства щодо забезпечення ефективної реалізації поставлених завдань.

Відкриваючи парламентські слухання, головуєча на засіданні перший заступник Голови Верховної Ради України І. Геращенко висловила вдячність ініціатору проведення слухань – Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти.

Вона поінформувала, що до участі у слуханнях долучилися представники уряду, представники Адміністрації Президента України, Ради національної безпеки і оборони України, керівники і представники місцевих органів державної виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, національних академій наук, працівники наукових установ, навчальних закладів різного рівня, бізнесу, громадських організацій і засобів масової інформації.

Також головуєча зазначила, що Державне підприємство «Парламентський телеканал “Рада”» забезпечує трансляцію парламентських слухань на телеканалі «Рада» та у мережі Інтернет.

Перший заступник Голови Верховної Ради України оголосила регламент слухань і надала слово для доповіді першому віце-прем’єр-міністру – міністру економічного розвитку і торгівлі України С. Кубіву.

Перший віце-прем’єр-міністр зазначив, що завдяки Верховній Раді, Голові Верховної Ради, комітетам парламенту ми сьогодні проводимо одну з найважливіших зустрічей, яка базується на перспективності, першості і спільних діях Президента, уряду і Верховної Ради України щодо втілення стратегії інноваційного розвитку України.

За словами С. Кубіва, «відсутність стратегії та виразних пріоритетів для розвитку інновацій зруйнували українську систему наукових досліджень, орієнтованих на подальшу реалізацію у виробництві і промисловості». Він наголосив, що Міністерство економічного розвитку і торгівлі спільно з відповідними комітетами Верховної Ради проводять спільну роботу щодо вирішення даної проблеми.

При цьому С. Кубів зауважив, що «українське законодавство надзвичайно вороже до інновацій, до практичних дій». Тому, на його переконання, «потрібно законодавчо визначити поняття «стартап», а також створити систему фінансової і законодавчої ініціативи, передбачити законодавчу підтримку щодо оформлення патентів. Перший віце-прем’єр представив матеріали, що окреслюють пріоритети державної підтримки інновацій в Україні.

Міністр освіти і науки України Л. Гриневич у своїй доповіді зауважила, що інновації – це саме те, що визначає конкурентоспроможність держави, поділяє країни на країни першого та другого світу. За допомогою слайдів вона представила рейтинг глобального розвитку інновацій та позицію України у ньому, а на прикладі КПІ – інноваційні екосистеми навчальних установ.

За словами Л. Гриневич, останніми роками місце України в рейтингу за глобальним індексом інновацій покращується, у 2017 р. Україна посіла найвищу позицію за останні сім років – 50 місце. «Але це для того

потенціалу, який ми маємо в Україні це, без сумніву, не відповідне місце», – сказала міністр і додала, що поліпшити позиції вдалося за рахунок поліпшення трьох показників: бізнес-досвід, інфраструктура, креативність. «Тут треба віддати належне нашому міністерству економіки, парламенту і новому законодавству, і тим можливостям, які втілені, але ще дуже великий потенціал також є», – зауважила міністр.

Вона наголосила, що саме активізація інноваційної діяльності визначена усіма експертами, різноманітними рейтингами як найбільший потенціал, який є в Україні для реального зростання ВВП і нашого виходу зі стану сировинної країни до країни, яка здатна експортувати продукти і технології.

Від Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти виступили голова Підкомітету з питань інноваційної діяльності та інтелектуальної власності О. Скрипник та виконувач обов'язків голови Комітету з питань науки і освіти О. Співаковський.

Так, голова підкомітету з питань інноваційної діяльності та інтелектуальної власності зазначив, що з початку війни велика кількість талановитих волонтерів почали створювати маленькі компанії, сотні інноваторів і винахідників зробили усе можливе, щоб розвивати військові інновації в Україні. Він наголосив, що саме волонтерам ми завдячуємо появу безпілотних апаратів. «Якщо ми будемо створювати при університетах бізнес-інкубатори, наукові технопарки, центри компетенції – відбувається розвиток інноваційних продуктів завдяки поєднанню інноваційної та бізнесової складової», – сказав О. Скрипник і назвав найкращим прикладом інноваційної співпраці Київську політехніку. Він наголосив, що потрібно зробити так, щоб досвід КПП слугував прикладом, щоб інші вищі навчальні заклади ставали реально дослідницькими, а можливо й інноваційними.

«Мають запрацювати дослідницькі університети з центрами підприємництва, це дуже важлива річ. Університети мусять мати і бізнес-школи, і центр підприємництва та створювати центр компетенції і одночасно надавати знання для створення бізнесу, допомагати втілювати інноваційні ідеї», – зазначив О. Скрипник. Він зауважив, що «необхідно, щоб вчений зрозумів основи бізнесу, знайшов партнерів, знайшов можливість, щоб його ідея впровадилась у реальне життя». Також парламентарій наголосив на необхідності стимулювати перетворення наукових розробок в інноваційний продукт. О. Скрипник зауважив, що інноваційний розвиток неможливий без зовнішніх інвестицій, фондів фінансування: «Ми маємо створити систему державного управління, яка би забезпечувала розвиток інновацій, це і Рада з розвитку інновацій – найбільш потенційний орган з формування політики розвитку інновацій, очікуємо на створення Офісу з розвитку інновацій та Фонд підтримки інновацій, який здійснює державне фінансування». Також він акцентував увагу на модернізації наукової сфери.

Перший заступник голови Комітету з питань науки і освіти О. Співаковський у свою чергу наголосив, що університети повинні стати тим місцем, де затримується наша талановита молодь, а не імігрує. Він

зазначив, що очолюваний ним Комітет разом з Міністерством освіти та науки беруть на себе зобов'язання напрацювати відповідні законодавчі зміни. «Університети ніяким чином не впливають на формування власної інноваційної системи. Тому законодавчі зміни необхідні», – додав О. Співаковський.

Він висловив переконання, що спільна праця дасть можливість побудувати нову модель, створювати систему стартапів і мати все на абсолютно легальній основі. «Це дасть можливість університетам працювати як елементам фундаменту інноваційної економіки України», – зазначив парламентарій. «Що ми може зробити – це створення елемента, який називається стартап, бізнес-школа, будь-яка конструкція, яка дає можливість тут, мотивацію нормально проводити дослідження, створювати відповідні стартапи. І далі ця людина йде в інноваційну економіку України, і далі повертає кошти, створює велику додану вартість», – підкреслив очільник Комітету.

Учасникам слухань були представлені підготовлені Кабінетом Міністрів України і Комітетом Верховної Ради України з питань науки і освіти матеріали про Національну інноваційну систему: стан та законодавче забезпечення розвитку, інші інформаційно-аналітичні матеріали.

Пролунали виступи учасників слухань, які висловили низку конкретних пропозицій, котрі будуть розглянуті, узагальнені і враховані під час доопрацювання проекту Рекомендацій і розгляду їх на засіданні Верховної Ради України.

На завершення парламентських слухань головуєча на засіданні заступник Голови Верховної Ради України О. Сироїд зазначила, що наріжним каменем розвитку інновацій має стати безпека, «оскільки без збереження держави інновації не матимуть сенсу». Також вона зауважила, що вдосконалення законодавства про розвиток інновацій не дасть потрібних результатів при наявній податковій системі: «Ми можемо написати найкращий закон в світі про інновації, але якщо ми будемо мати нинішню податкову систему, з нинішнім адміністрування податків, з нинішнім тиском на бізнес, то закони про інновацію нам не допоможуть».

Заступник Голови Верховної Ради закликала колег, які мають великий досвід у сфері науки і наукових досліджень та роботи в наукових установах: «Ми маємо розуміти, ставлячись з величезною повагою до тих здобутків, які були. Але ми зберігаємо радянську систему науки досі. Невже ми думаємо, що, використовуючи оцю радянську систему, ми створимо Falcon 9».

Вона висловила впевненість, що реформування має відбуватися у поєднанні якісної системи науки та освіти. «Ми до цього вже доросли», – додала О. Сироїд.

Відео:

І. Геращенко, вступне слово на Парламентських слуханнях

<https://youtu.be/-N2EqNyhTSA>

С. Кубів, виступ під час Парламентських слухань

<https://youtu.be/J3H8bDkJnw>

Л. Гриневич, виступ під час Парламентських слухань
<https://youtu.be/vDIXh9kI7RU>
(вгору)

Додаток 24

21.03.2018

Лілія Гриневич: Маємо забезпечити безперервність ланцюга розвитку інновацій

Для розвитку інновацій в Україні ми маємо спільними зусиллями прийняти рішення, що забезпечать безперервність ланцюга розвитку інновацій від здійснення дослідження до виробництва. На цьому наголосила міністр освіти і науки України Л. Гриневич 21 березня 2018 р. під час парламентських слухань на тему «Національна інноваційна система: стан та законодавче забезпечення розвитку» ([Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України](#)).

«Якщо ми подивимось на ланцюжок розвитку інновацій, ми побачимо значну дірку. Так, ми здійснюємо наукові дослідження, отримуємо їх результат, що фінансується державою. В свою чергу бізнес готовий отримати та підхопити результат, але тільки не у вигляді теоретично обґрунтованого дослідження, а у вигляді технологічного рішення з прототипом. І тут, якщо подивитися на державне фінансування, то воно саме в цьому секторі настільки мізерне, що це гальмує зростання. Таким чином, у технологічні рішення вкладаються лише 1,1 % державних ресурсів, при цьому 95 % коштів надходять від бізнесу. Як результат, найбільше інноваційною діяльністю в Україні займаються підприємства з виробництва тютюнових виробів, харчових продуктів та напоїв. Зрозуміло, що це не той шлях. Тим більш, що ми вже маємо позитивні практики, які можуть нас спрямувати в правильному напрямі», – розповіла міністр.

Вона звернула увагу на те, що в останні роки Україна займає кращі позиції у рейтингу за Глобальним індексом інновацій (Global Innovation Index).

«У 2017 році Україна посіла найвищу позицію за останні 7 років – 50 місце. У групі за рівнем доходів нижче середнього Україна посіла 2 сходинку. Поліпшити позиції вдалося за рахунок трьох показників (підіндексів) – бізнес-досвід, інфраструктура та креативність. Тут потрібно віддати належне нашому Мінекономрозвитку, Парламенту та іншим учасникам за можливості, які втілені. Але значний потенціал ще залишається. Саме активізація інноваційної діяльності визначена експертами та різноманітними рейтингами як місце, в якому сконцентрований найбільший потенціал, що є в Україні для збільшення її конкурентоспроможності та економічного росту. Саме від цього залежить наш вихід з групи країн з

сировинною економікою до групи країн-експортерів високотехнологічного обладнання та новітніх технологій», – підкреслила Л. Гриневич.

Вона доповнила, що для покращення ситуації в сфері інновацій потрібна синергія зусиль різних ЦОВВ, бізнесу та наукової громадськості.

«Саме тому було створено Раду з розвитку інновацій, що об'єднала представників влади, високотехнологічного бізнесу та громадські організації. За посадою її очолює Прем'єр-міністр України. 50 млн грн держава виділила для роботи фонду розвитку інновацій. 100 млн грн спрямовано на поповнення статутного капіталу Державної інноваційної фінансово-кредитної установи. 300 млн грн передбачено на державну підтримку технологічних інновацій для розвитку промисловості», – зазначила міністр.

На її думку, сфера інновацій залишається дуже зарегульованою, що також гальмує розвиток. «Ми розуміємо, що державна підтримка – це добре, але найголовніше – дати законодавчу базу та можливість творити інноваційні екосистеми. Ось, до прикладу, інноваційна система КПП. Подивіться, скільки там гравців – 28 інвесторів і спонсорів, 10 венчурних фондів, 5 комерційних банків та 7 промислових підприємств. Як і будь-яка система, це взаємовигідні стосунки, коли університети продукують наукові результати, а бізнес отримує технологічні рішення. Що їм вдалося і де найбільша проблема – це знайти кошти на розробку перших прототипів. І тут важливо, щоб держава втрутилась і допомогла. Що стосується зарегульованості законодавства, то яскравим прикладом може бути такий. Сьогодні університету для того, щоб започаткувати маленьку компанію, щонайменше потрібно 6 місяців. Подумайте, який це термін, що таке 6 місяців для стартапу. Безумовно, ці речі ми маємо врегульовувати разом з Верховною Радою України», – зауважила Л. Гриневич.

Міністр також наголосила, що МОН визначило собі пріоритетні завдання на найближчі два роки, що допоможуть вдосконалити інноваційну сферу. До них належать:

- створення Стратегії інноваційного розвитку України,
- реформа законодавства щодо державної підтримки інновацій,
- створення Дорожньої карти інтеграції України у Європейський дослідницький простір,
- реформа економічних відносин у системі вищої освіти,
- запровадження базового фінансування наукової діяльності університетів за результатами їх державної атестації,
- стимулювання закладів вищої освіти та наукових установ до трансферу розроблених ними технологій,
- державна підтримка міжнародного інноваційного співробітництва в рамках Міжнародної європейської інноваційної науково-технічної програми «EUREKA».

Нагадуємо, що [нещодавно МОН представило 240 інноваційних розробок українських університетів.](#)

([вгору](#))

21.03.2018

Степан Кубів Верховній Раді доповів про першочергові кроки для підтримки інновацій в Україні

21 березня у Верховній Раді України відбулись парламентські слухання на тему: «Національна інноваційна система України: стан та законодавче забезпечення розвитку» за участі першого віце-прем'єр-міністра – міністра економічного розвитку і торгівлі України С. Кубіва, міністра освіти і науки України Л. Гриневич, заступника голови профільного комітету парламенту О. Скрипника ([Міністерство економічного розвитку і торгівлі України](#)).

Ключовим завданням парламентських слухань стало визначення першочергових кроків для розвитку інновацій, а також координація спільних законодавчих ініціатив парламенту, уряду та наукової спільноти для розвитку інновацій в економіці та активізацію низької поточної інноваційної активності в Україні.

У своєму виступі С. Кубів підкреслив, що попри значну кількість винаходів та винахідників в Україні досі дуже низький відсоток використання результатів таких винаходів у реальному секторі економіки. Так, за словами С. Кубіва, згідно з даними Державної служби статистики у 2014–2016 рр. частка підприємств, які займались інноваційною діяльністю, становила 18,4 %. При цьому лише 11 % інноваційних технологій використовуються у реальному секторі. Найбільша частка технологічно інноваційних зафіксована серед великих підприємств – 31 %. 90 % інновацій на підприємствах здійснюються власним коштом бізнесу, 3,1 % – коштом іноземних інвесторів, 2,9 % – коштом інших джерел.

«Відсутність стратегії та виразних пріоритетів для розвитку інновацій зруйнували українську систему наукових досліджень, орієнтованих подальшу реалізацію у виробництві, промисловості. Ми напрацювали низку системних рішень, але потрібна підтримка парламенту. Перш за все слід надати Мінекономрозвитку повноваження формувати інноваційну політику для реального сектору економіки тобто внести зміни до закону про інноваційну діяльність», – підкреслив С. Кубів.

Він також закликав сформувати візію державної політики у сфері інноваційної діяльності, та сформувати нову законодавчу базу для підтримки інновацій, де закріпити кращі міжнародні практики: зразки європейського законодавства, рекомендації Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), напрацювання Мінекономрозвитку з експертним середовищем та профільним комітетом парламенту.

«Треба впорядкувати доволі заплутане законодавче регулювання інновацій на бізнес-орієнтовану політику з підтримки попиту на створення інновацій для великих і малого бізнесу, а також стартапів, а

також сформувавши єдину візію формування та реалізації державної політики у сфері інноваційної діяльності в Україні», – підкреслив С. Кубів.

[\(вгору\)](#)

Додаток 26

14.03.2018

Прем'єр-міністр: Уряд започатковує роботу Ради інновацій, ключова мета – запустити систему підтримки й розвитку технологій

Кабінет Міністрів України в рамках підтримки політики технологічного розвитку держави започаткував роботу Ради інновацій, яка має стати ефективним інструментом взаємодії уряду, бізнесу та представників наукових кіл, а також майданчиком напрацювання важливих рішень у цій сфері. Засідання Ради провів Прем'єр-міністр України В. Гройсман ([Урядовий портал](#)).

«Цей механізм має правильно працювати», – зазначив глава уряду.

Учасники засідання відзначали, що в Україні щороку реєструється близько 3 тис. винаходів, понад 7 тис. корисних моделей та близько 2 тис. корисних зразків. Але лише одиниці розробок знаходять прикладне рішення і перетворюються в технології. І проблема в тому, що українські інновації існують здебільшого на папері або «іммігрують» разом з винахідниками за кордон. При цьому намагання профінансувати науку не призводять до бажаного ефекту, в тому числі через те, що процес капіталізації в цій сфері відсутній. Винахід патентується, але його практична цінність не визначається і не відслідковується. Не менш актуальним є й той факт, що в Україні існує великий дисбаланс в кількості навчальних закладів вищої освіти та закладів професійної освіти. Як підкреслювали учасники зібрання, університетів сотні, а «стояти за верстатом немає кому». Отже, руху в практичну площину розробок немає. І це потрібно змінювати.

З огляду на все сказане, глава уряду нагадав, що цього року в Україні працюватиме Фонд підтримки інновацій та стартапів. Його бюджет становить близько 50 млн грн, і за оцінкою Кабінету Міністрів ці кошти можуть профінансувати близько 80 найбільш перспективних проектів. Окрім того, є велике прагнення допомогти науковцям – з огляду на ухвалення необхідних регуляторних рішень, які поліпшать ситуацію і дозволять всім задіяним сторонам співпрацювати більш конструктивно.

За підсумками засідання, координатором роботи Ради інновацій призначено міністра Кабінету Міністрів О. Саєнка.

«Я також пропоную створити операційний план спільної роботи, аби ми змогли рухатися вперед і місяць за місяцем», – сказав глава уряду.

[\(вгору\)](#)

20.03.2018**Візит Прем'єр-міністра України Володимира Гройсмана (відео)**

20 березня КПІ ім. Ігоря Сікорського відвідав Прем'єр-міністр України В. Гройсман. Його супроводжували міністр освіти і науки України Л. Гриневич, перший заступник Голови Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти, голова підкомітету з питань вищої освіти О. Співаковський, відповідальні співробітники Кабінету Міністрів України та центральних органів виконавчої влади ([Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»](#)).

Візит розпочався з покладання квітів до стенду зі світлинами студентів, співробітників і випускників університету, які віддали свої життя за незалежність нашої Батьківщини під час Революції гідності та в неоголошеній війні на Донбасі.

Після короткої екскурсії по університету та відвідування Державного політехнічного музею КПІ Прем'єр-міністр перейшов до зали Центру інноваційного підприємництва, де оглянув виставку стартапів, створених в Інноваційному середовищі Sikorsky Challenge, і поспілкувався з їхніми авторами. Тут було представлено майже тридцять інноваційних розробок за різними напрямками: космос і авіація, військово-промисловий комплекс, кібербезпека, освіта, водоочищення та водопідготовка, інформаційні технології, енергетика, транспорт тощо. Ці проекти стали наочною демонстрацією ефективності обраної в КПІ ім. Ігоря Сікорського моделі організації взаємодії освіти, науки та бізнесу. Пояснення щодо особливостей окремих розробок давали ректор КПІ ім. Ігоря Сікорського академік НАН України М. Згуровський, проректор з наукової роботи академік НАН України М. Ільченко та, звісно, їхні автори. Додатковим свідченням ефективності політики зближення науково-конструкторських колективів і бізнес-структур, які працюють у сфері реальної економіки, стали проекти, що реалізуються та впроваджуються, або й вже впроваджені у виробництво підприємствами «Укроборонпрому» і Державного космічного агентства України, що входять до складу Інноваційно-виробничої платформи «Київська політехніка».

Докладну інформацію про організацію інноваційної діяльності в КПІ ім. Ігоря Сікорського дав М. Згуровський у доповіді «КПІ ім. Ігоря Сікорського як модель високотехнологічної економіки України» під час обговорення з представниками влади, промисловості, бізнесу та авторами інноваційних розробок механізмів пришвидшення інноваційного розвитку економіки нашої держави. «Мета нашого інноваційного середовища полягає в тому, щоб об'єднати таланти та ідеї, яких у нас в країні багато, з можливостями високотехнологічного бізнесу та залучити до цієї співпраці капітал, здебільшого приватний, за координуючої ролі влади», – наголосив він у своєму виступі. І додав, що, відповідно до даних Форсайту економіки України, виконаного в університеті, за умови впровадження такої моделі по

всій країні до 2025 р. Україна могла б підняти високотехнологічний експорт від нинішніх 3,5 % до 20 %, що, у свою чергу, дозволило б значно (в рази!) збільшити його внесок у ВВП країні. Завершив свій виступ ректор переліком проблем, які гальмують діяльність інноваційних структур і розвиток економіки, й вирішення яких залежить від рішень влади. Це, насамперед, зарегульованість процедур створення та закриття стартап-компаній – їх необхідно спростити. Це також застарілі принципи державного фінансування фундаментальної науки та пошукових досліджень – вони потребують змін, що враховуватимуть реальну віддачу від таких вкладень, тощо.

В. Гройсман свій виступ розпочав із зауваження, що дуже добре, що участь у зустрічі беруть представники всіх тих інституцій та структур, які можуть впливати на прийняття необхідних для країни рішень і забезпечувати їхню успішну реалізацію. «Ми маємо побудувати по-справжньому міцну, сучасну державу. Основою цієї держави має бути сучасна, розвинена національна економіка, – підкреслив він. – І ми ніколи в житті не зможемо забезпечити якісного прориву без належної підтримки і створення можливостей для розвитку науки та інновацій всередині нашої країни». Він також зупинився на причинах стримування розвитку економіки. Однією з найголовніших з них, на його переконання, є зарегульованість усіх сфер життя. «Ми маємо бути мобільнішими. Час має важливе значення!» – сказав глава Кабінету Міністрів. Для того, щоб забезпечити необхідні передумови для пришвидшення розвитку науки і технологій, уряд створює нові майданчики для прийняття відповідних рішень – Національну раду з питань розвитку науки і технологій, Раду з питань розвитку інноваційних технологій, Фонд підтримки стартапів – та фінансові механізми підтримки інновацій. І це, за словами Прем'єр-міністра, лише початок. Говорив він і про необхідність внесення змін у систему фінансування науки. Проте, з його точки зору, запропонувати відповідні зміни до неї без участі самих науковців неможливо. Тож глава уряду ініціював скликання Ради науки та технологій, на якій слід обговорити перехід української науки від моделі утримання до інвестицій у розвиток.

«Ми зацікавлені у розвитку економіки. Без вас, без науки, без інновацій це зробити неможливо. Ємність цієї сфери дуже висока. Я готовий максимально швидко приймати системні рішення, щоб розвивалася конкуренція, й всі мали рівні можливості для отримання підтримки держави. В мене є на це політична воля», – наголосив В. Гройсман.

Відео: <https://youtu.be/fKzQu0mKCYA>
([вгору](#))

Додаток 28

14.03.2018

Засідання Комітету 14 березня 2018 року

Відбулося засідання Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти ([Комітет Верховної Ради України з питань науки і освіти](#)).

Порядок денний включав такі питання:

1. Про затвердження складу робочої групи з доопрацювання проекту Закону України «Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав» (реєстр. № 7466 від 28.12.2017, КМУ) до другого читання.

2. Про внесення змін до складу робочої групи з підготовки комплексного проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про вищу освіту»».

3. Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про освіту» щодо уточнення деяких положень (реєстр № 8046-2 від 02.03.2018, н. д. О. Вілкул).

4. Проект Закону про внесення змін до розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Бюджетного кодексу України (щодо підвищення державної підтримки Національної академії наук України та національних галузевих академій наук) (реєстр. № 6189 від 14.03.2017, н. д. О. Вілкул, Д. Колесніков, К. Павлов, А. Гальченко).

5. Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» (щодо уточнення деяких положень) (реєстр. № 4349 від 31.03.2016, н. д. І. Кириленко, О. Співаковський, О. Скрипник, Т. Кремень, В. Литвин, М. Поплавський) (друге читання).

6. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо врегулювання питань авторського права і суміжних прав (реєстр. № 7539 від 01.02.2018, КМУ).

7. Проект Закону про створення та виробництво озброєння, військової і спеціальної техніки (реєстр. № 7389 від 12.12.2017, КМУ).

8. Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України (щодо уточнення ставки податку на доходи фізичних осіб для суб'єктів наукової і науково-технічної діяльності) (реєстр. № 4398 від 12.04.2016, н. д. Є. Мураєв).

9. Про внесення змін до Рішення Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти від 15.07.2015 (протокол № 16) «Про законодавче забезпечення діяльності в Антарктиці».

10. Щодо прийняття рішення Комітету про стан впровадження Закону України «Про вищу освіту».

11. Щодо прийняття рішення Комітету про досвід Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» щодо моделі нового типу взаємодії освіти, науки і бізнесу для розвитку інноваційного виробництва та створення конкурентоспроможної економіки України.

12. Про схвалення Резолюції круглого столу на тему: «Інституційне забезпечення Національної системи кваліфікацій: стан, проблеми та шляхи їх вирішення».

13. Про внесення змін до плану роботи Комітету з питань науки і освіти на період восьмої сесії восьмого скликання.

14. Різне <...>
[Стенограма 14-03-2018](#)
[Рішення до питання 10](#)
[Протокол 81](#)
[Рішення до питання 4](#)
[Рішення до питання 7](#)
[Рішення до питання 9](#)
[Рішення до питання 5](#)
[Рішення до питання 14](#)
[Рішення до питання 13](#)
[Рішення до питання 12](#)
[Рішення до питання 6](#)
[Рішення до питання 2](#)
[Рішення до питання 1](#)
[Рішення до питання 3](#)
[Рішення до питання 11](#)
(вгору)

Додаток 29

Пирожков С., академік НАН України, віце-президент НАН України, голова Секції суспільних і гуманітарних наук НАН України; Хамітов Н., доктор філософських наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту філософії ім. Г. С. Сковороди НАН України

Ноосферна цивілізація: від потенцій до нової реальності // Вісник НАН України. – 2018. – № 2. – С. 71–73.

Україна: проблеми цивілізаційної суб'єктності

У 2018 р. Україна святкує століття своєї Національної академії наук, а перший президент УАН Володимир Іванович Вернадський відзначив би своє 155-річчя. Від самого початку свого існування Академія наук відіграла величезну роль у набутті *цивілізаційної суб'єктності* Української держави. Але що таке цивілізаційна суб'єктність, чим вона відрізняється, наприклад, від політичної суб'єктності?

На наш погляд, *цивілізаційна суб'єктність* – це створення для громадян країни довгострокових можливостей гідного життя й самореалізації в умовах функціонування економічних, політичних і духовно-культурних процесів, які формують реальні підстави позиціонування країни у світі.

Цивілізаційна суб'єктність не є результатом низки нехай блискучих, але тимчасових політичних або військових перемог, вона виступає *стратегічним процесом*, розрахованим на десятиліття й століття, і вкорінена в бутті нації, яка, розгортаючи свої найкращі ментальні риси, творчо самореалізується серед інших націй, продуктивно і вільно обмінюючись із ними своїми інноваційними здобутками. Саме цивілізаційна суб'єктність є умовою авторитету країни у світі та її справжньої, глибинної національної безпеки.

Кожна з країн світу, які сьогодні є сильними геополітичними гравцями, – США, Велика Британія, Німеччина, Китай – має свою цивілізаційну суб'єктність; інша справа, що якість цієї суб'єктності може бути різною і за неї можна заплатити різну ціну; це зумовлює й тривалість цивілізаційної суб'єктності. Так, наприклад, СРСР за часів Сталіна мав цивілізаційну суб'єктність, проте трималася вона на граничному придушенні свободи і гідності людини, а тому така цивілізаційна суб'єктність почала руйнувати себе зсередини.

Отже, особливої ваги сьогодні набувають інтегрально-світоглядні підходи, які не лише описують специфіку України як цивілізаційного феномену, а й актуалізують стратегічний вихід української культури та цивілізації на світовий рівень, що дозволяє нашій країні позбутися статусу «цивілізації буферу між Сходом і Заходом» [1]. Серед цих підходів особливу увагу привертають ідеї В. І. Вернадського – першого президента Академії наук України, геніального вченого і філософа. Це передусім концепція «ноосфери» – сфери розуму, яка, на думку В. І. Вернадського, еволюційно постає після геосфери (неживої природи) та біосфери (живої природи) [2].

З нашої точки зору, ця концепція є доволі значущою не лише для філософії і навіть гуманітаристики в цілому, а й для всього українського соціуму, який зараз вибудовує свій цивілізаційний проект. Ми вважаємо, що в модернізованому вигляді концепція ноосфери може бути розвинута в концепцію ноосферної цивілізації – цивілізації розуму, консолідації і консенсусу [3].

Нижче ми спробуємо окреслити висхідні принципи і параметри такої цивілізації більш докладно, ніж робили у попередніх публікаціях, і показати, що лише ініціюючи ноосферну цивілізацію, Україна здатна набути справжню цивілізаційну суб'єктність у світі. А поки що звернемося до проблеми обґрунтування висхідного поняття «ноосфера».

Поняття «ноосфера»: заперечення та відповіді

Нагадаємо, що поняття «ноосфера» в координатах учення В. І. Вернадського описує наступний щабель розвитку нашої планети після становлення геосфери та біосфери і, по суті, є сферою розуму, в якій подолано людську деструктивність і на особистісному, і на соціальному рівнях. У критиків теорії ноосфери є два головних заперечення проти неї, які тісно переплітаються між собою:

1) теорію ноосфери емпірично не підтверджено, а отже, вона є майже релігійним (езотеричним) вченням;

2) саме поняття ноосфери суперечить природі людини, а тому є утопічним.

Одним з типових представників такої критичної позиції є В. Кутирев, який стверджує, що вчення про ноосферу від самого початку несло в собі елементи утопії, адже в ньому аксіологічні і онтологічні підходи переплелися без розмежування. Ноосфера як індивідуальна і соціальна гармонія, на його

думку, це – сцієнтистський корелят соціально-політичних утопій і більш ранніх мрій про рай [4].

Відповідаючи на перше заперечення, слід передусім навести влучне висловлювання В. І. Вернадського, що наукова гіпотеза завжди виходить за межі фактів, які послужили основою для її побудови [2]. Це тим справедливіше, чим більше ми звертаємося до буття людини, яке завжди постає як «відкритий проект»; кожен з фактів людського буття є тенденцією, в якій закладено безліч можливостей. Це рівною мірою стосується і людини, і людства.

З іншого боку, можна стверджувати, що містичний сенс у поняття ноосфери було закладено не В. І. Вернадським, а професором математики університету Сорбонни Едуардом Леруа, який, власне, і ввів поняття «ноосфера», трактуючи її в дусі неоплатонізму Плотіна та інтуїтивізму А. Бергсона як «мислячу» оболонку нашої планети, яка формується людською свідомістю. Е. Леруа прийшов до цієї ідеї спільно зі своїм другом палеонтологом і філософом П'єром Тейяром де Шарденом, автором відомого «Феномену людини», але зазначав, що ідея ноосфери ґрунтувалася на лекціях з геохімії, які В. І. Вернадський у 1922/1923 рр. читав у Сорбонні.

<...> REFERENCES [СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ]

1. Pyrozhkov S.I., Khamitov N.V. Civilization project of Ukraine: from ambitions to real opportunities. *Visn. Nac. Akad. Nauk Ukr.* 2016. (6): 45. <https://doi.org/10.15407/visn2016.06.045>

[Пирожков С.І., Хамітов Н.В. Цивілізаційний проект України: від амбіцій до реальних можливостей. *Вісник НАН України.* 2016. № 6. С. 45—52.]

2. Vernadsky V.I. *Scientific Thought as a Planetary Phenomenon.* (Moscow: Nauka, 1991).

[Вернадский В.И. *Научная мысль как планетное явление.* М.: Наука, 1991.]

3. Pyrozhkov S.I., Khamitov N.V. Ukrainian society on the path of consolidation. *Visn. Nac. Akad. Nauk Ukr.* 2017. (11):43. <https://doi.org/10.15407/visn2017.11.043>

[Пирожков С.І., Хамітов Н.В. Українське суспільство на шляху консолідації. *Вісник НАН України.* 2017. № 11. С. 43—52.]

4. Kutyrev V.A. Utopian and real in the doctrine of the noosphere. *Priroda.* 1990. (11): 3.

[Кутырев В.А. Утопическое и реальное в учении о ноосфере. *Природа.* 1990. № 11. С. 3—10. http://russianway.rhga.ru/upload/main/93_Kutyrev.pdf]

[Повний текст](#)
(вгору)

21.03.2018

Економічна безпека України

Забезпечення економічної безпеки України в контексті інтегрування в ЄС. Мета дослідження полягає в розробці теоретико-методологічних положень і науково-практичних рекомендацій щодо забезпечення економічної безпеки національної економіки України в контексті інтегрування в ЄС ([Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України](#)).

Для досягнення мети в роботі поставлено та вирішено такі завдання:

- з позиції синергетичної парадигми обґрунтовано концепцію формування економічної безпеки України в умовах інтеграції її економіки;
 - удосконалено понятійно-категоріальне забезпечення дослідження процесів формування економічної безпеки України;
 - обґрунтовано перелік і актуальність загроз економічній безпеці України;
 - обґрунтовано методологію наукового дослідження теоретичної проблеми забезпечення економічної безпеки країни та визначено її прикладне значення;
 - розроблено методологічне забезпечення оцінювання рівня економічної безпеки України;
 - здійснено кластеризацію України та країн-членів ЄС за рівнем економічної безпеки;
 - виявлено критичні чинники забезпечення економічної безпеки України;
 - здійснено імітаційне моделювання процесу формування економічної безпеки України;
 - розроблено сценарії забезпечення економічної безпеки України в умовах активізації інтеграційних процесів;
 - визначено доцільність застосування когнітивного підходу до побудови сценаріїв формування економічної безпеки України і виконано їх моделювання;
 - удосконалено процедуру стратегічного планування економічної безпеки України з врахуванням активізації інтеграційних процесів;
 - оцінено конструктивність і визначено спрямованість державних заходів щодо формування економічної безпеки України;
- визначено напрямки удосконалення та підготовлено науково-практичні рекомендації щодо подолання впливу деструктивних чинників на економічну безпеку України.

Основні результати:

1.3 позиції синергетичної парадигми на основі теоретичних напрацювань вчених ряду зарубіжних і вітчизняних наукових шкіл та з урахуванням результатів проведеного аналітичного дослідження тенденцій

розвитку забезпечення економіки України та країн-членів ЄС запропоновано концепцію формування економічної безпеки країни, яка складається із сукупності пов'язаних між собою положень, що забезпечує можливість її обґрунтованого вибору для України в умовах інтеграції її економіки.

2. Обґрунтовано структурно-логічну схему наукового дослідження проблеми формування економічної безпеки країни, що включає наступні етапи: оцінювання безпеки економіки країни → діагностування проблем в забезпеченні економіки країни → кластеризація країн світу за рівнем сформованості економічної безпеки → сценарне моделювання забезпечення економіки країни → визначення пріоритетності складових економічної безпеки країни та її загроз → формування заходів забезпечення економіки країни.

3. Сформовано методичний підхід до визначення впливу корупції та неефективного державного регулювання на рівень економічної безпеки держави, який ґрунтується на когнітивному моделюванні та виборі сценаріїв формування економічної безпеки країни, що дає можливість визначати напрями реалізації концепції формування економічної безпеки України в умовах інтеграції її економіки.

4. Розроблено методичне забезпечення формування економічної безпеки України на підґрунті поєднання сценарного підходу з принципами системної динаміки, що дозволило врахувати розвиток економічної, політичної, соціальної, духовної складових безпеки національної економіки та здійснювати вибір важелів державного регулювання.

5. Розроблено методичний підхід оцінювання рівня економічної безпеки країни, який ґрунтується на ієрархічно побудованій системі показників (інтегрального, комплексних і часткових) і включає наступні складові: економічну, соціальну, політичну, духовну, що дозволяє визначити рівень та диспропорції розвитку і може слугувати основою для формування економічної безпеки країни в умовах активізації інтеграційних процесів.

6. Розроблено теоретичний підхід до визначення основних факторів забезпечення економіки України, який враховує їх взаємовплив і базується на когнітивному моделюванні, що забезпечує підвищення адекватності висновків з аналізу досліджуваного процесу.

7. Удосконалено методичний підхід до визначення якості регіональних програм запобігання і протидії корупції, який включає такі критерії, як цілісність, узгодженість за рівнями ієрархії, порядок затвердження, структурна відповідність, наукова обґрунтованість, практична реалізованість, та сполучує методи цільового програмування, експертної оцінки і таксономічного аналізу, що дає змогу визначити пріоритети у формуванні програмних заходів.

8. Розроблено методичний підхід до оцінки впливу активізації інтеграційних процесів на забезпечення економіки України, який ґрунтується на синтезі SWOT-аналізу та когнітивного підходу та сценарному

моделюванні, що дозволяє виявити та обґрунтувати їх причинно-наслідкові зв'язки.

9. Удосконалено процедуру стратегічного планування економічної безпеки України, яка включає виокремлення складових економічної безпеки; розподілення загроз за ними; визначення їх пріоритетності; використання програмно-цільового методу в системі стратегічного планування економічної безпеки, що дало змогу сформувавши стратегічні напрями забезпечення економіки країни.

10. Дістало подальшого розвитку організаційне забезпечення стратегічного планування економічної безпеки України, яке передбачає таку послідовність: формулювання мети стратегічного планування економічної безпеки країни → визначення складових економічної безпеки та їх пріоритетності → визначення переліку загроз економічній безпеці країни за кожною складовою та їх пріоритетності → формування концепції економічної безпеки країни → моделювання сценаріїв забезпечення економіки країни → формування стратегії забезпечення економіки країни → формування плану забезпечення економіки країни → розробка заходів забезпечення економіки країни, що дає можливість визначати етапи і напрями формування економічної безпеки країни.

11. Уточнено сутність поняття «безпека національної економіки», яке, на відміну від запропонованих іншими авторами, ґрунтується на погодженості усіх елементів за змістом, базується на логічному взаємозв'язку дефініцій «безпека», «національна безпека», «економічна безпека», що дає змогу створити конструктивну теоретико-методичну основу визначення і реалізації заходів щодо подолання загроз в економічній, політичній, соціальній та духовній сферах та забезпечити стабільність, стійкість та саморозвиток національної економіки.

12. Уточнено класифікацію загроз національним економічним інтересам України, яка, доповнена ознакою сфер прояву (економічна, соціальна, політична, духовна) та сформована за принципами всеосяжності, повноти інформації, практичної значущості, актуальності і пріоритетності, що дає можливість обґрунтовувати їх перелік і актуальність при формуванні економічної безпеки країни.

[Завантажити презентацію](#)
([вгору](#))

Додаток 31

12.03.2018

Новий член БАУ – Інститут технічної теплофізики НАН України

Раді повідомити про нового члена БАУ – Інститут технічної теплофізики Національної академії наук України! ([Біоенергетична асоціація України](#)).

Інститут технічної теплофізики НАН України засновано у 1947 р. на базі Інституту енергетики АН УРСР з початковою назвою «Інститут

теплоенергетики», після реорганізації у 1964 р. – Інститут технічної теплофізики (ІТТФ).

Інститут теплоенергетики проводив дослідження з удосконалення теплових двигунів, інтенсифікації процесів теплообміну в різних технічних пристроях, а також з енерготехнологічного використання українського бурого вугілля. У подальшому в Інституті було також започатковано роботи за новими науковими напрямками – високофорсований теплообмін, тепломасоперенос, гірнича теплофізика, теплометрія, тепловий захист високотемпературних пристроїв.

Наразі основними напрямками науково-технічної діяльності [ІТТФ НАНУ](#) є:

- теплофізичні дослідження у теплоенергетичному устаткуванні при використанні традиційних, відновлюваних та альтернативних джерел енергії та розроблення методів підвищення його ефективності, надійності та екологічної безпеки;

- теорія тепломасообміну та її застосування для підвищення ефективності процесів передачі та використання теплоти в машинах і апаратах нової техніки;

- теорія переносу теплоти та речовини для підвищення енергоефективності діючих та розроблення принципово нових ресурсозберігаючих теплотехнологій;

- теорія вимірювання теплових величин та створення нових теплофізичних приладів і систем моніторингу стану технічних об'єктів та технологій.

ІТТФ НАН України є співорганізатором [Міжнародної конференції «ЕНЕРГІЯ з БІОМАСИ»](#), яка щорічно об'єднує більше 200 учасників з України та світу для обміну досвідом та обговорення нагальних проблем сектору біоенергетики України.

([вгору](#))

Додаток 32

09.03.2018

Яковлєва Н.

WWF рекомендує в Україні розвивати малу гідроенергетику з урахуванням інтересів майбутніх поколінь

Всесвітній фонд природи (WWF) рекомендує Україні розвивати малу гідроенергетику з урахуванням сучасних енергетичних потреб, міжнародних зобов'язань, а також інтересів майбутніх поколінь та стану навколишнього середовища ([EcoTown.com.ua](#)).

Як зазначають у міжнародній організації, «зелений тариф» стимулює будівництво малих гідроелектростанцій, які негативно впливають на екосистему.

«Прийняття Закону України "Про внесення змін до деяких законів України щодо встановлення "зеленого" тарифу" (№ 601-17 від 25.09.2008) стимулювало масштабне планування та реалізацію проектів з генерації електроенергії, виробленої з відновлюваних джерел, зокрема малої гідроенергетики, однак за 10 років на державному рівні так і не було розроблено стратегії та плану розвитку малої гідроенергетики (МГЕС), немає в Україні й нормативних екологічних вимог до будівництва та експлуатації МГЕС, які відповідають сучасним реаліям, - наголошують в організації. – В той же час планування на місцях має хаотичний характер без врахування сукупного (кумулятивного) впливу на навколишнє середовище, без розгляду альтернатив та доцільності проекту для громад».

Більшість проектів МГЕС, особливо у гірських районах, реалізується та експлуатуються з порушеннями чинного екологічного та містобудівного законодавства, констатують у WWF. «Оцінка впливу на навколишнє середовище не відображає реальної ситуації, екологічні пом'якшуючі та компенсаційні заходи (відновлення місць існування, створення ефективних рибоходів тощо) не впроваджуються, – стверджують фахівці. – Як результат, в Україні масштабне неконтрольоване будівництво малих гідроелектростанцій призводить до зникнення унікальних видів риби та більшості водних організмів, погіршення якості води в річках, зміни гідроморфологічних режимів, осушення річок, в окремих регіонах створює соціальну напругу та може призвести до екологічної катастрофи».

У WWF наголошують, що Україна може розвивати малу гідроенергетику лише за наявності прозорої збалансованої державної політики, яка повинна бути узгоджена з екологічним національним та міжнародним законодавством, та враховувати такі пункти.

1. На державному рівні мають бути розроблені стратегія та план розвитку МГЕС. «Стратегія, до розробки якої слід залучити всі зацікавлені сторони, в тому числі науковців, громадські організації та бізнес, має бути спрямована на досягнення розумного балансу між можливостями-потребами-наслідками, а не на максимальне виробництво електроенергії, та враховувати екологічні та соціальні аспекти», – підкреслюють у WWF.

2. Необхідно на законодавчому рівні заборонити використання гірських малих гідроелектростанцій в маневрових режимах виробництва електроенергії для забезпечення пікового споживання, що дозволить запобігти утворенню штучних повеней внаслідок скидання великих об'ємів води через гідротурбіну та пересихання русла річок внаслідок накопичення води у водосховищах МГЕС у період зменшення споживання електроенергії.

3. Природні незарегульовані річки, кількість яких в Україні з кожним роком зменшується, необхідно максимально зберегти та захищати від руйнування та забудови. «Потрібно визначити та затвердити на законодавчому рівні особливо цінні річки та річкові ділянки, де будівництво МГЕС буде повністю забороненим (так звані no-go areas)», – зазначають у WWF.

4. З метою мінімізації негативного впливу на природоохоронні зони, необхідно заборонити будівництво МГЕС не тільки на територіях природно-заповідного фонду, а також вище за течією на річках, які протікають через природоохоронні та рекреаційні території.

5. Розвиток МГЕС не має бути пов'язаний з регулюванням паводків, адже МГЕС не є технологічно придатними для забезпечення таких функцій, більш того іноді провокують загострення ситуації.

6. Потрібно прозоро розробити та затвердити на законодавчому рівні такі нормативні документи щодо будівництва та експлуатації МГЕС: нормативні екологічні вимоги щодо будівництва та експлуатації малих ГЕС; нормативні документи (ДБН, ДСТУ тощо) щодо будівництва та експлуатації МГЕС та водосховищ, які відповідають сучасним вимогам та законодавству, та враховують особливості рівнинних та гірських річок тощо.

7. Під час будівництва та експлуатації об'єктів МГЕС необхідно використовувати сучасні екологічно-дружні рішення. WWF рекомендує розробити та впровадити ефективні екологічні пом'якшуючі та компенсаційні рішення, наприклад: технологічні: рибоходи, які забезпечують цілодобовий прохід риб в обох напрямках, безперервний дистанційний автоматизований контроль наявності мінімального санітарного потоку, безгребельні ГЕС, тощо; організаційні: забезпечення безперервного санітарного потоку, а не максимального виробництва електроенергії; щомісячне, у відповідності до метеопрогнозів, узгодження режимів регулювання стоку в паводок, повінь та межень з залученням наукових та громадських організацій.

8. Кожен окремий проект МГЕС має бути реалізований відповідно до чинного законодавства.

9. Доступ бізнесу до будівництва та експлуатації малих гідроелектростанцій повинен надаватися на конкурсних засадах за обов'язкової участі громадськості. На місцеві громади не повинен здійснюватися тиск.

10. Перспективним напрямом розвитку МГЕС в Україні може бути застосування турбін надмалої потужності до 20 кВт (нано-ГЕС), зокрема, на промислових стоках та існуючих водосховищах рівнинних рік, для локального розподіленого електропостачання домогосподарств, фермерських господарств, туристичних, оздоровчих та освітніх закладів у поєднанні з іншими ВДЕ.

11 На законодавчому рівні має бути забезпечений громадський контроль за умовами та режимами експлуатації МГЕС (зокрема, безперервний мінімальний санітарний стік, задовільна робота рибоходів, запобігання штучним повеням).

12. Умови надання «зеленого тарифу» для об'єктів МГЕС повинні бути переглянуті.

([вгору](#))

22.03.2018

НААН створює платформи для співпраці з бізнесом в аграрному секторі – віце-президент НААН

Аграрний сектор сьогодні як локомотив тягне українську економіку, і важливо створити відповідну законодавчу базу для подальшого розвитку. Про це під час виступу у Верховній Раді заявив віце-президент Національної академії аграрних наук України, академік НААН М. Роїк.

«Нам треба створити таку систему законодавства, яка б чітко створила правила гри за якими могли б працювати і науковці, і бізнес. В нас є низка пропозицій. Я хотів би наголосити на тому, що аграрний сектор сьогодні як локомотив тягне економіку. Ми чітко зорієнтовані на те, що ми повинні робити повноцінне харчування нашого населення, і ми повинні створювати стартапи там, де це найбільш вигідно і доцільно. Щоб це був нормальний ринковий продукт», – сказав він

М. Роїк зазначив, що потенціал української науки досить високий, і вже сьогодні НААН працює над створенням форматів для роботи науковців з бізнесом. «Ми створили таку платформу як «Агротехнополіс», де враховуються і потреби науки і бізнесу і людини. І маємо цілу низку пріоритетів: їжа для життя, квітуча садиба, енергія природи, тощо», – сказав академік.

Науковець також додав, що сьогодні є величезний податковий тиск на установи НААН. «У цілому за минулий рік ми заплатили близько 1 млрд податків і зборів, при тому що ми отримали близько 300 млн бюджетного фінансування. Взагалі не вистачає коштів на нове обладнання, на нові технології, на нові програми, які вкрай необхідні», – сказав М. Роїк.

([вгору](#))

23.03.2018

Відбулася церемонія вручення премії «Жінка України – 2018»

15 березня 2018 р. відбулася церемонія нагородження переможниць премії «Жінка України – 2018», проведена журналом «Единственная» ([Національна академія наук України](#)).

За визначенням організаторів, премія відзначає жінок, що дійсно творять життя, змінюють світ навколо себе та окриляють інших своїм прикладом. Щодня українські жінки змінюють світ. Деякі з їхніх вчинків та досягнень відомі всім, інші залишаються непоміченими. Толерантність, професіоналізм, доброта та бажання робити цей світ кращим – ось прямий шлях до змін. Ми віримо в силу жіночої енергії, що поверне мир, тепло та затишок в нашу країну. Премія «Жінка України 2018» – це визнання значущості жінки в усіх

сферах сучасного українського суспільства. Це творчість, розвиток і досягнення найкращих – тих, хто щодня надихає нас.

Серед претенденток переможницею у номінації «Наука» стала директор Інституту демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН України академік Е. Лібанова.

У номінації «Здоров'я і медицина» перемогу здобула лікар-невролог, старший науковий співробітник Інституту фізіології імені О. О. Богомольця НАН України, кандидат медичних наук К. Яценко.

Вітаємо лауреаток!

Детальніше про премію «Жінка України-2018» та її номінанток можна прочитати на веб-сайті журналу за посиланням: <http://woman.edinstvennaya.ua/about>.

(вгору)

Додаток 35

23.03.2018

Науковиці Академії ввійшли до топ-100 найуспішніших жінок України

Журнал «Новое время» визначив щорічний рейтинг 100 найбільш успішних жінок України ([Національна академія наук України](#)).

До сотні найуспішніших увійшли жінки, які досягли найбільших кар'єрних висот у восьми сферах – політиці, держслужбі, бізнесі, суспільній діяльності, корпоративному секторі, культурі і медіабізнесі, шоу-бізнесі, спорті. Середи них у номінації «Суспільство» представлено двоє жінок-учених, які працюють у Національній академії наук України.

І. Бекешкіна, директор Фонду «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва, старший науковий співробітник Інституту соціології НАН України, кандидат філософських наук. І. Бекешкіна займається соціологією з 1991 р., а її найбільші професійні досягнення пов'язані з фондом Демократичні ініціативи, який сьогодні вважається однією з найбільш авторитетних і об'єктивних соціологічних компаній країни. За підсумками 2015 р. «Демініціативи» увійшли до рейтингу 90 найвпливовіших аналітичних центрів Східної і Центральної Європи за версією Університету Пенсільванії (США).

Е. Лібанова, директор Інституту демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН України, доктор економічних наук, академік НАН України. Е. Лібанова – одна з найкращих фахівців України у галузі соціоекономіки, демографії та економіки праці, автор багатьох наукових праць і монографій. У 2007 р. вона очолила Інститут демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи НАН України, і відтоді її наукові роботи є авторитетним джерелом як для влади, так і для колег, зокрема іноземних.

Е. Лібанова була серед авторів концепції і стратегії демографічного розвитку України до 2015 р., впровадила методику вимірювання людського розвитку на рівні областей, яка зараз визнана офіційною і використовується Держслужбою статистики для щорічних розрахунків.

Джерело: журнал «Новое время» (№ 8, 2 березня 2018 р.)
<https://goo.gl/WJ9kwt>.

(вгору)

Додаток 36

08.03.2018

В Інституті архівознавства НБУВ підготовлено нове електронне видання «Особові архівні фонди вчених НАН України : путівник»

Співробітниками Інституту архівознавства НБУВ підготовлено нове електронне видання – [Особові архівні фонди вчених НАН України в Інституті архівознавства Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського : путівник](#) / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, [Ін-т архівознавства](#); авт. та упоряд.: [С. В. Старовойт](#), [А. І. Шаповал](#), [Ю. В. Булгаков](#) [та ін.]; редкол.: [Л. М. Яременко](#) (відп. ред.) [та ін.]. – Текст. і граф. дані. – Київ, 2017. – 772 с. ([Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського](#)).

До запропонованого науково-довідкового видання включено відомості про 293 особові архівні фонди академіків, членів-кореспондентів та провідних вчених НАН України, що зберігаються у фондах Інституту архівознавства НБУВ і перебувають у вільному доступі для дослідників. Інформацію про фонди та фондоутворювачів подано у вигляді аналітичних довідок, для підготовки яких з метою представлення сучасного складу документів як комплексу джерел наукового та біографічного характеру було залучено понад 40 000 архівних справ. Комплексно подано інформацію про самого фондоутворювача, склад документів його особового фонду, інші місця зберігання документів та коротко бібліографію праць про вченого. Автори зосередили свою увагу на представленні якомога ширшого кола документів у структурованому вигляді з акцентом на їхню культурну та історичну значимість. Представлено наукові праці різного характеру, документи з діяльності, листування, великий комплекс біографічних та фотодокументів, що в окремих випадках відтворюють життя вченого від найперших років. Інформаційний масив включає документи перших академіків НАН України – Й. Й. Косоногова, М. Ф. Кашенка, М. В. Птухи, О. В. Фоміна; документи низки віце-президентів у різні періоди її діяльності – В. С. Гутирі, Г. М. Савіна, М. П. Семененка, Б. І. Чернишова, А. П. Шпака. Особливий інтерес становлять фонди цілої плеяди засновників наукових шкіл у різних наукових галузях. Безперечно, представлений комплекс архівних джерел у складі особових архівних фондів видатних учених

створює підґрунтя для проведення досліджень у галузі просопографії та історії науки в Україні.

Дане наукове видання розраховане на широке коло дослідників у галузі просопографії, історії, архівознавства та джерелознавства.

Видання доступне для ознайомлення [на порталі НБУВ](#).
([вгору](#))

Додаток 37

01.03.2018

У Львові проведений українсько-болгарський науково-практичний круглий стіл з міжнародною участю

Новітня історія стосунків між Україною та Республікою Болгарія розпочинається проголошенням незалежності Української держави (1991) як втіленням багатовікової мрії українців до свободи, а також наступним визнанням України як повноправного суб'єкта міжнародних відносин. Прояви болгарсько-українських культурних, наукових та інших відносин демонструють надзвичайно глибокий, нерозривний та плідний зв'язок двох споріднених слов'янських народів. Для сучасних українців та болгар це знання, без сумніву, є одним з важливих орієнтирів розвитку їх національно-культурної свідомості, позаяк проливає світло на ті маловідомі аспекти їхнього минулого, які викликають почуття захоплення й гордості, спонукають до роздумів та творчості ([Західний науковий центр НАН України та МОН України](#)).

З нагоди 140-річчя звільнення Болгарії від османського ярма (03.03.1878) у Львові 01.03.2018 проведений науково-практичний круглий стіл з міжнародною участю «Україна та Болгарія: споріднені слов'янським походженням і спільною історією, взаємини та перспективи». Організаторами заходу виступили ГО «Західноукраїнське болгарське національно-культурне товариство ім. Сави Шеретова» (Львів, Україна), Західний науковий центр НАН України і МОН України (Львів, Україна), Інститут Маркіяна Шашкевича (Україна). Організаційно підтримали захід Львівська обласна державна адміністрація (Україна) та Посольство Республіки Болгарія в Україні (Болгарія).

У привітальному слові учасникам заходу голова Західного наукового центру НАН України і МОН України академік НАН України З. Назарчук зазначив, що «Україна та Республіка Болгарія мають довготривалу історію двосторонніх стосунків. Саме Болгарія та Україна – дві країни з дуже різним історичним досвідом, різною історією державності, різними загрозами впродовж історії – опинилися нині на передньому краї поглиблення євроінтеграційних процесів...». Т. Гринчишин, керівник відділу департаменту з питань культури, національностей та релігій Львівської ОДА, у вступній промові зазначив актуальність зазначеного заходу, що сприятиме поглибленню українсько-болгарського співробітництва.

Під час заходу обговорено спільну українсько-болгарську історію, опрацьовані окремі аспекти й проблематика сучасного стану та перспектив двостороннього взаємовигідного співробітництва тощо. Учасниками заходу були представники Львівської облдержадміністрації, Львівської обласної ради, а також підприємці, науковці, члени національних товариств Львівщини, громадськість, ін.

До обговорення актуальних проблем й перспектив взаємин українського і болгарського суспільств долучилися:

- І. Шпик, кандидат історичних наук, директор Інституту славістики Львівського національного університету імені Івана Франка, із доповіддю «Болгарсько-українські взаємовідносини в період середньовіччя: формування й основні етапи розвитку спільного духовно-культурного простору»;

- С. Петков, доктор юридичних наук, професор, з виступом на тему «Чотири столиці Давньої Русі. Європейський вектор української державності»;

- М. Біль, кандидат державного управління, старший науковий співробітник, докторант, ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України» із дослідженням «Соціально-економічні передумови просторових переміщень населення між Україною і Болгарією»;

- О. Албул, кандидат філологічних наук, доцент кафедри слов'янської філології імені професора Іларіона Свенціцького Львівського національного університету імені Івана Франка, з науковим матеріалом «Мовознавча болгаристика у Львівському університеті»;

- Г. Бушко, кандидат філологічних наук, асистент кафедри слов'янської філології імені професора Іларіона Свенціцького Львівського національного університету імені Івана Франка з виступом «Літературознавча болгаристика у Львівському університеті»;

- Н. Швагуляк, підприємець, заступник керівника ГО «Західноукраїнське болгарське національно-культурне товариство ім. Сави Шеретова», із виступом «Практичні аспекти українсько-болгарської бізнес-взаємодії»;

- Є. Захарчук, помічник голови з питань міжнародного співробітництва, Західний науковий центр НАН України і МОН України, з науковим матеріалом «Деякі аспекти співробітництва України та Болгарії: сучасний стан та перспективи взаємин»;

- Я. Хаджийський, фахівець ІТ-технологій, член ГО «Західноукраїнське болгарське національно-культурне товариство ім. Сави Шеретова», з можливими перспективами взаємодії українських і болгарських партнерів у сфері ІТ-технологій.

Захід завершився творчою зустріччю «Наше спільне прагнення – бути вільними!» з Галиною Онацькою, поетесою, членом ГО «Західноукраїнське болгарське національно-культурне товариство ім. Сави Шеретова» (Краматорськ).

Присутні на науково-практичному круглому столі відмітили, що проведення таких заходів сприятиме поглибленню взаємовигідного

співробітництва України та Болгарії, популяризації культурної і наукової спадщини й розбудові громадянських суспільств обох країн.

([вгору](#))

Додаток 38

07.03.2018

До складу Національної академії наук України обрано нових членів

7 березня 2018 р. відбулася сесія Загальних зборів НАН України, під час якої було обрано дійсних членів (академіків) і членів-кореспондентів НАН України ([Національна академія наук України](#)).

Як поінформував присутніх президент Національної академії наук України, академік Б. Патон, до нинішніх виборів Президія НАН України, з урахуванням положення Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» щодо граничної чисельності членів Національної академії наук України у 200 академіків і 400 членів-кореспондентів, оголосила 22 вакансії академіків і 69 вакансій членів-кореспондентів з 84 спеціальностей.

«В основу розподілу вакансій за відділеннями та визначення спеціальностей було покладено прагнення забезпечити пріоритетний розвиток фундаментальних наук, передусім за тими напрямками, де українські вчені мають результати світового рівня. Безумовно, першочерговою умовою була наявність за кожною спеціальністю гідних кандидатів до обрання, і не лише в інститутах нашої Академії, а й у вітчизняних вищих навчальних закладах, галузевих наукових та науково-технічних установах. Важливо також, аби, обираючи нових членів, наша Академія не обмежувалася переважно Києвом, а й дбала про посилення науки в інших регіонах держави, і я вважаю, що цю необхідність наші відділення в процесі виборів врахували», – зазначив президент НАН України.

Про значний інтерес наукової громадськості до цих виборів свідчить, за його словами, високий конкурс претендентів. Так, на 22 вакансії академіків було висунуто і зареєстровано 60 кандидатів, тобто майже троє на одне місце, на 69 вакансій членів-кореспондентів – 229 кандидатів, або ж більше трьох на одне місце.

Із висунутих кандидатів 219 є працівниками установ НАН України. Це – 75,7 % від загальної кількості претендентів. 70 осіб (24,3 %) представляли вищі навчальні заклади, наукові установи різного відомчого підпорядкування й інші організації. Усе це свідчить про те, що попри складні умови сьогодення, авторитет Національної академії наук України в суспільстві залишається високим і відбиває її значення як найвищої наукової установи держави.

Список висунутих кандидатів було своєчасно, більш ніж за місяць до виборів, опубліковано у пресі й електронних засобах масової інформації для громадського обговорення, в якому взяли участь ради наукових установ, вищих навчальних закладів, окремі провідні вчені як України, так і інших

держав, від яких надійшло кілька тисяч відгуків про наукову діяльність кандидатів. Згідно з нашим Статутом уся підготовка до виборів відбувалася в умовах повної відкритості та свободи обговорення кандидатур. На вирішальній стадії виборної кампанії – загальних зборах відділень – також було створено всі умови для вільного обміну думками, критичних виступів, пропозицій, що безумовно сприяло здійсненню найбільш обґрунтованого, об'єктивного й незалежного вибору.

Коротко характеризуючи склад кандидатів у члени НАН України, обраних загальними зборами відділень, академік Б. Патон поінформував, що це – 22 кандидати в академіки і 68 – у члени-кореспонденти.

З 22 кандидатів у академіки 19 – працівники НАН України, двоє – вчені, які працюють у вищих навчальних закладах країни, один кандидат представляє іншу наукову установу. Серед 68 кандидатів у члени-кореспонденти 54 працюють в установах Національної академії наук України, 12 – у вищих навчальних закладах і двоє – в галузевих та інших організаціях. У підсумку: серед кандидатів до обрання у члени НАН України 81 % були співробітниками наукових установ Академії, 15,5 % – представниками вищої школи і 3,5 % – вченими, які працюють в галузевих та інших установах і організаціях України.

18 кандидатів в академіки і 42 – у члени-кореспонденти працюють у Києві. Це складає 66,7 % від загальної кількості всіх кандидатів у члени НАН України. Двоє кандидатів в академіки працюють у Харкові і двоє – у Львові. Серед кандидатів у члени-кореспонденти було 9 осіб – із Харкова, чотири – з Дніпра, по троє – зі Львова й Одеси і по одному – з Миколаєва, Івано-Франківська, Тернополя та Слов'янська Донецької області. Таким чином, у регіональних наукових центрах працює 33,3 % всіх обраних кандидатів у члени Національної академії наук України.

Середній вік академіків НАН України напередодні виборів склав 77,3 року, членів-кореспондентів – 71 рік. Середній вік обраних кандидатів в академіки НАН України становить 65,1 року, тобто є на 12 років меншим, ніж досі, а кандидатів у члени-кореспонденти – 63,4 року, що на 7,5 років менше, ніж до цього часу.

Серед обраних кандидатів у члени Академії – 9 жінок. Це більше ніж було обрано на будь-яких попередніх виборах за весь час існування НАН України. Що стосується нинішнього персонального складу Академії, то наразі жінок трохи більше 2 % серед академіків і близько 9 % – серед членів-кореспондентів, а разом – 6,6 % від загальної кількості членів Академії.

Потому про результати виборів, що пройшли на загальних зборах відділень НАН України, присутнім доповіли академіки-секретарі цих відділень. Після заслуховування й обговорення виступів відбувся фінальний етап виборів до складу Національної академії наук України. За підсумками таємного голосування [обрано](#) 21 академіка та 67 членів-кореспондентів НАН України.

([вгору](#))

22.03.2018

Голова Комітету з питань інформатизації та зв'язку Олександр Данченко взяв участь у Всесвітньому саміті з питань інформаційного суспільства (WSIS) у м. Женева

Голова Комітету з питань інформатизації та зв'язку О. Данченко у складі української делегації взяв участь у роботі Всесвітнього саміту з питань інформаційного суспільства (World Summit on the Information Society) у м. Женева. Форум відвідали дві тисячі делегатів зі 150 країн світу. Щорічний форум WSIS – це глобальна платформа для участі зацікавлених сторін з метою реалізації спільних зусиль для сприяння сталому розвитку та становленню інформаційного суспільства. Форум є майданчиком для обміну інформацією, найкращими практиками і досвідом ([Офіційний веб-портал Верховної Ради України](#)).

Голова комітету О. Данченко разом із представниками уряду України провів офіційну зустріч із Генеральним секретарем МСЕ Х. Чжао. Зазначена зустріч на найвищому рівні дала змогу обговорити нагальні питання становлення інформаційного суспільства та розвитку галузі ІКТ України, зіставивши їх із Цілями сталого розвитку здійснення Порядку денного 2030 для сталого розвитку.

Під час зустрічі було обговорено питання використання українського радіочастотного, номерного та іменного ресурсу Інтернет на тимчасово окупованих територіях.

Наголошувалося, що, за умов російської агресії проти України та кібератак в інших країнах світу з боку Росії, багато країн виступають за нову, більш жорсткі заходи в питанні регулювання телекомунікацій.

Генеральний секретар МСЕ привітав Україну з успішно проведеним тендером для використання технологій 4G.

Всесвітній саміт з питань інформаційного суспільства пройшов під егідою Міжнародного союзу електрозв'язку (ITU) за участі представників урядів, громадськості, міжнародних організацій, наукового співтовариства та провідних інформаційно-комунікаційних компаній світу.

Україну на саміті цього року представляла делегація у складі представників уряду, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації і Комітету з питань інформатизації та зв'язку.

([вгору](#))

23.03.2018

Визначено 6 пріоритетів інтеграції української науки в Європу – колегія МОН затвердила проект дорожньої карти

Інтеграція української науки в європейський простір відбуватиметься за 6 основними пріоритетами. Це передбачено проектом Дорожньої карти

інтеграції України у Європейський дослідницький простір (ERA-UA), який схвалила під час засідання Колегія МОН ([Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України](#)).

Попередньо документ без зауважень було погоджено Науковим комітетом Нацради розвитку науки і технологій, а незабаром його остаточно буде затверджено юстованим наказом МОН.

Пріоритетами для євроінтеграції української науки є розвиток:

- ефективних національних дослідницьких систем;
- оптимальної транснаціональної кооперації та конкуренції;
- відкритого ринку праці;
- гендерної рівності у дослідженнях;
- оптимального обміну та трансферу наукових знань;
- міжнародної кооперації.

«Приєднання до ERA (European Research Area. – Ред.) дасть нам можливість краще розвивати свій науковий та технологічний потенціал, поступово наблизившись до політики і права ЄС у сфері науки і технологій. Накопичення європейського досвіду зміцнює національну наукову базу, що є невід’ємною складовою сталого економічного зростання. Наприклад, інтеграція дасть нам вихід на нові ринки та доступ до нових знань, а це додаткові можливості для розвитку національної дослідницької системи», – зазначив під час презентації Дорожньої карти заступник міністра освіти і науки М. Стріха.

Створенням документа близько чотирьох місяців займалася широка робоча група. До неї увійшло 60 представників різних організацій та відомств (МОН та інших міністерств, комітетів Верховної Ради, НАН, галузевих академій, провідних вишів, міжнародні та громадські організації тощо). До роботи також залучали широке коло експертів. Перед розробкою Дорожньої карти група дослідила аналоги цього документа у різних країнах-членах ЄС: Австрії, Фінляндії, Німеччині, Естонії тощо.

«Австрійський досвід інтеграції до Європейського дослідницького простору був використаний під час визначення загальних підходів та концептуального наповнення Дорожньої карти. А от під час формування структури документа ми зважали на естонський аналог. Вона побудований так, що відображає огляд наявних успіхів та викликів наукової діяльності України, цілі та інструменти їхнього досягнення, індикатори змін тощо», – розповів М. Стріха.

Наприклад, однією з цілей оптимальної транснаціональної кооперації є розробка стратегії розвитку сучасних дослідницьких та е-інфраструктур. Вона передбачає такі заходи, як інвентаризація та аналіз стану дослідницьких інфраструктур, розробка системи оцінювання рівня їх технологічної готовності та механізму підтримки, забезпечення їх присутності на мапі Європи.

Водночас М. Стріха підкреслив, що Дорожня карта є стратегічним документом для довгострокового планування та розробки подальших дій –

конкретного плану імплементації карти, який буде наповнений термінами, ресурсами тощо.

«Ми сподіваємося, що всі зацікавлені сторони, представники наукових, громадських організацій так само активно долучаться до розробки цього плану», – зазначив заступник міністра.

(вгору)

Додаток 41

11.03.2018

Розвиток відновлюваної енергетики продовжить набирати обертів у світі у 2018 році!

Експерти авторитетного видання [Bloomberg New Energy Finance](https://about.bnef.com) (BNEF, <https://about.bnef.com>) проаналізували тенденції розвитку «чистої» енергетики та зробили кілька прогнозів на 2018 р. ([Держенергоефективності України](#)).

На переконання фахівців, подальше падіння витрат на генерацію енергії з енергії сонця та вітру, а також на виробництво літій-іонних акумуляторів означає широкі можливості та перспективи для розвитку «чистої» енергетики.

1-й прогноз. Інвестиції у відновлювану енергетику у 2018 р. становитимуть близько 330 млрд дол. У 2017 р. у цю сферу залучено 333,5 млрд дол. Приблизно такого ж обсягу «зелених» інвестицій очікують і в цьому році.

2. Бум сонячної енергетики. У цьому році очікується встановлення 107 ГВт потужностей сонячних електростанцій. Значну роль у розвитку ринку відіграє Китай, додавши 47-65 ГВт. Утім, значний внесок у встановлення сонячних електростанцій також зроблять Латинська Америка, Південно-Східна Азія, Близький Схід та Африка.

3. Позитивний прогноз для вітроенергетики. У 2017 р. введено 56 ГВт нових потужностей як наземних, так і морських вітрових електростанцій. Цьогоріч передбачається 59 ГВт нових потужностей. Основними ринками для розвитку офшорної вітроенергетики стануть Німеччина, Нідерланди, Великобританія, Китай.

4. Знижуватимуться ціни на акумулятори.

5. Продаж електромобілів сягне 1,5 млн авто, що на 40 % більше, ніж у 2017 р.

Як бачимо, світовий тренд зберігається: різні держави світу інвестують та стимулюють встановлення все більших потужностей «чистої» енергетики.

Тому Україна, яка нещодавно офіційно приєдналася до Міжнародного агентства з відновлюваних джерел енергії ([International Renewable Energy Agency \(IRENA\)](http://www.irena.org), <http://www.irena.org>), стежить за глобальними тенденціями та продовжує працювати над законодавством для створення сприятливих умов ведення «зеленого» бізнесу.

Детальніше про експертне бачення відновлюваної енергетики у 2018 р. читайте на сайті BNEF: <https://about.bnef.com/blog/clean-energy-10-predictions-2018>.

([вгору](#))

Додаток 42

15.03.2018

Прошкин О.

Эффективность солнечных ячеек всё ближе к теоретическому максимуму

Немецкие ученые из исследовательского Института в области солнечной энергетики (Institut für Solarenergieforschung – ISFH) и Института материалов и компонентов для электроники (Institut für Materialien und Bauelemente der Elektronik – MBE) разработали кремниевые солнечные ячейки с эффективностью 26,1 %. Это намного выше, чем удавалось достичь ранее для элементов типа «п» (p-type), изготовленных на основе кремния (наиболее распространённый тип солнечных ячеек – 90 % рынка сегодня) (24news.com.ua).

Теоретический максимум эффективности обычных «однопереходных» солнечных элементов (без использования концентраторов) составляет 33 % (Shockley–Queisser limit). Долгое время считалось, что на практике превысить уровень в 26 % будет вряд ли возможно.

Эффективность выше 25 % до сих пор достигалась только на кремнии «н»-типа (n-type) и в сочетании с диффузией бора или гетеропереходами аморфного кремния.

Особенностью кристаллического кремниевого солнечного элемента – рекордсмена является контакт, который был разработан в ISFH и MBE. Для того, чтобы использовать вырабатываемое в солнечном элементе электричество, нужны контакты из металла. В момент перехода от металла к кремнию и наоборот до сих пор наблюдались большие потери энергии. Новые контакты POLO позволяют их сократить. POLO расшифровывается как Polycrystalline Silicon on Oxide («поликристаллический кремний на оксидах»).

«Наши результаты показывают, что ни кремний n-типа, ни бор, ни аморфный кремний не являются обязательными для сверхвысоких КПД. Есть и другие привлекательные способы достижения наивысших уровней эффективности с кремнием при потенциально низких затратах», – говорит профессор Р. Брендель, управляющий директор ISFH.

В солнечной энергетике регулярно фиксируются новые рекорды эффективности. Это способствует снижению удельных капитальных затрат в отрасли, поскольку повышение эффективности ведет к уменьшению размеров устройств и снижению потребления материалов на единицу мощности.

([вверх](#))

12.03.2018

Прошкин О.

Ученые приблизились к производству бесплатной «зеленой» энергии

В течение 15 лет США будет производить неограниченное количество почти бесплатной и полностью возобновляемой энергии. Об этом журналу Nature заявили ученые из Массачусетского технологического института (MIT) и компании Fusion Systems, которые начали сотрудничество в этой области (24news.com.ua).

По их словам, эта разработка положит конец зависимости человечества от дорогостоящих ископаемых видов топлива – в первую очередь, нефти, каменного угля, горючего сланца, природного газа, торфа и замедлит процессы по изменению климата. Разработчики добавили, что прежде такого рода работы были довольно дорогостоящим экспериментом, который требовал больше сил и финансов, чем производимый результат. Тем не менее, сотрудники MIT считают, что они нашли способ производить «зеленую» энергию быстрее и дешевле. Их система, построенная на новом классе высокотемпературных сверхпроводников и малогабаритных сверхмощных магнитов, впервые обеспечат реакцию синтеза, которая производит больше энергии, чем требуется для работы реактора.

Прорыв ученых произошел из-за того, что они смогли использовать новый тип сверхпроводников для производства небольших мощных магнитов, являющихся ключевым компонентом термоядерных реакторов. Магниты создают поле, чтобы удерживать реакцию плавления на месте, не соприкасая ее со стенками реактора; таким образом, решается проблема расплавления плазмы, которая нагрета до миллиона градусов по Цельсию.

Проект MIT и Fusion Systems уже собрал 50 млн долл. от итальянской энергетической компании Eni, эти деньги уйдут на то, чтобы построить реактор. Их проект под названием Sparc сможет производить достаточно энергии для потребления населением небольшого города. Однако разработчики пока не уверены в том, что 15 лет хватит для того, чтобы перейти к полноценной добыче «зеленой» энергии.

([вверх](#))

27.03.2018

Зеленая экономика в действии – предприниматели и ученые Днепропетровщины разработали собственные проекты

В рамках поддержки энергоэффективных инициатив в области прошел конкурс для предприятий и ученых. «Зеленый импульс. Green Chamber Award» провели при поддержке областного совета, Днепропетровской

торгово-промышленной палаты и Правительства Германии. Итоги подвели сегодня во время региональной конференции «Экономия. Экология. Эффективность. Сотрудничество ради устойчивого развития региона» ([МОСТ-ДНЕПР](#)).

Главной целью конкурса было продвижение и внедрение эффективных технологий, решений, услуг в сфере зеленой экономики, которые позволяют сократить ресурсопотребления и негативное воздействие на окружающую среду.

К участию в конкурсе подали заявки более 30 предприятий региона, ученых, а также общественные организации и Томаковский поселковый совет. Всего 39 заявок, которые разрабатывают и внедряют проекты и инициативы, направленные на рациональное использование ресурсов. После нескольких этапов тщательного рассмотрения работ были выбраны восемь победителей конкурса в следующих номинациях:

- лучшее производство экологически дружелюбной к природе продукции;
- лучший учебный проект;
- лучший поставщик инженерных решений;
- лучший поставщик инженерных решений в сфере альтернативной энергетики;
- лучший проект рециклинга;
- лучший сервис в области построения систем менеджмента;
- лучший сервис в сфере управления отходами и рекультивации территорий;
- лучший финансовый продукт.

«Модернизация экономики для Украины – это не просто нововведения. Сегодня это требование европейских партнеров, если мы хотим встать на путь развития цивилизованного общества. К тому же «чистые» технологии производства позволят нашему бизнесу выйти на международный рынок. Уже несколько десятков лет мир постепенно переходит от ресурсной к «зеленой» постоянной экономике. Чистая, возобновляемая энергия – это единственный путь к успешному развитию любой страны», – отметил В. Тюрин, заместитель председателя Днепропетровского областного совета.

Этот конкурс не является одиночной акцией по внедрению зеленой экономики в Днепропетровской области. Это целый комплекс решений, программ и инициатив, которые внедряет Днепропетровский областной совет.

В «зеленых решениях» видит будущее и его председатель Г. Пригунов: «Наша страна движется к высоким стандартам жизни, к цивилизованному обществу и богатым территориям. Введение «зеленых решений» – важный этап этого пути. Сейчас мы уже строим биогазовые установки, новые солнечные электростанции, улучшаем технологии, по которым проводится строительство коммунальных учреждений. А подобные конкурсы

ресурсоефективних ініціатив существенно допомагають в становленні зеленої економіки».

[\(вверх\)](#)

Додаток 45

Вакаренко О., кандидат біологічних наук, директор Видавничого дому «Академперіодика» НАН України; Капіца Ю., кандидат юридичних наук, директор Центру досліджень інтелектуальної власності та передачі технологій НАН України

Авторське право у видавничій діяльності наукових установ // Вісник НАН України. – 2018. – № 2. – С. 94–99.

Основною формою оприлюднення результатів досліджень учених є друкована продукція. За результатами моніторингу, який здійснює група науково-методичного забезпечення видавничої діяльності НАН України в межах виконання науково-дослідної тематики Видавничого дому «Академперіодика», у 2017 р. Академія разом з установами здійснювала випуск 346 періодичних видань. НАН України є співзасновником 90 журналів та 38 збірників наукових праць. Установи НАН України самостійно видавали ще 218 журналів та збірників. Крім того, щороку академічні співробітники публікують у різних видавництвах України та світу, а також поза видавництвами, близько тисячі книжкових видань. В останньому (за 2016 р.) з щорічних анотованих каталогів книжкових видань НАН України³ наведено 986 бібліографічних описів наукових монографій, словникових, довідкових, енциклопедичних, науково-популярних, навчальних видань та неперіодичних збірників наукових праць.

Останнім часом питанням авторського права у видавничій діяльності приділяють особливу увагу як в Україні, так і в провідних країнах світу у зв'язку з новими підходами до розповсюдження видань, зокрема у цифровому вигляді, за комерційними та некомерційними моделями використання творів, з реалізацією політики вільного доступу, запровадженням доступу до «сирітських» творів та творів, що відсутні у продажу, із застосуванням нових технологій аналізу текстів – text and data mining, розвитком цифрових бібліотек та з іншими поглядами на використання творів, зокрема в освітянській діяльності.

Актуальним питанням є нові стандарти надання доступу до наукових публікацій, що запроваджені, зокрема, Європейським Союзом при розповсюдженні результатів Рамкових програм досліджень та інновацій, у тому числі програми «Горизонт-2020», які доцільно взяти до уваги при проведенні наукових досліджень в Україні, а також врахування особливостей набуття прав інтелектуальної власності на наукові статті та монографічні

³ Національна академія наук. Каталог книжкових видань. 2016. Упоряд.: М. В. Язвинська, Ю. В. Діденко. Київ : Академперіодика, 2017.

видання, створені під час проведення наукових досліджень за бюджетні кошти.

Майнові права на наукові статті та монографічні видання: автор, установа, видавництво

Автори та наукові установи. Слід відзначити принципову відмінність у правовідносинах авторів – працівників та наукових установ з прийняттям нового Цивільного кодексу (ЦК) України, що набрав чинності 01.04.2004.

Відповідно до ст. 429 ЦК України майнові права інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору, належать працівникові, який створив цей об'єкт, та юридичній або фізичній особі, де або у якої він працює, спільно, якщо інше не встановлено договором. Особисті немайнові права інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору, належать працівникові, який створив цей об'єкт.

Якщо автор є працівником установи, що здійснює видання наукового журналу, та статтю підготовлено в рамках виконання наукової тематики – така стаття є службовим твором (твір, створений у зв'язку з виконанням трудового договору) зі спільними майновими правами на статтю автора та установи.

У зв'язку з цим у рамках частки майнових прав, що належать автору, є необхідним укладання з установою ліцензійного договору з наданням права використання твору для видання та розповсюдження.

У випадку, якщо статтю створено автором, який працює в іншій установі в рамках наукової тематики цієї установи, у примірному ліцензійному договорі, затвердженому постановою Президії НАН України від 04.06.2014 № 130, зазначається, що: «Ліцензіат заявляє, що ...

- він має право на надання дозволу (ліцензії) на використання Твору за цим Договором, у випадку, якщо Твір створено у зв'язку з виконанням трудового договору;

- він не порушив права інтелектуальної власності інших осіб...».

Враховуючи цей пункт договору, практика видання наукових журналів установами НАН України не передбачає укладання додаткового ліцензійного договору з організацією, де працює автор.

Якщо статтю створено автором самостійно, її підготовка не була передбачена відповідними планами наукових досліджень – у цьому випадку автор має майнове авторське право на статтю та під час укладання ліцензійного договору надає установі-видавцю повноваження на видання твору.

Особливості охорони авторського права для складених творів. При виданні журналів, збірників наукових праць слід взяти до уваги, що вони є складеними творами та відповідно до частини другої ст. 19 Закону України «Про авторське право та суміжні права» «видавцям енциклопедій, енциклопедичних словників, періодичних збірників, збірників наукових праць, газет, журналів та інших періодичних видань належать виключні

права на використання таких видань у цілому. Видавець має право за будь-якого використання таких видань зазначати в них своє ім'я або вимагати такого зазначення».

Таким чином, установа НАН України, що здійснює видання складеного твору (видавець), на підставі безпосередньо норм Закону має виключні права на використання такого твору в цілому.

Наукові установи та видавництва. Установи НАН України здійснюють видання наукових журналів як через видавництва, так і самостійно.

Суттєво, що видавництво набуває прав видавати твір, його розповсюджувати лише якщо у договорі між установою та видавництвом передбачені умови охорони авторського права та видавництву надане право користування твором визначеними способами.

З цим пов'язана необхідність передбачення у ліцензійному договорі між установою та автором положення щодо надання права установі укладати субліцензійні договори з видавництвом з видання твору.

Договірне забезпечення правовідносин авторів, установ та видавництв. Президією НАН України постановою від 04.06.2014 № 130 затверджено примірний ліцензійний договір на використання твору між автором та установою, що передбачає надання Установі необхідних повноважень з видання твору на підставі невиключної ліцензії.

Водночас у застереженнях до договору вказується, що «даний Твір не був раніше опублікований і не буде опублікований у будь-якому іншому виданні до публікації його Ліцензіатом». Надання невиключної ліцензії означає, що автор після публікації у журналі може опублікувати статтю й в іншому виданні або використати її іншим чином – для монографії тощо. Однак вказана конструкція має місце для творів, що створені автором поза зобов'язаннями з виконання наукової тематики установи.

У випадку службової наукової статті – слід вказати на збереження правомочності установи на статтю в межах своєї частки майнових прав. Таким чином, на наш погляд, якщо таку ж саму статтю передбачається опублікувати в іншому виданні, у тому числі іноземному, доцільними є узгодження автором цього питання з науковою установою, де він працює. Також установи можуть формувати власну видавничу політику з визначенням, що відповідне узгодження не має здійснюватися. З іншого боку, іноземні видавництва у договорах з автором теж зазначають вимогу оригінальності твору та його новизни, та скоріше вказане питання може виникати при виданні збірників наукових праць, де статтю розміщують як таку без змін.

[Повний текст](#)
([вгору](#))

20.03.2018**Музей, який робить знання доступними**

Про історію та сьогодення Державного природознавчого музею (ДПМ) НАН України (м. Львів) у статті спеціально для веб-сайту НАН України пише завідувач відділу ландшафтного та біотичного різноманіття цієї академічної наукової установи кандидат біологічних наук А. Бокотей ([Національна академія наук України](#)).

За науковими природничими фондами ДПМ НАН України у Львові є одним з найстаріших і найбагатших серед музеїв Європи. Засновник музею – граф Володимир Дідушицький (1825–1899 рр.), відомий орнітолог, зоолог, етнограф і археолог, член-кореспондент Академії наук у Кракові, один із найбагатших людей Галичини другої половини ХІХ ст. – значну частину своїх доходів спрямовував на придбання експонатів та утримання музею.

Спочатку колекції зберігалися в родинному палаці, проте з часом їх більшало, і постало питання про утворення музею та пошук окремого приміщення для нього. У 1868 р. В. Дідушицький придбав нинішній будинок Музею на вул. Театральній, 18, куди після його реконструкції в 1869 р. й було перевезено всі збори. З 1870 р. Музей було відкрито для відвідувачів один день на тиждень, а з 10 вересня 1880 р. – на честь приїзду до Львова австро-угорського цісаря Франца Йосифа – його передали в користування громадянам міста. Відповідно до цієї угоди, В. Дідушицький залишився опікуном цієї установи, яка тоді називалася «Природничим музеєм імені Дідушицьких».

Будинок Музею імені Дідушицьких у Львові в другій половині ХІХ ст.

Сучасний вигляд будівлі Музею

За життя В. Дідушицького Музей мав сім розділів експозиції – зоологічний, палеонтологічний, мінералогічний, геологічний, ботанічний, археологічний і етнографічний. Уже в 1870 р. Ф. Мартін у монографії *Dermoplastica und Museologie* прирівняв львівський музей за його науковою цінністю до Лондонського національного музею Британської академії наук.

Музей двічі брав участь у всесвітніх виставках – у 1867 (в Парижі) 1873 рр. (у Відні), де експонував унікальні фондові матеріали й отримав відзнаки – медалі та грамоти.

Будівля Музею – пам'ятка архітектури початку XIX ст. Тут розміщується найстаріший в Україні і один із найстаріших у Європі діючий механічний ліфт, виготовлений у Відні в кінці XIX ст.

Слід згадати і про наукову бібліотеку Музею. Її основу становить Поторицька бібліотека В. Дідушицького. Сьогодні, значно доповнена й розширена, вона налічує понад 70 тис. томів природничої літератури починаючи з XVI ст.

У 1940 р. до музею Дідушицьких приєдналися фонди Природничого музею Наукового товариства імені Т. Г. Шевченка, серед яких особливо цінними були колекції антропогенової фауни, мінералів, гербарні збори, колекції комах, молюсків і птахів.

Від 1940 р. Музей перейшов у підпорядкування Академії наук УРСР (нині – Національна академія наук України) і з того часу пройшов кілька етапів змін.

До 1975 р. він розвивався як науково-дослідна академічна установа (крім періоду перебування у віданні Міністерства культури з 1963 до 1966 р., коли було ліквідовано наукові відділи Музею). У цей час організуються перші наукові експедиції, будується високогірний Карпатський біостаціонар, створюються наукові відділи, активно проводиться науково-дослідна діяльність, Музей готує кадри вищої наукової кваліфікації, бере участь у

Міжнародній біологічній програмі (МАБ-6), але наприкінці 1974 р. з Музею знову вилучають три наукові відділи.

Упродовж наступних 20 років (1975–1995) основним напрямом розвитку Музею стає фондово-експозиційний. У Музеї залишилися лише відділ наукових фондів та експозиції. Наукова тематика скоротилася, натомість більше уваги було приділено експозиції (до закриття через аварійний стан музейна експозиція приймала близько 100 тис. відвідувачів щороку). Продовжувалися роботи з поповнення колекцій, розроблювалися теоретичні засади науково-фондової роботи Музею, відновився випуск музейних наукових періодичних видань, вийшли з друку кілька наукових монографій. У 1995 р. експозицію було повністю закрито.

Наступний етап – розширення науково-дослідної, фондової та експозиційної діяльності Музею (1995–2012). Відбулася реконструкція основної будівлі й фондосховищ Музею. Було проведено повну інвентаризацію музейних фондів, сформовано електронні бази природничих колекцій. За рахунок запровадження аспірантури істотно зростала кваліфікація музейних працівників, збільшилася кількість наукових відділів Музею. Наукові фонди й експозиція отримали статус об'єкта національного надбання, відбулося зміцнення матеріально-технічної бази, регулярно поповнювалися природничі колекції. Крім того, активізувалася виставкова діяльність Музею в Україні й за кордоном.

У 2006 р. в Музеї створено таксидермічно-реставраційну майстерню, завдяки чому стали можливими поповнення Музею новими експонатами хребетних тварин, реставрація старих експонатів, підготовка нових виставок і візит-центрів, а також відновлення основної експозиції.

З 2012 р., після завершення генеральної реконструкції Музею, яка тривала майже 20 років, розпочинається новітній етап розвитку установи. Того року Музей переміг у конкурсі «Динамічний музей» благодійного фонду «Розвиток України». Перша премія (у розмірі 10 млн грн) дала змогу вивести музейну роботу на якісно новий рівень. За ці кошти було створено проект основної експозиції Музею і проект облаштування музейного дворика, оновлено технічний парк обладнання, облаштовано ліфт для осіб із особливими потребами, реставровано експозиційні шафи ХІХ ст., відремонтовано місця загального користування, проведено навчання та підвищення кваліфікації працівників як у науковому, так і в природничо-музеологічному напрямі, відновлено виставкову й освітню діяльність, створено стратегію розвитку до 2023 р. та розпочато її реалізацію, проведено дослідження ядра компетенцій персоналу і потенційної аудиторії Музею, завершено побудову першої черги нової експозиції.

Сьогодні основу фондів ДПМ НАН України становлять колекції, які налічують понад 400 тис. музейних предметів. Тут зберігаються колекції і окремі пам'ятки природи світового значення. Серед них – збори метеоритів, бурштинів з інклюзивами, рештки мамонта й волохатого носорога, знайдені в озокеритових копальнях Передкарпаття, гігантський викопний молюск

амоніт (1 м у діаметрі), багаті палеонтологічні, ботанічні та зоологічні колекції. У Музеї зберігаються також понад 250 голотипів, за якими вперше у світовій науці описано нові види.

Нині середній вік наукових працівників Музею – 40 років, третина з них – це молоді спеціалісти віком до 35 років. У колективі Музею працюють 4 доктори та 23 кандидати наук, ще 8 науковців готують свої роботи до захисту.

За останніх 4 роки 35 наукових працівників Музею описали 34 нових для науки види, обґрунтували необхідність створення понад 15 природоохоронних об'єктів, опублікували 17 монографій і понад 200 наукових статей (65 із яких – у високорейтингових закордонних виданнях). Наразі вчені ДПМ НАН України тісно співпрацюють із енергетиками (зادля зменшення негативного впливу від будівництва вітрових електростанцій у Карпатах та з метою запобігання загибелі птахів на лініях електромереж) і працівниками лісового господарства (для забезпечення ощадливого для природи лісокористування). З часу відновлення виставкової діяльності (2013 р.) фахівці Музею розробили та втілили 10 виставкових проєктів, щорічно проводять понад 20 різноманітних науково-освітніх акцій і програм, які кожного року відвідують понад 25 тис. львів'ян і гостей міста. ДПМ НАН України – постійний активний осередок громадського, культурного й еколого-просвітницького життя Львова. Музей є організатором і співорганізатором низки міських фестивалів, акцій, конференцій, семінарів, Форуму видавців тощо, а також одним із осередків «Днів науки».

Сьогодні ДПМ НАН України – це не просто науково-дослідна установа, а інституція, яка має велику соціальну значущість.

Однак, на жаль, останнім часом на діяльності Музею негативним чином позначається хронічне базове недофінансування вітчизняної наукової сфери: весь колектив установи вже другий рік працює на півставки, молоді кандидати наук отримують менше, ніж прибиральники, а взимку мерзнуть у холодних приміщеннях, оскільки грошей на опалення практично немає. Музею поки не торкнулося таке загрозливе явище, як відтік молодих кадрів, проте, в разі продовження державного недофінансування науки, співпраця установи з багатьма закордонними інституціями та близькість кордону роблять цей відтік практично неминучим. За таких умов не йдеться і про навчання нового персоналу.

Але навіть попри всі труднощі колектив Музею сповнений планами на майбутнє. Їх, зокрема, задекларовано у Стратегії розвитку ДПМ НАН України до 2023 р.

Крім того, оскільки в суспільстві назріла потреба посилення просвітницької ролі науки, у тому числі установ НАН України, досвід Музею буде неоціненним. Віднедавна установа стала відкритою для відвідувачів і претендує на роль одного з найкращих музеїв країни. Її працівники розпочали на інноваційній основі досліджувати й дискутувати нові аспекти співіснування людини та природи, розширювати обсяг природничих і

екологічних знань, формувати уявлення про основоположні аспекти походження органічного світу та місце території сучасної України у цьому процесі, впливаючи на суспільний дискурс. Перед фахівцями Музею стоїть завдання відновлення експозиції за нових суспільних умов, коли змінилися суспільне ідеологічне середовище, соціальна структура громади, сформувався новий тип відвідувача, котрий став значно вимогливішим до змістовного наповнення та візуальної привабливості експозиції.

Тож колектив ДПМ НАН України планує продовжувати свою діяльність, втілюючи в життя основну місію: створювати та поширювати наукові знання, необхідні для гармонізації взаємозв'язку природи і людини.

P.S. Додатково про Музей дізнавайтесь також з повідомлень українських ЗМІ, зокрема:

<https://goo.gl/wf6dwL> (стаття у щоденній всеукраїнській газеті «День»);

<https://goo.gl/ooC5E1> (стаття на сайті Агенції інформації та аналітики, Гал-Інфо);

<https://zbruc.eu/node/75851> (стаття в інтернет-газеті «Збруч»);

[Сайт Музею;](#)

[Facebook-сторінка Музею;](#)

[Youtube-канал Музею.](#)

([вгору](#))

Додаток 47

23.03.2018

Важливі зміни в Центрі інноваційних медичних технологій НАН України

23 березня 2018 р. у ДНУ «Центр інноваційних медичних технологій НАН України» відбулося відкриття нового операційного блоку та відділення реанімації ([Національна академія наук України](#)).

У події взяли участь перший віце-президент НАН України, голова Секції фізико-технічних і математичних наук НАН України академік НАН України А. Наумовець, віце-президент НАН України, голова Секції хімічних і біологічних наук НАН України академік НАН України В. Кошечко, віце-президент НАН України, голова Секції суспільних і гуманітарних наук НАН України академік НАН України С. Пирожков, головний учений секретар НАН України академік НАН України В. Богданов, президент Національної академії медичних наук (НАМН) України академік НАМН України і член-кореспондент НАН України В. Цимбалюк, відомий в Україні та за її межами вчений-хірург академік НАН України П. Фомін, представники Міністерства охорони здоров'я України.

Нові відділення центру устатковано найсучаснішим обладнанням світового експертного рівня, що дає змогу виконувати високотехнологічні оперативні втручання найвищого рівня складності, забезпечувати проведення

комплексної післяопераційної реабілітації та інтенсивної терапії різнопрофільних хворих.

При плануванні й оснащенні операційного блоку було враховано сучасні тенденції розвитку медичної науки, спрямовані на мінімізацію операційної травми, підвищення ефективності та безпеки хірургічних втручань і прискорення післяопераційної реабілітації.

Саме тому особливу увагу було приділено технічному забезпеченню відділення, потрібному для проведення малоінвазивних лапароскопічних та ендоскопічних операцій. Сучасне анестезіологічне обладнання операційних уможливить виконання хірургічних втручань за умов максимального контролю глибини наркозу й індивідуального підбору доз необхідних препаратів.

Під час презентації операційних залів директор центру доктор медичних наук, професор І. Тодуров, зокрема, продемонстрував гостям і колегам роботу відеоендоскопічної апаратури в умовах зниженої ілюмінації для підвищення контрастності зображення на робочих моніторах.

Використання сучасного медичного обладнання потребує високого рівня підготовки профільних спеціалістів. Введення до штату центру наукових співробітників, які пройшли численні стажування у провідних клініках світу, дає змогу вже сьогодні розпочати надання медичної допомоги пацієнтам на якісно новому рівні.

Р. С. 21 березня 2018 р. під час свого чергового засідання Президія НАН України ухвалила рішення відзначити подякою НАН України директора ДНУ «Центр інноваційних медичних технологій НАН України» доктор медичних наук, професора І. Тодурова, а почесними грамотами Президії НАН України і Центрального комітету працівників профспілки працівників НАН України – заступника директора з наукової роботи цього ж центру кандидата медичних наук О. Перехрестенка, заступника директора з загальних питань В. Рябуциця, завідувача відділення відновного лікування Г. Червиць і завідувача операційного блоку, лікаря-хірурга О. Щитова.

(вгору)

Додаток 48

26.03.2018

Новий партнер Київського університету права НАН України – група компаній «Де Візу»

20 березня 2018 р. на запрошення ректора професора Ю. Бошицького Київський університет права (КУП) НАН України відвідав президент групи компаній «Де Візу», президент Палати аудиторів і бухгалтерів України О. Бойко ([Національна академія наук України](#)).

Група компаній «Де Візу» є членом міжнародної асоціації незалежних бухгалтерів та консультантів PrimeGlobal. Серед її клієнтів – великі національні й міжнародні компанії з різних секторів економіки, фінансові

установи, банки, інвестиційні компанії, великі промислові підприємства, акціонерні товариства тощо.

Під час зустрічі було обговорено перспективи поглиблення співпраці між КУП НАН України та групою компаній «Де Візу», визначено напрями їхньої спільної діяльності, зокрема:

- здійснення спільних заходів із забезпечення практичної підготовки і стажування здобувачів вищої освіти КУП НАН України;
- здійснення спільних заходів з метою сприяння працевлаштуванню випускників КУП НАН України;
- налагодження співпраці між науково-теоретичним журналом «Часопис Київського університету права» та журналом «Аудитор України»;
- обмін виданнями;
- спільне проведення досліджень із актуальних наукових проблем, а також спільне використання отриманих результатів, спільне публікування статей тощо.

Результатом переговорів стало підписання угоди про співробітництво між КУП НАН України і групою компаній «Де Візу».

На завершення зустрічі сторони висловили впевненість у подальшій взаємовигідній та плідній співпраці.

([вгору](#))

Додаток 49

26.03.2018

Науковці Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського НАН України взяли участь у роботі XXVII Міжнародної оптово-роздрібної виставки HANDMADE-EXPO

З 28 лютого по 3 березня 2018 р. у Міжнародному виставковому центрі (м. Київ, Броварський просп., 15) проходила XXVII Міжнародна оптово-роздрібна виставка HANDMADE-EXPO, у роботі якої взяли участь співробітники відділу образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського НАН України (ІМФЕ): завідувач відділу академік НАМ України, доктор мистецтвознавства Т. Кара-Васильєва, науковий співробітник З. Чегусова, науковий співробітник кандидат мистецтвознавства О. Клименко, старший науковий співробітник кандидат мистецтвознавства Н. Студинець, науковий співробітник кандидат мистецтвознавства Г. Істоміна, молодший науковий співробітник Л. Сержант, молодший науковий співробітник З. Косицька ([Національна академія наук України](#)).

28 лютого 2018 р. у рамках роботи виставки відбулася презентація п'ятитомного видання «Історія декоративного мистецтва України» (головний редактор – академік НАН України Г. Скрипник, науковий редактор – Т. Кара-Васильєва), підготовленого у відділі образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва ІМФЕ.

Науковці ознайомили гостей виставки з концепцією видання, змістом кожного тому й окремих розділів, розповіли про роботу над музейними колекціями творів декоративно-прикладного мистецтва. У виступах дослідниці акцентували на нових підходах до вивчення народного мистецтва, художніх промислів, художньої промисловості, творчості художників-професіоналів. Крім того, вчені наголосили, що видання такого академічного рівня з історії декоративно-прикладного мистецтва здійснене вперше й не має аналогів в Україні. Відвідувачі заходу також мали змогу побачити документальний фільм про презентацію п'ятитомника у залах Національного музею українського народного декоративного мистецтва.

Того ж дня З. Косицька прочитала лекцію з теми «Українська витинанка». Дослідниця зазначила, що кожен вид мистецтва, зокрема декоративного, є неповторною складовою української культури, тому в 5-томнику «Історія декоративного мистецтва України» від початку проекту було заплановано й розділ «Витинанки». Це мистецтво, просте за технікою та доступне за матеріалом, виникло як святковий декор інтер'єру селянського житла. Водночас, за останні десятиліття творчі пошуки митців спричинили трансформацію образності витинанок, які дедалі частіше створюють на зразок тематичних декоративних панно. Нині ці роботи набули рівнозначного поцінування з творами інших видів образотворчості. Майстри сучасності, серед яких постійно більшає професійних художників, представляють мистецтво української витинанки на європейських виставках та у Китаї. У рамках виступу було проведено майстер-клас, упродовж якого відвідувачі могли власноруч виготовити витинанку.

1 березня 2018 р. Г. Істоміна провела семінар «Українська кераміка: витоки, художні особливості, техніки». Дослідниця розповіла про становлення й розвиток художньої кераміки, вивчення якої базується на інтерпретації особливостей українського гончарства, котре створило основу для формування національного стилю. В Україні традиції гончарства стали підґрунтям для творчих пошуків майстрів у царині кераміки, на які, безперечно, впливали авангардистські мистецькі течії. Основними елементами декорування професійної кераміки України найчастіше були мотиви, запозичені з народного мистецтва. У виробах зберігалися традиційні для української кераміки форми, орнаменти й основний колорит. Народне мистецтво було невичерпним джерелом натхнення для професійних художників-керамістів і мало суттєвий вплив на їхню творчість. Художники переосмислювали найкращі зразки народного мистецтва та створювали під їхнім впливом нові вироби.

2 березня 2018 р. всі охочі мали нагоду відвідати майстер-клас Г. Істоміної з ліплення із глини найдавнішою валиково-джгутиковою технікою.

По завершенню роботи виставки її організатори висловили науковцям ІМФЕ вдячність за долучення та вручили установі диплом учасника.

([вгору](#))

26.03.2018

Візит директора Центру дослідження графену (Сінгапур) професора А. Кастро Нето

21 березня 2018 р. Національну академію наук України відвідав директор Центру дослідження графену при Національному університеті Сінгапура професор Антоніо Кастро Нето ([Національна академія наук України](#)).

Із зарубіжним гостем зустрілися перший віце-президент НАН України, голова Секції фізико-технічних і математичних наук НАН України академік А. Наумовець, віце-президент НАН України, директор Інституту теоретичної фізики імені М. М. Боголюбова НАН України академік А. Загородній, академік-секретар Відділення фізики і астрономії НАН України академік В. Локтєв, директор Інституту фізики напівпровідників імені В. Є. Лашкарьова НАН України академік О. Беляєв, завідувач відділу астрофізики та фізики частинок Інституту теоретичної фізики імені М. М. Боголюбова НАН України член-кореспондент НАН України В. Гусинін, завідувач відділу фізичної електроніки Інституту фізики НАН України член-кореспондент НАН України О. Марченко, начальник відділу міжнародних зв'язків НАН України кандидат історичних наук А. Мирончук.

Привітавши поважного гостя в стінах Академії, академік А. Наумовець зазначив, що Сінгапур – як держава, що підтримує науку (зокрема фундаментальну) – демонструє світові приклад розумного розвитку. Наразі між Сінгапуром та Україною ще не встановилося тісного науково-технічного та наукового співробітництва, що зумовлено труднощами з фінансуванням української наукової сфери, територіальною віддаленістю двох країн, а також суттєвими відмінностями в напрямках діяльності їхніх науково-дослідних установ. З огляду на це, двостороння співпраця має поки що випадковий та епізодичний характер. Контакти із сінгапурськими колегами підтримують вчені Інституту космічних досліджень НАН України та ДКА України, Інституту фізики конденсованих систем НАН України, Інституту сорбції та проблем ендоекології НАН України, Інституту магнетизму НАН України та МОН України. У попередні роки відбулася низка зустрічей науковців Академії з представниками Національного агентства Сінгапуру A-STAR (Agency for Science, Technology and Research), Національного наукового фонду Республіки Сінгапур, Наньянзького технологічного університету, Національного університету Сінгапура, Послом з особливих доручень Республіки Сінгапур.

Член-кореспондент НАН України В. Гусинін розповів про своє знайомство з професором А. Кастро Нето, яке почалося зі знайомства з його статтями, присвяченими дослідженню графену. Цікаво, що вчені незалежно один від одного досягли одних і тих же результатів та описали однакові

ефекти, які спостерігалися під час експериментів із цим матеріалом, що проводилися А. Геймом і К. Новосьоловим – британськими науковцями, котрим було присуджено Нобелівську премію в галузі фізики 2010 р. за створення графену. В. Гусинін також зауважив, що професор підтримує тісні контакти з цими двома дослідниками.

Академік В. Локтев додав, що досить промовистим є той факт, що лише одну з наукових публікацій А. Кастро Нето, котра побачила світ 2009 р., було процитовано іншими дослідниками понад 16 тис. разів.

Зарубіжний гість подякував за приділений йому час, а В. Гусиніну – за запрошення до України, і коротко розповів про свою наукову кар'єру, зокрема про те, що створенням Центру дослідження графену займався, по суті, «з нуля». Проте Сінгапур спрямував на цю потребу достатньо коштів, і вже за деякий час науковий осередок було оснащено всім необхідним новітнім обладнанням (у тому числі суперкомп'ютером). У Центрі працюють фахівці різних напрямів підготовки, тому дослідження, які там здійснюються, мають міждисциплінарний характер. Інституцію складають два основні блоки – власне науковий і промислового розвитку. Центр постійно отримує гранти від держави – на створення не тільки графену, а й інших двовимірних матеріалів. Завдяки всьому вищепереліченому значно скорочується та полегшується шлях від синтезування матеріалу до його практичного впровадження. Порівняно з кількістю населення, наголосив А. Кастро Нето, Сінгапур витрачає на науку величезні кошти, але острівному місту-державі вкрай бракує висококваліфікованої робочої сили, яку можна було б залучити для здійснення наукових досліджень із метою подальшого розвитку й експортування технологій. З огляду на це, пріоритетним для країни є розширення наукового й науково-технічного співробітництва із зарубіжними партнерами, серед яких – і Україна. За його словами, Сінгапур можна назвати азійською Швейцарією, адже він має добрі взаємини з усіма країнами регіону. «Єдиний шлях – разом плідно працювати. З цієї точки зору мій візит може бути корисним. Наш Центр пропонує дуже гнучкі умови співпраці на основі взаємного інтересу. Маємо хороший досвід роботи з українцями», – зазначив гість на завершення.

Академік А. Загородній поінформував зарубіжного колегу про основні напрями роботи очолюваної ним наукової установи. Вчені Інституту теоретичної фізики імені М. М. Боголюбова НАН України займаються вивченням багатьох проблем сучасної фізики – вони працюють, зокрема, в таких галузях, як фізика високих енергій, фізика елементарних частинок, статистична фізика, опис м'яких матеріалів, космологія, астрофізика тощо. Фахівців інституту залучено до експериментів на Великому адронному колайдері в CERN (Швейцарія). Проте установі знайомі проблеми сінгапурського дослідницького центру, адже вона так само відчуває нестачу наукових кадрів, передусім молодих. Водночас, як запевнив академік, інститут зацікавлений в ефективній співпраці та відкритий до неї.

Академік О. Беляєв зауважив, що Інститут фізики напівпровідників імені В. Є. Лашкарьова НАН України у своїй галузі є однією з провідних дослідницьких установ не лише України, а й Східної Європи. Базові напрями його діяльності – матеріалознавство, розроблення й застосування (зокрема медичне) напівпровідників. Сам учений розповів, що має позитивний досвід співпраці з сінгапурськими колегами, зокрема з Національного університету Сінгапура. Насамкінець О. Беляєв додав, що інститут може запропонувати свої напрацювання для налагодження плідного двостороннього співробітництва.

Член-кореспондент НАН України О. Марченко у своєму слові зосередився на конкретних результатах власних досліджень, у тому числі в галузі фізики поверхні, вивчення властивостей одношарових матеріалів, зокрема молекул зі змінними властивостями тощо. Саме цей напрям, суть якого полягає у створенні абсолютно нового класу матеріалів, він вважає найперспективнішим на цей час.

Загалом, українська сторона висловила готовність формалізувати співробітництво з сінгапурським Центром дослідження графену шляхом підписання відповідного документу. Професор А. Кастро Нето, зі свого боку, запевнив, що має ширший намір наповнити в подальшому таку угоду реальними заходами із залучення ресурсів, необхідних для майбутнього ефективного розвитку співпраці.

Біографічна довідка. А. Кастро Нето народився 1964 р. та є бразилійцем за походженням. Ступінь доктора філософії здобув 1994 р. в Університеті Іллінойсу (м. Урбана-Шампейн, штат Іллінойс, США). Того ж року почав працювати в Інституті теоретичної фізики Каліфорнії (м. Санта-Барбара), а 1995 р. – в Університеті Каліфонії (м. Ріверсайд). 2000 року А. Кастро Нето став професором фізики в Бостонському університеті, а 2010 р. – очолив Центр дослідження графену при Національному університеті Сінгапура. Зараз професор А. Кастро Нето є одним із провідних фахівців із вивчення графену в світі. Його авторству належать понад 200 наукових публікацій, надрукованих престижними фаховими виданнями (Science, Nature Materials, Nature Physics, Physical Review Letters та іншими) й процитованими сукупно понад 52 тис. разів. Учений також провів близько 200 семінарів у різних країнах.

([вгору](#))

Додаток 51

Виступ угорської дослідниці Каталін Югас на вченій раді ІМФЕ

Наукове співробітництво між Інститутом мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України (далі – ІМФЕ) та Інститутом етнографічних досліджень Центру гуманітарних наук Угорської академії наук має систематичний характер завдяки виконанню спільних проектів, що дозволяють науковцям обох країн обмінюватися своїм

досвідом та знаннями. Уже вдруге в рамках угорсько-українського дослідницького проекту «Зміни національного, регіонального і локального рівня в народній культурі та суспільстві України та Угорщини в ХХ–ХХІ ст.» здійснила відрядження до Києва науковий співробітник Інституту етнографічних досліджень К. Югас, яка перебувала тут з 2 по 8 березня 2018 р. ([Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України](#)).

6 березня 2018 р. К. Югас виступила з доповіддю «Чистота та омовіння в угорських народних піснях та баладах» у конференц-залі ІМФЕ. Зустріч з угорським науковцем відбувалася під головуванням провідного наукового співробітника відділу «Український етнологічний центр», кандидатом історичних наук Г. Бондаренко. Тематикою чистоти в різних аспектах дослідниця займається вже давно, опублікувала монографію за цією проблематикою. Цього разу вона вирішила висвітлити дане поняття на матеріалі угорських народних балад та пісень.

Виступ К. Югас виявився цікавим і видовищним, адже дослідниця не лише унаочнила його демонстрацією слайдів з текстами пісень (у перекладі Лесі Мушкетик), фотографіями і малюнками, а й сама під акомпанемент гітари виконала декілька пісень і уривків з творів. Її виступ викликав гарячі оплески залу, велике зацікавлення фольклористів, етнологів, музикознавців.

Далі слідували запитання та коментарі, в обговоренні серед інших виступила також співробітниця кафедри фольклористики Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кандидат філологічних наук С. Лещинська, співробітники ІМФЕ М. Дмитренко, М. Хай, І. Коваль-Фучило та ін.

Завідувач відділу української та зарубіжної фольклористики, кандидат філологічних наук Л. Вахніна відзначила активну участь К. Югас та її чоловіка-музикознавця у культурному житті Угорщини, зокрема вони популяризують танцювальний рух в Угорщині, Дім традицій та ін. Л. Вахніна повідомила і про хід виконання спільного українсько-угорського проекту. Зауважила, що К. Югас є також членом Міжнародної комісії з дослідження народних пісень та балад, брала участь у багатьох міжнародних баладних конференціях, зокрема у Великобританії, Нідерландах, Португалії, Ірландії та Угорщині, де вона разом зі своїм чоловіком у складі родинного ансамблю яскраво репрезентували угорське музичне мистецтво.

Угорська дослідниця поєднує свою наукову діяльність з культурологічною. Вона у складі журі систематично бере участь у багатьох угорських та міжнародних фольклорних фестивалях та конкурсах. У Києві К. Югас стала членом журі ХХ міжнародного ювілейного фестивалю циркових та естрадних дитячих колективів «Понтійська арена», на відкритті якого 8 березня з вітальним словом виступили також співробітники ІМФЕ – Л. Вахніна, О. Микитенко, Л. Мушкетик. Фестиваль проходив під егідою Міністерства культури України з 8 по 11 березня 2018 р. в Будинку культури та мистецтв Дарницького району, його багаторічним директором є Валентина

Колесниченко. По перегляді близько 400 учасників фестивалю К. Югас відзначила великі здібності української молоді, високий рівень її виконавської майстерності.

Під час перебування в Києві європейська вчена зацікавилась українськими науковими розробками з вивчення розвитку народного вбрання в міських реаліях, з якими її познайомила молодший науковий співробітник відділу «Український етнологічний центр», кандидат історичних наук М. Олійник. К. Югас розповіла про свої студії народного костюма та сучасного етно-дизайну Угорщини в контексті фольклорного руху, такі консультації дозволили зафіксувати спільні рушії розвитку традиційного вбрання в умовах урбанізованої культури на матеріалах України та Угорщини. Дослідниця з Угорщини відвідала творчі цехи народних майстринь.

Завдяки сприянню завідувача відділу образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва, доктора мистецтвознавства, академіка НАМ України Т. Кари-Васильєвої для К. Югас було організовано екскурсію до Національного музею українського народного декоративного мистецтва, яку провела заступниця директора музею Л. Білоус.

У час свого перебування в Києві угорська дослідниця побувала також на танцювальному вечорі у Домі культури Подільського району, а також на театральній виставі «Довершений Чарлі» у театрі «Сузір'я», де одну з головних ролей виконувала артистка О. Загородня.

Слід констатувати, що К. Югас та її колеги з Інституту етнографічних досліджень УАН докладають усіх зусиль для поліпшення українсько-угорських наукових та культурних взаємин, сприяють формуванню позитивного іміджу України в Європі.

(вгору)

Додаток 52

26.03.2018

Власенко В.

«Молодые старпёры»: о чем говорили на слушаниях в Раде

21 марта в зале заседаний Верховной Рады было многолюдно: на слушания о национальной инновационной системе собрались депутаты, чиновники, светила науки и представители общественных организаций ([Дом инноваций](#)).

Традиционно парламентские слушания – это возможность озвучить проблемы и наладить диалог между различными представителями отрасли. Хотя спикеры обычно не стесняются с трибуны щеголять своими достижениями и пиарить проекты. На этот раз много говорили об отрыве украинской академической науки от производства и о стартапах в университетах.

Министр экономического развития и торговли, первый вице-премьер-министр С. Кубив начал с неутешительной статистики. «Мы все давно знаем,

что украинские изобретатели – одни из лучших в мире. Но украинские изобретения почему-то реализуются в других странах или вообще остаются на бумаге», – констатировал он.

Так, по данным Государственной службы статистики, в 2014–2016 гг. только 18,4 % предприятий в Украине занимались инновационной деятельностью. А промышленный сектор использовал всего 11% инноваций. Наиболее прогрессивными оказались крупные предприятия, почти треть из них внедряет инновации. В 90 % случаев это делается за свой счет бизнеса, в 3,1 % – за деньги иностранных инвесторов, в 2,9 % случаев инновации финансируют из других источников. «Хуже всего, что, по нашим оценкам, даже эти цифры завышены, ведь предприятия часто включают в инновации свое оборудование, которое производится не в Украине», – добавил министр.

Хаос и красивые слова

Как отметил С. Кубив, в Украине отсутствует стратегия и четкие приоритеты для развития инноваций. И это разрушает нашу систему научных исследований, результаты которых можно было бы применять в производстве и промышленности. «Украинское законодательство очень враждебно к инновациям касательно использования их на практике, в промышленности и создания максимальной добавочной стоимости», – констатировал министр. Например, украинский классификатор видов экономической деятельности почти не содержит современных кодов, как и классификатор профессий. «Это как в магазине поставили современный компьютер на одну полку рядом с калькуляторами и назвали полку “Устройства для подсчета чисел”. В результате ни покупатель не будет понимать, что он купил, ни продавец, сколько продал калькуляторов, а сколько – компьютеров», – метафорически подытожил С. Кубив.

Поэтому в ближайшее время правительство готовится внести изменения в закон об инновационной деятельности и для этого нуждается в поддержке парламента. Чиновники планируют законодательно определить ряд понятий – таких как «инновация» и «стартап», сформировать единое видение политики и государственного регулирования в инновационной сфере, внедрить бизнес-ориентированную политику, поддерживать спрос на инновации, в частности, в регионах.

Но сейчас регулирование инновационной деятельности в Украине запутанное. Формально этой сферой занимаются Министерство экономического развития и торговли (МЭРТ) и Министерство образования и науки (МОН). Но чтобы разделить их полномочия, Кабмин должен принять соответствующее постановление. Его проект уже готов и вскоре должен быть подписан.

По словам С. Кубива, Минобразования и в дальнейшем будет развивать человеческий капитал, то есть «готовить инноваторов». МЭРТ получит рычаги поддержки инноваций – возможность вкладывать госсредства в стартапы при условии их инкорпорации в Украине, формировать

государственную политику в сфере инноваций для реального сектора экономики.

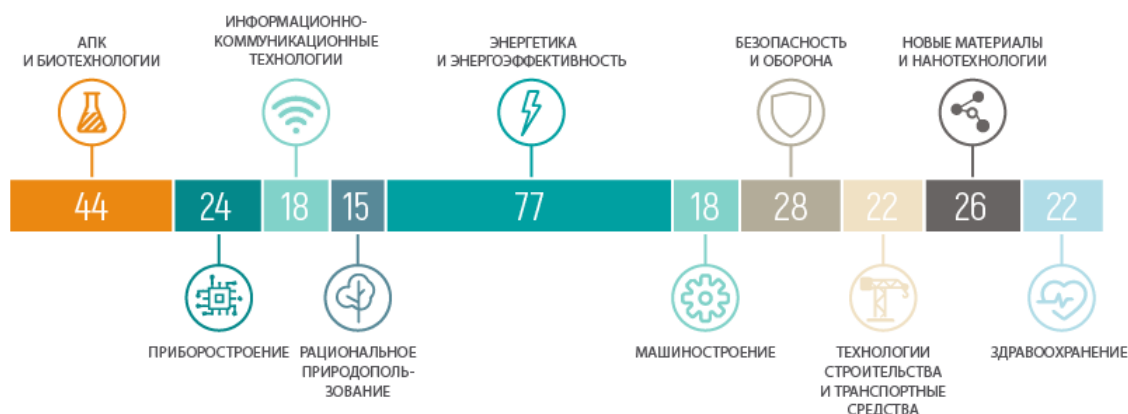
Сейчас МЭРТ работает над законопроектом о поддержке инновационной деятельности, а МОН – над законопроектом о трансфере технологий. Текстов этих документов на сайте парламента пока нет. Но, по словам представителей министерств, они должны существенно улучшить условия работы инновационных компаний, а также помогут наладить сотрудничество университетов с бизнесом. «Мы с господином Спиваковским (первый заместитель председателя Комитета Верховной Рады по вопросам науки и образования. – *Ред.*) подумаем, как ускорить прохождение этих законопроектов», – заверил глава подкомитета по вопросам инновационной деятельности и интеллектуальной собственности А. Скрипник. Но в дальнейшем потребуется большое количество подзаконных нормативных актов, созвучных с европейским законодательством.

От табачных инноваторов до Мекки земледелия

Наиболее инновационными отраслями украинской экономики А. Скрипник называет ИТ, военную и сельскохозяйственную сферы. «За счет того, что мы потеряли временно Донбасс, аграрный сектор вышел на второе место – у нас применяются дроны, большие данные», – рассказывает чиновник. По его словам, Украина стала Меккой точного земледелия. «Только я знаю десятки компаний, работающих в этой сфере», – утверждает он. «Каждый третий хлеб в Украине выпекается из сортов пшеницы, созданных в нашем институте», – добавил заместитель директора по научной работе Института физиологии растений НАНУ Н. Гаврилюк.

Сейчас правительство зафиксировало несколько отраслей, где в первую очередь будут внедрять инновации. Кроме агропромышленного сектора, это жилищно-коммунальный комплекс, машиностроительный, транспортная инфраструктура, курортно-рекреационная сфера и туризм, перерабатывающая промышленность. «Потому что мы не можем размазывать и так малые ресурсы на широкий спектр», – пояснила министр образования и науки Л. Гриневич.

По ее словам, центрами инноваций для украинской экономики могут стать университеты. И за прошлый год появилось около 300 университетских разработок, которые уже внедрены в производство или вышли на уровень промышленных образцов.

Информация: Министерство образования и науки Украины

Инфографика: Innovationhouse.org.ua

Среди примеров – ПО для управления вооружением, беспилотники БпАК-МП-1 Spectator, обезвоженные гидрогелевые лечебные повязки. Научный парк «Киевская политехника», созданный на базе НТУУ «КПИ», запустил на околоземную орбиту наноспутники PolyITAN. «И эти спутники являются частью международной глобальной системы обмена данными», – рассказала Л. Гриневич. По ее словам, в Украине также выведена новая порода овец – приднепровская мясная. Ее создали для расширения производства экологически чистой продукции и именно в стенах одного из украинских вузов.

В целом же между университетами и бизнесом – пропасть. Бизнес готов покупать разработки вузов, но в виде не теоретически обоснованного исследования, а продукта или хотя бы прототипа. «И вот на этом этапе вклад государства просто мизерный: не более 1 % средств в создание прототипов выделяет государство. Все остальное – средства бизнеса», – рассказала чиновница. По статистике, которую она озвучила, больше всего в инновации вкладывают табачные предприятия, а также компании по выпуску пищевых изделий и напитков. «Это не тот путь, который нам нужен», – резюмировала Л. Гриневич.

В каких вузах больше всего инноваций

Страны, где университеты сотрудничают с бизнесом, имеют лучший индекс конкурентоспособности. А он коррелирует с ВВП. Это данные Global Competitiveness Report ВЭФ. В 2016–2017 г. Украина поднялась на четыре пункта по глобальному индексу инноваций и заняла самую высокую позицию в этом рейтинге за последние 7 лет – 50-е место. «Но для того интеллектуального потенциала, который мы имеем, это неподходящее место», – считает министр.

Украинские вузы могут создавать инновационные парки и коммерциализировать свои разработки. Хотя бюрократические процедуры существенно тормозят этот процесс. «Если сегодня университету для создания маленького предприятия при себе нужно шесть месяцев, то о каких стартапы может идти речь!» – говорит Л. Гриневич.

Неплохих результатов достиг Научный парк «Киевская политехника». Инновационная система КПИ включает 28 инвесторов, десять венчурных фондов, пять коммерческих банков, семь промышленных предприятий. «Мы выполняем функцию проектного офиса, у нас есть стартап-школа – мы там рассказываем, как говорить с бизнесом. Также в КПИ проводится фестиваль инноваций Sikorsky Challenge», – рассказал гендиректор научного парка В. Гнат.

Опыт поддержки стартапов имеет Национальный университет «Львовская политехника». «Из шести проектов, которые мы профинансировали, четыре уже вышли на самоокупаемость», – сообщила представительница заведения. Не обошлось и без курьеза. Рассказывая о программах поддержки молодых предпринимателей, она оговорилась и назвала стартаперов «старперами». Это очень разрядило атмосферу в зале.

Коммуникационный менеджер сети академических бизнес-инкубаторов YEP К. Семёнова считает, что только в Киеве ежегодно студенты могут создавать 85 компаний. «Надо вдохновлять, давать истории успеха, показывать путь создания бизнеса, вместе проходить начальные шаги работы над продуктом», – объяснила она. Всего YEP выпустил 21 студенческий проект на этапе прототипа и наладил сотрудничество с 10 университетами.

[\(вверх\)](#)

Додаток 53

29.03.2018

Парламентські слухання «Національна інноваційна система України: стан та законодавче забезпечення розвитку»

21 березня 2018 р. у Верховній Раді України відбулися слухання «Національна інноваційна система України: стан та законодавче забезпечення розвитку», учасниками яких стали, у тому числі, понад 20 учених Національної академії наук України. Ініціатором заходу виступив Комітет Верховної Ради України з питань науки і освіти ([Національна академія наук України](#)).

Слухання проводилися з метою широкого громадського обговорення стану та стратегічних напрямів інноваційного розвитку України, законодавчого забезпечення формування національної інноваційної системи, визначення ключових завдань органів державної влади, місцевого самоврядування та громадянського суспільства щодо забезпечення ефективної реалізації поставлених завдань.

Предметом обговорення стали нагальні проблеми довгострокового програмування розвитку національної економіки, скоординованої діяльності органів державної влади та їхньої спрямованості на інноваційний розвиток країни; механізмів реалізації пріоритетів інноваційної діяльності і пріоритетів розвитку науки й техніки; формування інноваційної інфраструктури та застосування механізмів державного впливу (фінансових, кредитних, податкових тощо) для досягнення інноваційних пріоритетів; підвищення рівня наукових досліджень і підготовки професійних кадрів для конкурентної економіки; формування ринку інтелектуальної власності й інноваційної культури суспільства.

Участь у парламентських слуханнях узяли народні депутати України, урядовці, представники Адміністрації Президента України, Ради національної безпеки і оборони України, керівники та представники місцевих органів державної виконавчої влади й органів місцевого самоврядування, Національної академії наук України та національних галузевих академій наук, національних університетів, працівники наукових установ, навчальних закладів різного рівня, представники професійних спілок та асоціацій науковців і освітян, бізнесу, громадських організацій та засобів масової інформації.

Організатори заходу переконані, що його проведення посприє визначенню основних завдань і засобів формування сучасної національної інноваційної системи на шляху законодавчого закріплення питань становлення висококонкурентної, розвиненої економіки держави, формування відповідної культури й освіченості громадян, їхньої інтеграції у світову систему цінностей.

З першою доповіддю в межах парламентських слухань виступив перший віце-прем'єр-міністр – міністр економічного розвитку і торгівлі України С. Кубів. Він наголосив, що тема зібрання є надзвичайно важливою, оскільки йдеться про модернізацію вітчизняної промисловості, задоволення потреб економіки та, врешті-решт, про національну безпеку. На думку урядовця, відсутність стратегії та виразних пріоритетів для розвитку інновацій зруйнували українську систему наукових досліджень, орієнтованих на подальшу реалізацію у виробництві й промисловості. Вирішити зазначену проблему здатне створення інноваційної екосистеми завдяки співпраці науки, бізнесу та влади. Це потребує, зокрема, внесення змін до чинного українського законодавства, яке, за словами С. Кубіва, є наразі надзвичайно ворожим до інновацій. *«Саме тут і зараз ми маємо закласти основу для змін, яких давно очікують суспільство, міжнародна спільнота, а головне – українські винахідники»*, – наголосив міністр і зауважив, що український інтелект має розвивати українську економіку, створювати максимальну додану вартість, приносячи дохід і винахідникам, і державі.

Міністр освіти і науки України Л. Гриневич зазначила, що саме інновації визначають рівень конкурентоздатності держави, а також слугують засобом забезпечення її безпеки та суверенітету. За словами доповідача, впродовж

останніх років місце нашої країни в рейтингу за глобальним індексом інновацій підвищується. Проте Україна має великий потенціал, аби й надалі поліпшувати свої позиції. *«Кожен громадянин зацікавлений у зростанні економіки, ВВП. І саме активізація інноваційної діяльності визначається різноманітними експертами й рейтингами як найбільший потенціал України для реального зростання ВВП і нашого виходу зі стану сировинної економіки до країни, яка здатна експортувати продукти й технології»*, – наголосила міністр і виокремила пріоритетні галузі, інновації в яких зможуть допомогти здійснити необхідний прорив, а саме: агропромисловий комплекс, житлово-комунальне господарство, машинобудування, транспорт, курортно-рекреаційна сфера і туризм, переробна промисловість. Аби забезпечити масштабний позитивний ефект, процеси управління та творення інновацій мають бути неперервними. Потрібно також зменшити зарегульованість цієї сфери, ухваливши відповідні законодавчі зміни, а також створити умови для полегшення та пришвидшення перетворення наукових результатів на конкретні технологічні рішення та прототипи для виробництва. Вищі навчальні заклади та наукові установи мають стати центрами інноваційності, – вважає Л. Гриневич. *«Для того, щоб реалізувались інновації, нам потрібна синергія зусиль. А позитивні практики в Україні вже є»*, – підкреслила вона.

Співповідь від Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти виголосили заступник голови Комітету, голова підкомітету з питань інноваційної діяльності та інтелектуальної власності, народний депутат України О. Скрипник і перший заступник голови Комітету, народний депутат України О. Співаковський.

«Головний меседж мого виступу: до розвитку інновацій необхідно підходити системно. Немає тих елементів, на які не потрібно зважати», – зазначив О. Скрипник. Він привернув увагу до того, що існує чимало прикладів українських наукових винаходів, котрі так і не стали інноваціями, оскільки не було високотехнологічного бізнесу, якому ці розробки були б потрібні. Нині до сфер, у яких в Україні реалізується найбільше інноваційних рішень, належать інформаційні технології, сільське господарство та військово-промисловий комплекс. О. Скрипник наголосив на важливості стимулювання перетворення наукових розробок на інноваційний продукт і створення центрів інноваційності в українських університетах. На його думку, слід передбачити всі елементи інноваційної екосистеми, весь шлях від ідеї до інновації, до виходу кінцевого продукту на ринок. Позитивний досвід Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» зі створення власної інноваційної системи має поширюватися, – переконаний О. Скрипник. Крім того, він зауважив, що інноваційний розвиток потребує зовнішніх інвестицій, функціонування фондів фінансування. Загалом систему державного управління в цій сфері мають скласти Рада з розвитку інновацій, Офіс з розвитку інновацій та Фонд підтримки інновацій. Створення останніх двох інституцій нині очікується.

«Ядром, центром інноваційної економіки є, безперечно, людина. Її соціалізація та капіталізація починається ще в школі. Але університет у плані капіталізації є унікальним майданчиком», – зазначив О. Співаковський. Вищі навчальні заклади мають стати місцем, де українська талановита молодь затримуватиметься. Для цього їм потрібно законодавчо надати можливості формувати власні інноваційні системи і працювати як елементам фундаменту національної інноваційної економіки.

Національну академію наук України під час слухань представили з виступами завідувач відділу інноваційної політики, економіки та організації високих технологій Інституту економіки та прогнозування НАН України, член Наукового комітету Національної ради України з питань розвитку науки і технологій член-кореспондент НАН України І. Єгоров і заступник директора Інституту фізіології рослин і генетики НАН України доктор сільськогосподарських наук, професор М. Гаврилюк.

Особливу увагу І. Єгоров звернув у своєму виступі, зокрема, на проведення моніторингу інноваційної діяльності в нашій державі. За його словами, основним інструментом порівняння України з європейськими країнами слід вважати Європейське табло інноваційного розвитку, яке базується на об'єктивних показниках, а не на точці зору окремих людей – на відміну, наприклад, від інноваційного індексу. Як повідомив І. Єгоров, українські фахівці домовилися з колегами із Економічної комісії ООН для Європи про розроблення спеціального інструментарію, призначеного для оцінювання інноваційної діяльності у країнах Східного партнерства. Щоб ця робота стала можливою й успішною, її мають підтримати українські парламент і уряд. Крім того, доповідач зазначив, що наша країна має у розпорядженні досить цікаві документи щодо оцінювання інноваційної діяльності, розроблені зарубіжними фахівцями у 2011, 2013 і 2017 р. Ідеться про роботи, підготовані Європейською комісією, Економічною комісією ООН для Європи. Один з останніх таких документів, підготований Світовим банком, описує інноваційну систему України. *«Гадаю, спираючись навіть на ці документи, ми можемо критично поглянути на свої недоліки й переваги»,* – підкреслив І. Єгоров. На завершення свого виступу він зауважив, що науковці готові надавати рекомендації органам влади, щоби для апробації в Україні вибрати з масиву зарубіжних нормативно-правових актів зі сприяння інноваційній діяльності ті, які найадекватніше відповідають вітчизняним реаліям.

«Питання розбудови інноваційної системи для розвитку національної економіки є надзвичайно актуальним і пріоритетним завданням практично для всіх учасників ринку інноваційної економіки», – цими словами розпочав свій виступ М. Гаврилюк. На його думку, чинні українські нормативно-правові акти, які покликані регулювати інноваційний процес, роблять це недостатньо добре. *«За даними Держстату України, наукоємність ВВП України склала лише 0,6 % – проти 2,4 % у 1991 році. Витрати на забезпечення ефективної наукової роботи одного вченого у світі*

становлять \$ 190 тис., в Україні ж – лише \$ 9,3 тис., або 4,9 % світового рівня. Тому ми маємо багато над чим працювати», – зазначив М. Гаврилук. Він також додав, що інновації забезпечують підвищення ефективності виробничої і комерційної діяльності, а інвестиції можуть бути залучені тільки в ефективне виробництво: «Таким чином, інновації відкривають шлях інвестиціям. Цю філософію часу зрозуміли вчені нашого Інституту, і вони докладають багато зусиль для її реалізації». Пріоритетним напрямом досліджень, здійснюваних в Інституті фізіології рослин і генетики НАН України під керівництвом Героя України академіка В. Моргуна, є генетичне поліпшення хлібних злаків – основних продовольчих культур, таких як озима пшениця та кукурудза. «Забезпечення людства продуктами харчування – це світова проблема, що потребує глобальних рішень, – наголосив доповідач. – Вчені нашого Інституту за останні 35–40 років створили, зареєстрували та передали у виробництво близько 150 сортів і гібридів різних сільськогосподарських культур. Щорічно в Україні лише сортами озимої пшениці селекції нашого Інституту засівається 30–32 % площ посіву цієї культури, а це – 2 млн га. Майже 500 тис. га засівається за кордоном. Валове виробництво продовольчого зерна озимої пшениці, вирошеного з сортів селекції Інституту фізіології рослин і генетики НАН України, щороку сягає 8–8,5 млн т, що майже вдвічі перевищує потребу в продовольчому зерні. На мою думку, це – вагомий внесок у забезпечення продовольчої безпеки нашої держави. Запропоновані сорти створено з використанням найсучасніших досягнень молекулярної генетики та біотехнології, тому вони є високопродуктивними і цілком конкурентоспроможними на світовому ринку, оскільки мають високу якість зерна та стійкі до стресових чинників довкілля».

Парламентські слухання було підсумовано в прикінцевих виступах С. Кубіва, Л. Гриневич і О. Скрипника.

За результатами слухань ухвалено рішення про те, що пропозиції, висловлені під час обговорення, буде розглянуто, узагальнено і враховано при доопрацюванні проекту рекомендацій та їхнього розгляду на засіданні Верховної Ради України.

(вгору)

Додаток 54

29.03.2018

Дороговказ до істини, або Популяризація науки як бонтон

Чому наука потребує популяризації та яка від цього користь суспільству? Чи зростає в нашій країні попит на наукові знання? Що мотивує вчених витрачати свій особистий час, аби широкій аудиторії пояснювати складні речі простими словами? На ці й інші запитання в ефірі першого випуску авторської програми Дмитра Сімонова та Юрія Пустовіта «Академія наук» радіостанції «Радіо НВ» відповіли співкоординатор проекту «Дні

науки», науковий редактор просвітницького порталу «Моя наука», науковий співробітник відділу нервово-м'язової фізіології Інституту фізіології імені О.О. Богомольця НАН України кандидат біологічних наук О. Болдирев і співкоординатор проекту «Наукові пікніки в Україні», голова Наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів і молодих вчених Національного авіаційного університету К. Семенова-Шелевицька ([Національна академія наук України](#)).

«Ми популяризуємо науку, тому що не робити цього надзвичайно небезпечно – для нас і всіх, хто живе в нашій країні, – пояснює К. Семенова-Шелевицька. – Існують дві проблеми, які спонукають нас до цього. Перше: суспільство припиняє звертати увагу на науковців. Запановує думка, що науки в нашій країні немає, а отже, фінансувати її не потрібно, а Академію наук [НАН України] варто закрити, що Україна не може собі дозволити витратити гроші на науку. Але ж ми знаємо, що це не так, бо працюємо в цій сфері, спілкуємося з колегами, проводимо науково-популярні фестивалі. Друге: загальний рівень знань про навколишній світ у наших людей досить низький. І це загрозово. Тому наша мета – сприяти поширенню наукового світогляду й розвитку критичного мислення, яке допомагає приймати рішення навіть у щоденних побутових справах і захищатися від обману в суспільному житті. Інтерес до пізнання нового зникає, зараз прийнято здобувати інформацію швидко – люди не мають часу читати книги й, тим більше, наукові статті, аналізувати. А тому важливо «упаковувати» для них знання в доступну й легко засвоювану форму».

Помітний сплеск активності вчених у напрямі популяризації їхньої діяльності припав на 2013–2014 рр. «По-перше, ми зрозуміли, що, якщо й далі хочемо жити в цьому суспільстві, то маємо розповідати йому про те, чим займаємося, ділитися з ним своїми знаннями, демонструвати йому, що ми є. По-друге, ми хочемо жити в сучасному, європейському і – головне – інтелектуальному суспільстві. Іноді думаєш, що краще було б витратити свій вільний час на написання наукових статей, проведення експериментів, підготовку заявок на отримання роботи за кордоном, де за наукову роботу платять і забезпечують обладнанням. Поки що в мені перемагає думка про те, що наука та її популяризація потрібні українському суспільству, що науковий потенціал має принаймні відтворюватися. До нас приходять діти, які отримують нову інформацію, зацікавлюються наукою. Звісно, популяризація науки й освіта не замінюють одна одної. Але популяризація – це такий яскравий прапорець, який привертає увагу до чогось цікавого та важливого, а після просвітницьких заходів спонукає шукати додаткову інформацію, а можливо, й до вибору науки як фаху, що дає змогу пізнавати світ і отримувати від цього задоволення», – говорить О. Болдирев. За його словами, інтенсивність просвітницької роботи в Україні зростає вже п'ять років поспіль. Постійно розширюється й аудиторія, яка відвідує науково-популярні заходи. Позитивну динаміку тут відзначає і К. Семенова-Шелевицька: «Дуже чітко помітно зміни у ставленні суспільства до науки.

Нам, наприклад, уже не потрібно довго розповідати, що таке науково-популярний проект. Ніхто не сперечається з тим, що популяризація науки – це добре. Все це неабияк полегшує взаємодію з потенційними партнерами, спонсорами й органами влади. Учасників перших наукових пікніків було п'ять, у тому числі Інститут фізіології [імені О. О. Богомольця НАН України]. Тепер – понад 30. Значно збільшився масштаб. Побільшало науково-популярних заходів, коворкінгів, а також рубрик у друкованій пресі, на радіо й телебаченні. Мати таку рубрику – вже ознака хорошого тону для медіа».

Напівжартома вчені окреслили межі своєї аудиторії «від 6 до 106». І справді – подивитися на демонстрації, послухати лекції, вирушити на екскурсію приходять люди різного віку. Нерідко дорослі й діти залишаються після заходу, щоб додатково поспілкуватися з ученими. Як зазначає О. Болдирєв, виклик для науковця тут полягає в тому, щоби спрощеним поясненням наукової проблеми не ввести слухачів в оману, адже зазвичай лектор, демонстратор чи екскурсовод для полегшення розуміння не окреслює всіх нюансів і не посилається на всі відомі йому першоджерела. З іншого боку, шукаючи засобів висловлення своїх думок, він ризикує вдатися до багатослів'я й заплутати аудиторію. «Важливо донеси свою думку дуже точно, чітко й коротко, – резюмує О. Болдирєв. – Звісно, не всім, хто працює в науці, це вдається, і, звичайно, не варто примушувати всіх учених популяризувати науку. Серед нас є різні люди. І ми теж вчимося на цих [науково-популярних] заходах. Адже навички публічних виступів перед невідповідною аудиторією стають у пригоді й у науковому процесі: наука є сьогодні настільки глибоко спеціалізованою, що навіть дослідникам із суміжних галузей буває важко порозумітися».

Найкраще люди сприймають інформацію від учених-природничків: є можливість ближче роздивитися демонстровані об'єкти й навіть помацати їх руками, самостійно провести елементарні, проте дуже наочні експерименти. «Важче зробити щось подібне з гуманітарними науками, наприклад, візуалізувати літературу в такий спосіб, аби на фестивалі її можна було представити окремою локацією. Дуже нетривіальна задача. Тому в нас були певні сумніви, – згадує К. Семенова-Шелевицька – А потім ми побачили, який натовп зібрали навколо себе літературознавці [з Інституту літератури імені Т. Г. Шевченка НАН України]. Вони підготувати дуже цікаві демонстрації, наприклад, зробили літературну мапу Києва: гість наукових пікніків міг сказати, на якій вулиці мешкає, а вчені розповідали йому, хто з відомих письменників жив неподалік. Так науковці зацікавили всіх, хто тоді проходив повз Парк [імені Тараса] Шевченка й зчинили справжній ажіотаж». На перший погляд, досить непросто популяризувати знання з такої абстрактної галузі, як математика. Однак і тут організатори й учасники заходів не розгубилися: зазвичай вони представляють аудиторії математичні фокуси, пропонують розрізати паперову стрічку Мебіуса й подивитися, що з того вийде, навчають основ теорії ймовірності.

О. Болдирев розповів, що загалом у доробку Інституту фізіології імені О. О. Богомольця НАН України є результати світового рівня. Серед давніших із них – наприклад, відкриття кальцієвих іонних каналів. А нині триває вивчення фізіології болю, зокрема з'ясування механізмів його виникнення й пошук можливостей усунення хронічного болю, котрий значно погіршує якість життя. Досліджуються також білки, що впливають на передачу електронних сигналів між клітинами. Розроблюються нові генетичні препарати для зниження тиску у випадку артеріальної гіпертензії. Проте головним напрямом діяльності Інституту як академічної наукової установи є здійснення фундаментальних досліджень для отримання якомога повнішого уявлення про функціонування живого організму. Сам О. Болдирев займається експериментальним дослідженням взаємодії між клітинами живого організму. Свідченням важливості роботи, яку виконують учені Інституту фізіології імені О. О. Богомольця НАН України, та її визнання науковим співтовариством, у тому числі міжнародним, є численні наукові публікації у зарубіжних рецензованих фахових виданнях.

При цьому слід пам'ятати, що базовий принцип спілкування між науковцями – це довіра, говорить О. Болдирев. Науковий журнал, який приймає до публікування статтю з результатами того чи іншого дослідження, має можливість лише виявити помилки в аналізі даних, звернутися до авторів із проханням надати додаткові дані, ілюстрації тощо, але про перевірку експерименту шляхом його відтворення не йдеться. Рецензенти до певної міри довіряють колегам, і підтвердження або спростування отриманих наукових результатів відбудеться вже після появи статті в публічному доступі. Тому вчені, які не займаються імітацією наукової діяльності та не пропагують псевдонаукових теорій, зазвичай вкрай негативно ставляться до академічної недоброчесності, адже вона підважує підвалини співробітництва та ставить під сумнів як репутацію окремих осіб, так і імідж всієї сфери.

На перший погляд, поширення псевдонаукової інформації може не завдавати безпосередньої шкоди суспільству. Однак її відтерміновані й далекосяжні наслідки досить небезпечні: в громадській думці вкорінюється переконаність у тому, що істина – це поняття відносне і кожен (зокрема, й нефахівець, людина без належної компетенції) має право на власну, суб'єктивну думку з того чи іншого питання, навіть якщо наука поки не пропонує свого пояснення або обстоює цілком протилежну позицію. У наш час, який отримав назву «епоха постправди», всі думки переважно висвітлюються як рівноцінні, навіть якщо суперечать науково доведеним твердженням. «Лікування» гомеопатичними засобами, безпідставний страх перед ГМО і вакцинацією, уявлення про «пам'ять» води та «пласку Землю» і все інше, що заперечує наукові факти, може сприйматись як відносно безневинне явище лише до певної міри, наприклад, доки не виходить за межі маргінальних кіл і медіа, що не визначають напрям розвитку суспільства. Коли ж псевдонаука з'являється в публічному просторі (зокрема, на рівні цілком поважних медіа-ресурсів і/або органів влади) з претензією на роль

науки, наукова спільнота повинна відповідним чином реагувати, допомагаючи пересічним громадянам відрізнити істину від хибі (свідомої чи ні), і при цьому поширювати об'єктивні знання. Тобто йдеться про два завдання, які слід виконувати паралельно, – здійснювати фактчекінг зі спростуванням хибних тверджень та популяризувати науку. Адже псевдонауковій інформації властиво поширюватися значно швидше й легше, ніж науковій, перетворюючись на досить стійкий міф, як, наприклад, в українському випадку з вакцинацією, низький рівень якої мало не спричинив епідемії кору. «Такого в цивілізованому суспільстві вже бути не повинно», – вважає К. Семенова-Шелевицька.

Прослухати радіопередачу

[ЧАСТИНА ПЕРША](#)

[ЧАСТИНА ДРУГА](#)

[ЧАСТИНА ТРЕТЯ](#)

Висловлюємо щирі вдячності радіостанції «Радіо НВ» за люб'язну згоду надати аудіозаписи цього випуску програми «Академія наук» для розміщення на офіційному веб-сайті НАН України.

P.S. Популяризатори сподіваються, що колеги, які відчують у собі сили говорити про науку з пересічними громадянами, але ще не долучилися до цієї суспільно корисної справи, неодмінно спробують свої сили в найближчому майбутньому.

Нагадуємо, що чергові весняні «Дні науки» заплановано на 12–13 травня 2018 р. Вчені, які бажають стати лекторами чи демонстраторами, а також волонтери можуть до 31 березня 2018 р. (включно) заповнити реєстраційну онлайн-форму: <https://goo.gl/forms/SaXRRBDjzMjUyYmq2>.

([вгору](#))

Додаток 55

24.03.2018

Наукова спадщина України. Павло Аполонович Тутковський (1858-1930)

[Павло Аполонович Тутковський](#) український геолог, географ і педагог. Один з основоположників геології й географії України, дійсний член Української і Білоруської академій наук та Наукового товариства імені Шевченка ([Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського](#)).

У Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського відділ комплексного бібліотечного обслуговування пропонує ознайомитися з книжковою виставкою «Наукова спадщина України: Павло Аполонович Тутковський (1858–1930).

На експозиції репрезентовано: бібліографічний опис літератури, присвяченої П. А. Тутковському та його здобутків, геологічні дослідження Києво-Ковельської залізничної дороги, антропогеографічні етюди по Волині, матеріали з його внеску в дослідження геологічної будови земної кори

Білорусії. Презентується література на теми неорганічної природи України, загального землезнавства, про карстові явища, механізми утворення вулканів, катастрофи у всесвіті і на землі, задачі та межі географії, корисні копалини пустелі, краєвиди України, водопостачання, мінералогії, фізіології мінералів, про будівельне каміння, ідеї П. А. Тутковського з приводу методів викладання, теми озер, рік, підземних вод України, а також путівник екскурсій по Волині.

В електронній бібліотеці «Україніка» із здобутками Павла Аполоновича можна ознайомитися за посиланням: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/REF0004256>. На інформаційному порталі «Наука України: доступ до знань» профіль науковця представлений за посиланням: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ASUA/1258778>.

Виставка експонується до 30 квітня 2018 р. за адресою: м. Київ, Голосіївський просп., 3 (станція метро «Деміївська»).

Запрошуємо усіх зацікавлених!

(вгору)

Додаток 56

27.03.2018

«Наймасштабніші постаті людства»: В. І. Вернадському – 155 років

В. І. Вернадський український філософ, природознавець, мислитель, засновник геохімії, біогеохімії та радіогеології, вчення про біосферу, космізм ([Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського](#)).

У Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського відділ комплексного бібліотечного обслуговування презентує книжкову виставку «В. І. Вернадський і становлення фундаментальної науки в Україні».

На експозиції ви знайдете літературу про соціальне значення діяльності В. І. Вернадського, його філософію і методологію науки, вчення про біосферу і ноосферу. Літературу про його життя і діяльність в Україні, кримський спадок, глобальні проблеми сучасної цивілізації, листування, щоденники.

Виставка репрезентує читачам творчий спадок, проблеми організаційно-економічних досліджень, основні напрями наукових досліджень ХХ ст., праці з історії філософії та організації науки, історії природних вод, кристалографії, а також вибрані наукові праці академіка В. І. Вернадського.

В електронній бібліотеці «Україніка» із здобутками Володимира Івановича можна ознайомитися за посиланням: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/REF0002553>. На інформаційному порталі «Наука України: доступ до знань» профіль науковця представлений за посиланням: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ASUA/1257895>.

Виставка експонується до 15 травня 2018 р. за адресою: м. Київ, Голосіївський просп., 3 (станція метро «Деміївська»).

Запрошуємо усіх, хто цікавиться цією надзвичайною особистістю!

(вгору)

30.03.2018

До 100-річчя НБУВ: Бібліографічна база даних «Публікації співробітників НБУВ (2003–2018)»

Шановні колеги!

До 100-річного ювілею Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського [відділом національної бібліографії](#) (матеріали за 2003–2015 рр. надані [Інститутом бібліотекознавства](#) – С. Денисова) за підтримки [Інституту інформаційних технологій](#) підготовлено бібліографічну базу даних «[Публікації співробітників НБУВ \(2003–2018\)](#)», яка містить понад 4 тис. записів.

Зокрема, протягом 2012–2018 рр. науковим колективом НБУВ (під керівництвом генерального директора В. Попика) було опубліковано понад 1,5 тис. наукових видань і публікацій з різних питань бібліотекознавства, бібліографознавства, книгознавства, документознавства; дослідження унікальних рукописних, книжкових та архівних фондів; історії української науки; біографістики; інформаційно-аналітичної та науково-інформаційної діяльності; розбудови національної інфосфери та соціальних комунікацій.

Матеріали бази даних структуровані за розділами:

[Офіційні матеріали](#)

[Бібліотека в контексті суспільного життя. Суспільні діячі, вчені, діячі культури і бібліотека](#)

[Історія бібліотеки](#)

[Діяльність структурних підрозділів Бібліотеки](#)

[Обслуговування читачів і органів державної влади та управління](#)

[Фонди і каталоги](#)

[Науково-дослідна та науково-організаційна діяльність](#)

[Бібліотечні електронні ресурси і технології](#)

[Співробітництво Бібліотеки з установами України та міжнародні зв'язки](#)

[Бібліотечні кадри. Персоналії](#)

[Приміщення та інтер'єр бібліотеки](#)

[Докторські дисертації](#)

[Кандидатські дисертації](#)

Базу даних супроводжує система показників: [ключові слова](#), [назви творів](#), [автори](#), [предметні рубрики](#).

За наявності публікації у «[Науковій періодиці України](#)» є можливість перейти до перегляду повного тексту.

Протягом 2018 р. за матеріалами бази даних буде підготовлено бібліографічне видання, що продовжить серію видань:

	<p><u>Центральна наукова бібліотека ім. В. І. Вернадського Академії наук України</u>: бібліогр. покажч., 1918-1993 рр. / АН України, Центральна наук. б-ка ім. В. І. Вернадського; уклад.: І. Г. Шовкопляс, Р. С. Жданова, Н. М. Погребецька, Л. С. Новосьолова, М. Д. Бойченко, Т. Є. Яковець, Л. М. Ковінченко, О. О. Фіклістова, Е. П. Євженко, І. І. Діденко; відп. ред.: О. С. Онищенко, В. Ю. Омельчук. – К.: Ін-т кібернетики ім. В. М. Глушкова АН України, 1993. – 296 с.</p> <p> Переглянути документ</p>
	<p><u>Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (1918–1998 рр.)</u>: бібліогр. покажч. літ. за 1918-1998 рр. / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського; уклад.: Н. М. Погребецька, за участю В. В. Матусевич; відп. ред. В. Ю. Омельчук. – К., 1998 (обкл. 1999). – 165 с.</p> <p> Переглянути документ</p>
	<p><u>Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (1993–2003 рр.)</u>: наук.-бібліогр. покажч. вид. б-ки та літ. про її діяльність / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського; уклад.: Н. М. Погребецька; наук. ред. В. Ю. Омельчук. – К., 2005. – 518 с.</p> <p> Переглянути документ</p>

Матеріали бази даних «[Публікації співробітників НБУВ \(2003–2018\)](#)» розраховані на спеціалістів у галузі книгознавства, бібліотекознавства, бібліографознавства, інформатики та всіх, хто цікавиться українською культурою.

([вгору](#))

Додаток 58

05.03.2018

Прошкин О.

Експерт: Китай планує створити надпотужний квантовий комп'ютер к 2022 року

Китай планує створити надшвидкий квантовий комп'ютер потужністю 50 кубітів к 2022 г. Об цьому повідомив журналістам делегат 1-ї сесії Всекитайського комітету Народного політичного консультативного союзу Китаю (ВК НПКСК) 13-го созива, член Академії наук Китаю, ведучий квантовий фізик КНР Пань Цзяньвэй ([24news.com.ua](#)).

«Перед нами поставлена дуже чітка мета, яку ми надіємося виконати, – створити в найближчі п'ять років комп'ютер потужністю 50 кубітів», – заявив він.

По словам ученого, минулі п'ять років стали «безпрецедентним „золотим періодом“ в розвитку китайських інноваційних технологій».

«Я уверен, что в дальнейшем нам удастся добиться еще более значительных свершений в области науки и техники», – подчеркнул Пань Цзяньвэй.

В мае прошлого года физик объявил, что его команде удалось создать прототип компьютера, работающий в 24 тыс. раз быстрее, чем все имеющиеся передовые аналоги в мире. На этот раз он отметил, что эпоха «доминирования кванта», к которой человечество стремится 20 лет, может наступить уже в ближайшее пятилетие.

Квантовый компьютер – одна из самых обсуждаемых тем в науке за последние годы. Это гипотетическое устройство на стыке информационных технологий и квантовой физики, самого сложного раздела теоретической физики – одно из наиболее перспективных направлений развития вычислительной техники.

В современных компьютерах единицей информации является бит, который может находиться в одном из двух возможных положений – ноль или единица. Единица информации в квантовом компьютере – кубит – в свою очередь может находиться в суперпозиции, т. е. быть и нулем, и единицей одновременно. Это позволяет значительно ускорить вычисления, сделать решаемыми задачи, которые недоступны для современных суперкомпьютеров.

[\(вверх\)](#)

Додаток 59

06.03.2018

Состоялась презентация Национального терминологического веб-портала

Согласно «Государственной программе по использованию азербайджанского языка в условиях глобализации в соответствии с требованиями времени и развитию языкознания в стране», утвержденной Распоряжением Президента И. Алиева от 9 апреля 2013 г., перед соответствующими структурами были поставлены важные задачи. В связи с положениями об использовании информационно-коммуникационных технологий в области изучения и продвижения азербайджанского языка в Институте информационных технологий НАНА и других организациях была проведена целенаправленная работа, учеными и специалистами института был подготовлен Национальный терминологический веб-портал ([Национальная академия наук Азербайджана](#)).

В связи с этим, 6 марта в Президиуме НАНА состоялась презентация Национального терминологического веб-портала www.terminology.az. В мероприятии приняли участие ученые и специалисты научно-исследовательских институтов НАНА, а также представители средств массовой информации.

Открывая мероприятие, вице-президент НАНА, академик И. Габиббейли отметил, что являющийся одним из важнейших атрибутов государства язык – феномен, отражающий идентичность, культуру и психологические особенности нации и страны.

Было доведено до внимания, основа государственной политики, направленной на защиту и развитие академического азербайджанского языка, была заложена общенациональным лидером Г. Алиевым. Успешно продолжая эту политику на новом этапе развития, Президент Азербайджанской Республики И. Алиев уделяет особое внимание многогранным факторам, обеспечивающим ее.

Вице-президент НАНА сказал, что Национальный терминологический веб-портал служит сохранению и развитию азербайджанского языка, реализации государственной политики по созданию информационного общества, а также усилению информационного обеспечения научной деятельности.

Выступив затем, академик-секретарь НАНА, директор Института информационных технологий, академик Р. Алгулиев отметил, что общенациональный лидер Г. Алиев всегда придавал большое значение защите и развитию родного языка. В своем выступлении на мероприятии по случаю 70-летия НАНА Президент И. Алиев отметил важность сохранения чистоты и развития нашего языка.

По словам Р. Алгулиева, из-за ограниченного доступа людей к информационным ресурсам, существующим в виртуальном пространстве в результате стремительного развития интернет-технологий, осуществление работ по созданию терминов только учеными и специалистами сталкивается с большими трудностями. Поэтому в решении этой проблемы могут участвовать лица, заинтересованные в общественном обсуждении и экспертизе терминов. Таким образом, в нашей стране возникнет возможность формирования гражданской терминологии.

Отметив, что Национальный терминологический веб-портал – динамично развивающийся и эксплуатируемый в интернет-пространстве открытый информационный ресурс, Р. Алгулиев подчеркнул, что электронная терминология является составной частью электронной науки, являющейся одним из сегментов формирующегося «Электронного Азербайджана».

По словам академика-секретаря НАНА, Национальный терминологический веб-портал создаст широкие возможности для защиты авторских прав терминологических словарей ученых и специалистов.

Ученый выразил уверенность в том, что наряду с предоставлением электронных терминологических услуг гражданам, система также будет способствовать развитию терминологической деятельности в стране.

Заведующий отделом Государственного комитета по стандартизации, метрологии и патентам Ф. Талыбов, напомнив о «Государственной программе по использованию азербайджанского языка в условиях

глобализации в соответствии с требованиями времени и развитию языкознания в стране», утвержденной Распоряжением Президента И. Алиева от 9 апреля 2013 г., отметил, что поручения по созданию национальной терминологической информационной системы на основе международных стандартов были даны Государственному комитету по стандартизации, метрологии и патентам и Национальной академии наук Азербайджана. С этой целью комитетом и Институтом информационных технологий была разработана концепция национальной терминологической информационной системы, а в ноябре 2016 г. состоялась ее презентация. В настоящее время существует необходимость усовершенствования функциональных возможностей системы, продолжения управления по назначению и обогащения терминологического словаря.

Ф. Талыбов отметил, что также необходимо расширить применение международного опыта в области стандартизации терминологии.

Далее научный сотрудник Института информационных технологий Ю. Садыев, представив Национальный терминологический веб-портал, подробно рассказал о его структуре и дизайне. Было отмечено, что веб-портал www.terminology.az (www.azterm.az) приведен в соответствие с «Требованиями к созданию и управлению Интернет-информационными ресурсами государственных органов», утвержденными Постановлением Кабинета Министров Азербайджанской Республики от 4 сентября 2012 г., а также требованиями Особой государственной службы охраны Азербайджанской Республики.

Ю. Садыев отметил, что портал www.terminology.az – информационный ресурс, обладающий информационной базой и широкими возможностями поиска, отражающими деятельность научных подразделений Терминологической комиссии при Кабинете Министров, терминологические и другие словари азербайджанского языка.

Одной из важнейших особенностей портала является возможность установления онлайн-общения между Терминологической комиссией и гражданами посредством раздела «Общественная трибуна». В этом разделе можно предложить новые термины и темы для обсуждения, а также выразить свое отношение к существующим терминам.

Директор Института языкознания, академик М. Нагисойлу, заведующий Отделом терминологии того же учреждения, доктор филологических наук, профессор С. Садыгова и другие отметили, что веб-портал сыграет важную роль в достижении научных результатов в области терминологии в Азербайджане.

[\(вверх\)](#)

14.03.2018**Заслушан отчет о выполнении постановления Общего собрания НАНА от 28 апреля 2017 года**

На очередном заседании Президиума Национальной академии наук Азербайджана был представлен отчет о выполнении постановления Общего собрания НАНА от 28 апреля 2017 г. Было отмечено, что в соответствующих пунктах постановления «О научной и научно-организационной деятельности Президиума НАНА в 2016 году» Президиуму был дан ряд поручений, по этим пунктам осуществлены важные мероприятия ([Национальная академия наук Азербайджана](#)).

Руководствуясь задачами, поставленными Президентом Азербайджанской Республики И. Алиевым на 70-летнем юбилее НАНА, и определенными им приоритетами, в прошлом году академией были осуществлены такие важные мероприятия, как усиление научной базы широкомасштабных реформ, которые проводятся в стране, обеспечение оборонной, энергетической, экологической и продовольственной безопасности республики, расширение инновационной деятельности, сохранение и развитие азербайджанского языка в условиях глобализации в соответствии с требованиями времени, комплексное изучение демографического положения в стране с точки зрения перспектив социально-экономического развития республики, повышение роли науки в процессе развития промышленности и сельского хозяйства и т. д.

В отчете говорилось, что Постоянной рабочей группой, которая была создана для обеспечения выполнения задач, стоящих перед Академией в соответствии с Указом главы государства «Об утверждении стратегических дорожных карт по национальной экономике и основным секторам экономики», были обсуждены, обобщены и представлены Президиуму все предложения, выдвинутые научными отделениями и учреждениями, управлениями и отделами, а также прочими организациями, действующими под ведомством НАНА. После обсуждения на заседании Президиума эти предложения были приняты; также были даны соответствующие поручения, нацеленные на выполнение задач, поставленных в дорожных картах.

В связи с исполнением Закона Азербайджанской Республики «О науке» Академией были реализованы важные мероприятия, направленные на усовершенствование научно-организационной структуры и правовой базы в стране, координирование научной деятельности, расширение инновационной деятельности, усиление интеграции между наукой и образованием и т. д.

Сообщалось, что в области биотехнологий и генной инженерии было расширено научное сотрудничество с учеными-азербайджанцами, проживающими за рубежом, ученые Академии приняли участие на тренингах в зарубежных странах и пополнили свои знания. Также были расширены

исследования в области генетики человека, в изучении многих заболеваний на молекулярном уровне получены некоторые весомые результаты.

<...> В отчете отмечалось, что Парк высоких технологий НАНА тесно сотрудничал с зарубежными организациями с целью коммерциализации науки в Азербайджане и построения инновационной экосистемы. Была создана рабочая группа по реализации совместных инновационных проектов «Парка ВТ» и Технопарка Ergiyes (Турция), подписан меморандум с Китайско-российским инновационным технопарком, нацеленный на коммерциализацию науки, в Бизнес-инкубационном центре «Парка ВТ» НАНА создан Азербайджано-китайский центр трансфера технологий.

Сообщалось, что в прошлом году в НАНА велись научно-исследовательские работы мультидисциплинарного характера, охватывающие такие темы, как философские аспекты формирования, развития и актуальных проблем информационного общества, образ жизни и миграционные процессы в информационном обществе (социально-философский анализ), философский подход к национально-нравственным ценностям, роль ИКТ в формировании в Азербайджане общества знаний, изменения, которые могут произойти в социально-культурной среде благодаря технологиям NBIC, и т. д.

Также в 2017 г. были осуществлены мероприятия по расширению инфраструктуры сети AzScienceNet, рациональному использованию ее ресурсов, для интеграции в онлайн-научную и образовательную среду Европы было обеспечено подсоединение сети AzScienceNet к пан-европейской научно-образовательной сети (GEANT) со скоростью 1,5 Гбит/сек, велись работы по сохранению веб-ресурсов научных учреждений и организаций НАНА в Дата-центре сети AzScienceNet и оказанию поддержки услугамхостинга.

Было подчеркнуто, что наблюдается положительная динамика в рейтинговом ряде организации The SCImago Institutions Rankings (SIR), рейтинг НАНА возрос. При оценивании деятельности научных учреждений и сотрудников НАНА используются данные таких авторитетных научных платформ, как Web of Science и SCOPUS.

<...> Учитывая все вышеперечисленное, Президиум посчитал мероприятия, реализованные в связи с исполнением постановления Общего собрания НАНА от 28 апреля 2017 г., удовлетворительными. Было поручено продолжить незавершенные работы в текущем году.

[\(вверх\)](#)

28.03.2018

Президент Армении указал на новый подход к развитию науки в стране

В Армении проблема не в количестве ученых, а в эффективности их работы, сказал президент Армении С. Саргсян во время общегодового собрания Национальной академии наук Армении ([Новости-Армения](#)).

«Я вижу новый подход к развитию науки в Армении. Раньше, особенно в 2008–2009 годах все выступления сводились лишь к одной проблеме – отсутствию финансов. А сегодня мы стали свидетелями того, что Национальная академия наук сама провела самооценку, и я очень рад, что этот процесс привел к тому же выводу, который мы представляли 5–6 лет назад. Действительно, надо оптимизировать имеющиеся средства для эффективного их использования. Это прямой приказ для армянской науки», – сказал президент.

Он отметил, что даже если в Армении будет 20 тыс. ученых он не скажет, что их много.

«Но вновь повторяю – вопрос не в 20 тыс., в эффективной работе нескольких тысяч. Когда достигнем тех результатов, которых ожидаем, я думаю, что со стороны правительства, государства будут выделены дополнительные средства. Мы всегда были готовы предоставить любые средства, если есть конкретные проекты, если они обоснованны и практичны. Мы продолжим проектное финансирование», – сказал С. Саргсян.

Он отметил, что недовольство финансированием существует всегда и везде – даже в тех странах, в которых достигнут высокий уровень благосостояния и значительное финансирование говорят, что его не хватает.

Глава государства отметил, что необходимо решить вопрос смены поколений, а также подчеркнул, что правительство и общество ожидают от ученых работ прикладного значения.

«Надо найти модель-баланс между теоретическим и прикладным. Мы ожидаем, что Армения сможет найти эту балансную модель. У нас всегда было желание сохранять и развивать науку в Армении и мы использовали для этого наши возможности. Возможно нам не удалось выделить столько средств, которые были бы достаточны для этого», – сказал он, отметив, что единственным путем развития Армении во всех сферах является эффективное использование имеющихся ресурсов.

[\(вверх\)](#)

28.03.2018

Президент НАН назвал основные факторы, тормозящие развитие науки в стране

Президент Национальной академии наук Армении Р. Мартиросян в ходе общегодового собрания назвал основные факторы, тормозящие развитие науки в стране ([Новости-Армения](#)).

По его словам, развитию науки в Армении мешает продолжающийся отток молодых специалистов, сокращение объема международных грантов, объективные препятствия по выходу на внешние рынки, а также социально-экономическое положение в стране.

Р. Мартиросян отметил, что по состоянию на январь 2018 г. в составе академии числится 49 академиков. «По положению на январь 2018 года в академии работают 3875 человек, из которых 2362 являются научными работниками, 336 – докторами наук, 1079 – кандидатами наук и 947 – научными работниками без ученой степени», – сказал он.

Он отметил, что в 2017 г. было принято на работу 134 молодых специалистов, что на 20 меньше, чем в прошлом году.

«Молодые ученые составляют 29 % от общего числа, что немало. В тоже время у нас есть нехватка специалистов среднего возраста», – сказал А. Мартиросян.

По словам президента НАН, средняя заработная плата в Национальной академии наук Армении составляет 100 тыс. драмов.

«Финансирование академии из государственного бюджета за 2017 год составило 7 млрд драмов и 70 % процентов этих средств было направлено на зарплаты. Внебюджетное финансирование составило 2 млрд драмов. Средняя зарплата была рассчитана без учета внебюджетного финансирования и по сравнению с прошлогодним показателем практически не изменилось», – сказал он.

Вместе с тем, по словам А. Мартиросяна, по итогам прошлого года социальное положение работников академии не претерпело ощутимых положительных изменений.

([вверх](#))

26.03.2018

Павук О.

В каких странах больше всего докторов наук?

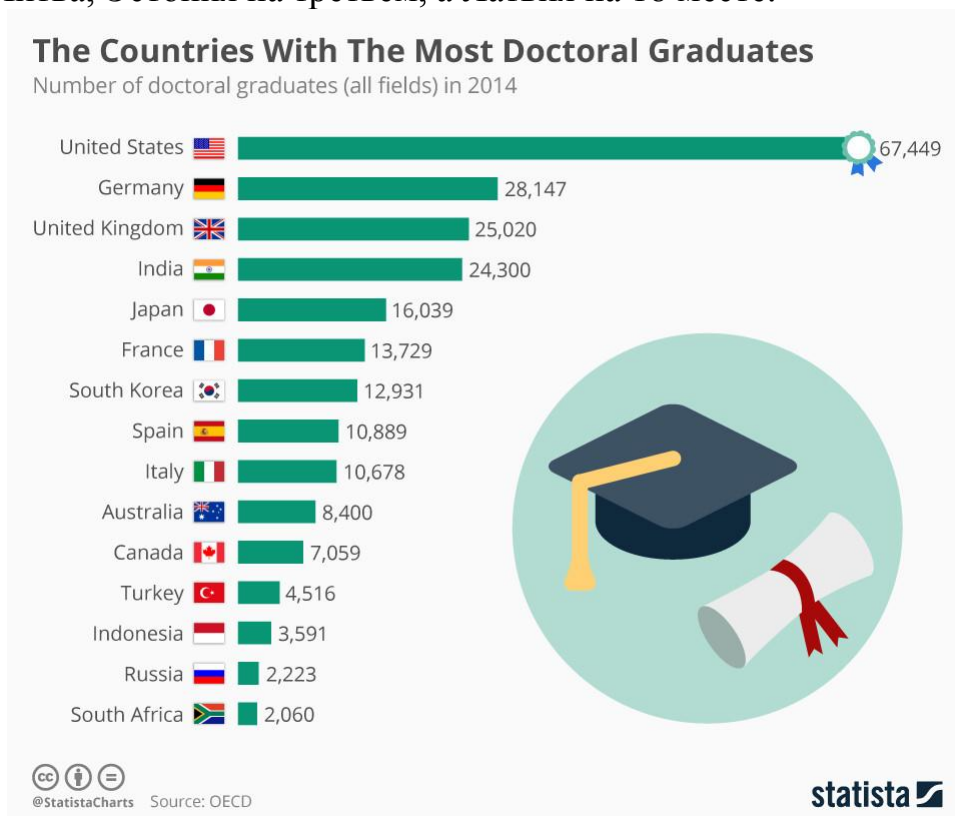
Государства инвестируют в свои системы высшего образования. Растет, больше чем когда-либо, число тех, кто заканчивает докторантуру и получает степень доктора наук. Но в какой стране больше всего ученых с докторской степенью? ([Baltic-Course](#)).

Согласно докладу OECD «Science, Technology and Innovation Outlook 2016», самое большое количество докторов наук насчитывается в США, что как минимум вдвое больше, чем в Германии.

В 2014 г. в США 67 449 человек присвоена степень доктора наук, по сравнению с Германией, где докторами стали 28 147 ученых. Следующей место в рейтинге заняла Великобритания с 25 020 докторами наук, по пятам за ней идет Индия – 24 300 человек.

И хотя Япония в списке пятая (16 039 человек), там насчитывается только четверть от тех, кто имеет ученую степень в США. Далее следуют Франция, Южная Корея, Испания, Италия, Австралия, Канада, Турция. Россия в ТОП-15 – занимает 14 место (2223 чел.), между Индонезией и Южной Африкой (см. график).

Литва в списке OECD занимает 38 место, Латвия – 41, а Эстония 42. Зато по числу женщин-докторов наук пальму первенства среди стран OECD держит Литва, Эстония на третьем, а Латвия на 18 месте.

Показатели Организации экономического сотрудничества и развития (OECD) также показывают, что в последние два десятилетия количество докторов растет по всему миру. Большинство «остепененных» ученых находится в странах, входящих в OECD. Крупные развивающиеся страны расширяют свои возможности в области высшего образования, о чем свидетельствует высокая позиция Индии по количеству докторов наук.

Некоторые области научных знаний более популярны среди молодых ученых. Около 40 % новых докторских степеней, присужденных в странах ОЭСР, находятся в области науки и техники, математики (STEM), и этот

процент увеличивается до 58 % всех докторантов за счет молодых ученых в сфере здравоохранения. Согласно докладу ОЕСД, докторские программы наиболее ориентированы на естественные науки и технику во Франции (59 %), Канаде (55 %) и Китае (55 %).

Среди других тенденций, отмеченных в докладе ОЕСД, – растущая дигитализация и интернационализация исследований, открывающая эпоху глобальной экономики знаний.

Источник: http://www.oecd-ilibrary.org/science-and-technology/oecd-science-technology-and-innovation-outlook-2016_sti_in_outlook-2016-en

([вверх](#))

Додаток 64

27.03.2018

Індонезійські вчені зможуть працювати на станції Академік Вернадський, а українські – у тропічних центрах провінції Ріоу – підписано Меморандум

Українські та індонезійські вчені планують проводити спільні морські, антарктичні та тропічні дослідження. Відповідний Меморандум про співпрацю був підписаний між Українським науково-технологічним центром (УНТЦ) та парламентом провінції Ріоу, що в Індонезії 27 березня 2018 р. у МОН України ([Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України](#)).

«Зараз для нас дуже важливим є розвиток морських досліджень та відповідної наукової інфраструктури. Адже майже вся інфраструктура була зосереджена в Криму, і після анексії півострову Росією нам практично все довелося починати з нуля. Наші пріоритети – створення морської дослідницької системи з мережею обладнаних станцій моніторингу, відновлення дослідницького флоту, проведення серії тренінгів для морських дослідників. І ми запрошуємо індонезійських колег створювати спільні проекти за цими напрямками», – зазначив заступник міністра освіти і науки України М. Стріха.

Також ішлося про можливість співпраці у сфері тропічних досліджень. Це відкриє для українських науковців нові можливості для вивчення біорізноманіття тропічних лісів, змін клімату, у сфері сільського господарства, медицини, зокрема інфекційних хвороб.

Ще один варіант для наукової співпраці країн – вчені з провінції Ріоу зможуть долучатися до проведення досліджень на українській антарктичній станції Академік Вернадський.

«Ми можемо запропонувати досить екзотичний варіант наукового обміну – з гарячого екватору на крижаний континент, в Антарктику. Ми можемо прийняти ваших вчених на нашій антарктичній станції, а натомість наші науковці могли б проводити дослідження в індонезійських тропічних центрах, яких ми не маємо», – запропонував очільник Національного наукового антарктичного центру МОН Є. Дикий.

Представники парламенту провінції Ріоу зазначили, що всі ці пропозиції є досить цікавими. Найближчим часом вони будуть деталізовані й оформлені в конкретний план дій.

Крім того, голова парламенту провінції Ріоу С. Прімаваті висловила сподівання, що сторони розвиватимуть наукову співпрацю за всіма напрямками, закладеними в Меморандумі. Це, зокрема, біотехнології, сільськогосподарські науки, матеріалознавство, хімія, фізика, екологія тощо.

«Наприклад, ми маємо великий потенціал у сфері відновлювальної енергетики. Зараз ми проводимо розробки для використання відходів від виробництва пальмової олії як альтернативного джерела енергії. І це теж могло б стати напрямом нашої співпраці», – підкреслила пані Прімаваті.

Нагадуємо, що в 2017 р. МОН також розробило проект Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Індонезія про співробітництво у сфері науки та технологій і передало його на опрацювання індонезійською стороною. Після підписання та ратифікації Угоди МОН зможе значно розширити українсько-індонезійську науково-технічну співпрацю, координуючи та фінансуючи двосторонні проекти.

Також наприкінці лютого було підписано Меморандум про співпрацю УНТЦ та Бандунзьким технологічним інститутом, який є одним з найстаріших науково-дослідних університетів Індонезії.

([вгору](#))

Додаток 65

28.03.2018

МОН запрошує на всеукраїнський фестиваль інновацій, під час якого пройде конкурс стартапів

15–17 травня 2018 р. Міністерство освіти і науки проводить Всеукраїнський фестиваль інновацій. Його головна мета – популяризувати розробки вітчизняних вчених та інноваторів, а також залучити інвесторів до фінансування впровадження новітніх розробок ([Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України](#)).

У межах заходу буде проведено:

Конкурс стартап-проектів

Участь у конкурсі можуть взяти розробки, представлені закладами вищої освіти, науковими інститутами національних академій наук або міністерств, а також загальноосвітніми та іншими навчальними закладами системи загальної середньої освіти.

- конкурс стартап-проектів, журі якого буде сформовано з представників венчурного бізнесу, бізнес-інкубаторів, асоціацій промислових підприємств;

- круглий стіл «Створення інноваційної інфраструктури та залучення венчурних інвестицій у інноваційну діяльність: проблеми та перспективи».

До участі у конкурсі допускають розробки на стадії готовності не менш як дослідний зразок (прототип).

Конкурс проходитиме за двома напрямками:

- інновації, спрямовані на досягнення соціального ефекту;
- інновації, спрямовані на досягнення економічного ефекту.

Заявки на конкурс приймаються до 18:00 16 квітня 2018 р. Інформацію за формою ([додаток 1](#)) та коротку презентацію про проект (не більше 10 слайдів у форматі .ppt) просимо подавати в електронному вигляді на адресу: dvyhun@mon.gov.ua або заповнити гугл-форму за посиланням: <https://goo.gl/forms/iqZXpVXsKPfCxDfr1>

Заявки, надані пізніше зазначеної дати, розглядатись не будуть.

Попередній відбір учасників конкурсу триватиме до 25 квітня. Учасників повідомлять про проходження до другого туру – презентації стартап-проектів конкурсному журі, до 30 квітня.

Другий тур відбудеться 16 травня 2018 р.

Участь у заході безкоштовна. Витрати на відрядження покриваються за рахунок учасників.

Круглий стіл

Участь у заході можуть взяти представники закладів вищої освіти, наукових парків, інших інноваційних структур, громадських організацій та реального сектора економіки, до сфери інтересів яких належать питання академічного підприємництва та впровадження інновацій.

За результатами круглого столу планується опублікування тез доповідей в електронному вигляді.

Участь у заході безкоштовна. Витрати на відрядження покриваються за рахунок учасників.

У разі зацікавленості, просимо до 18:00 23 квітня 2018 р. надати інформацію за формою ([додаток 2](#)) та тези доповіді в електронному вигляді на адресу: dvyhun@mon.gov.ua

Заявки, надані пізніше зазначеної дати, розглядатись не будуть.

Контактний телефон: (044) 287-82-64.

([вгору](#))

Додаток 66

28.03.2018

Лілія Гриневич: МОН ініціюватиме збільшення грошової нагороди лауреатам Премії Президента України для молодих учених

Міністерство освіти і науки України ініціюватиме збільшення грошової винагороди, яку отримують молоді вчені-лауреати премії Президента України. Про це розповіла міністр освіти і науки України Л. Гриневич під час вручення відповідної відзнаки молодим ученим, що вибороли її у 2017 р., 28 березня 2018 р. у приміщенні НАН України ([Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України](#)).

«Ми усвідомлюємо, що грошова премія, передбачена лауреатам, залишається досить символічною. Ми вже готуємо листи на Кабмін, аби цю премію можна було збільшити з наступного бюджетного року. Але цей статус – лауреата премії Президента – залишається досить почесним, і я переконана, що він допомагатиме вам далі в житті», – зазначила Л. Гриневич.

Зараз розмір премії становить 40 тис. грн. До складу авторських колективів премійованих робіт входять 89 науковців, серед них 11 докторів та 68 кандидатів наук. Загалом же конкурс доволі складний та передбачає серйозну конкуренцію серед науковців.

«І я думаю, що в цьому важлива перевага премій Президента – вони представляють кращих з кращих молодих науковців у дуже широкому спектрі наукових тем. Подумайте, з 81 роботи, що надійшла до Комітету Держпремій, тільки 61 робота взагалі була допущена до конкурсу.

Тобто близько 25 % робіт відсіялися ще на початку. В результаті серед переможців було визначено лише 40 робіт. Гадаю, що навіть сам факт, що ваші дослідження витримали такий серйозний конкурс, говорить сам за себе», – пояснила міністр.

Вона додала, що традиційно найбільше премій виборюють представники закладів НАН та МОН України. Так, із 40 робіт-переможців – 15 представлені установами НАН та 12 – МОН. З огляду на це, міністр звернула увагу, що важливо максимально забезпечити розвиток наукових досліджень та заохотити кращих.

«І хочу повідомити представникам університетів, що МОН хоче підтримати вас і запровадити базове фінансування для тих вишів, що найкраще пройдуть атестацію за науковими напрямками роботи. Відразу хочу наголосити: базове фінансування для наукових лідерів зможемо запровадити лише домігшись відкриття нової бюджетної програми, на кшталт тієї, що цього року була відкрита у Національній академії наук – «Підтримка розвитку пріоритетних напрямків досліджень» (500 млн грн для наукових установ, які будуть атестовані за високим рівнем. – *Ред.*). Для нас це один із пріоритетних напрямів роботи на цей рік», – підкреслила Л. Гриневич.

([вгору](#))

Додаток 67

Пріоритети інноваційного розвитку економіки України: наукометричний аспект [Текст] : [монографія] / А. І. Корецький ; НАН України, ДУ «Ін-т дослідж. наук.-техн. потенціалу та історії науки ім. Г. М. Доброва». – Київ : ДКС центр, 2017. – С. 33–36.

Аналіз теоретико-методичних основ формування інноваційних пріоритетів розвитку економіки в зарубіжних країнах

<...> Японія є однією з найбільш високорозвинених країн світу, яка активно використовує передові технології та займає провідні позиції за експортом високотехнологічних товарів і послуг. Її досвід може збагатити

вітчизняну практику визначення пріоритетів науки і техніки, а також сприяти формуванню сучасної науково-технічної політики. У 1996 р. Японія представила свій перший п'ятирічний базовий план науки і технологій. Наразі в ній діє четвертий план, представлений урядом і розрахований на 2011–2015 рр. Метою базових планів є стимулювання діяльності політики науки і технологій, особливо для вирішення соціальних та економічних проблем суспільства, розвитку інтелектуальної власності й міжнародного наукового співробітництва.

Розробка п'ятирічних базових планів у сфері науки і технологій є головним інструментом реалізації пріоритетних галузей науки. Вони не є фіксованими і забезпечують загальну орієнтацію для формування політики і встановлення пріоритетів у галузях науки і технологій. Також базовий план розглядається як важливий індикатор успіху для галузей, визначених пріоритетними із використанням форсайтних досліджень.

Четвертий базовий план (4th Basic Plan) Японії позиціонується як головний рушій сприяння політики розвитку науки і технологій, а також національної стратегії розвитку упродовж 5 років [61, с. 1]. Завдяки програмі базових планів у країні підвищився рівень надходження інвестицій до сфери наукових досліджень і розробок. Але останнім часом японській науці притаманні такі проблеми: зменшення питомої ваги публікацій у світовому масштабі та низький рейтинг індексу цитування порівняно з лідируючими країнами; повільне підвищення рівня державних інвестицій у наукову сферу; відсутність абсолютного розуміння і підтримки важливості сфери науки і технологій серед громадськості; зменшення кількості посад в університетах для молодих учених [61, с. 2].

Основними принципами четвертого базового плану Японії є: досягнення національного екологічного розвитку в майбутньому шляхом подолання наслідків техногенної катастрофи на атомній електростанції «Фукусіма»; безпечне та якісне життя громадян; забезпечення національного лідерства у вирішенні глобальних проблем стихійного характеру; національна підтримка сфери науки і технологій як основи існування громадянського суспільства; подальше створення інтелектуальної власності у сфері науки і технологій, а також виховання культури щодо важливості їх розвитку; комплексне стимулювання політики науки, технологій та інновацій (STI policies); надання більшої пріоритетності людським ресурсам та організації їх підтримки; здійснення політики науки, технологій та інновацій, розробленої разом із суспільством [61, с. 1].

Більше того, кожні п'ять років в Японії проводяться національні форсайтні дослідження для отримання нової та оновлення існуючої інформації стосовно подальшого розвитку науки і технологій. Країна має більше ніж 40-річний досвід застосування методу Дельфі для збору інформації в рамках національної програми форсайтних досліджень у сфері науки і технологій. Так, у восьмій програмі (Japanese S+T Foresight

2035) було залучено понад 2 200 незалежних експертів із різноманітних дисциплін, що свідчать про масштабність виконання дослідження [62, с. 140]. Замовником програми стала Рада з питань науки і технологій Міністерства освіти, культури, спорту, науки і технологій.

Аналізуючи досвід останніх років, восьму форсайтну програму визначення пріоритетів науки вирішено починати дещо раніше закінчення встановленого п'ятирічного терміну, щоб встигнути відобразити результати отриманого дослідження в наступному запланованому базовому плані розвитку науки і технологій. Подібний крок пояснюється тим, що дані форсайтних досліджень отримувалися запізно для їх урахування в базовому плані, втрачаючи свою актуальність і новизну.

Восьма національна програма форсайтних досліджень виконувалася Національним інститутом політики науки і технологій (NISTEP) та базувалася на наступних методологічних аспектах:

- дослідження технологій, що мають стрімку динаміку зростання на основі бібліометричного підходу із застосуванням БД індексу наукового цитування (SCI). Шляхом аналізу публікацій експертами обрано найважливіші 153 технології, з яких 51 вважалася найбільш важливою для Японії. Згодом ці технологічні сфери було розглянуто державними органами як потенційні пріоритети розвитку науки і технологій;

- розвиток послідовних 48 сценаріїв описано експертами та Національним інститутом політики науки і технологій. Переважно основу цих сценаріїв становили кластери, що склалися з наук про життя, навколишнє середовище, геологічних наук, а також тих, що вивчають космічні й морські простори;

- всезагальне опитування методом Дельфі.

Отримані за допомогою бібліометричного методу 153 технологічні сфери науки сформували такі блоки досліджень [62, с. 141]: клінічна медицина – гормональна терапія, дослідження імунних захворювань, вірусних гепатитів, глютамічних рецепторів, регенерація стовбурових клітин та вплив частинок забрудненого повітря на здоров'я людини; рослинництво і тваринництво – канали клітинної мембрани, дослідження біологічного часу, молекулярна біотехнологія; хімія – протеоміка, ферменти і комплексний каталіз, іонні рідини, формування реакції карбон-карбонових зв'язків і т.п.; фізика – нейтрони, високотемпературні надпровідники, нові металічні надпровідники і важкоферміонний надпровідник; наука про космос – походження і влаштування Всесвіту; соціальні науки та економіка – прийняття рішень на основі біхевіоризму, розвиток суспільства під впливом глобалізації, організаційний менеджмент на основі ІТ; геонаука – глобальне дослідження океанічної зміни клімату, палеокліматичні дослідження.

Дослідження, сформовані на основі 48 сценаріїв, полягали в коротких «описах майбутнього» визначених тем і охоплювали різні дисципліни та міждисциплінарні галузі науки. Наприклад, сценарії пов'язувалися з подальшими математичними дослідженнями, а також розвитком освіти, наук

про космос, нової медицини для індивідуальних потреб, змін у структурі медицини і терапії, застосуванні нанобіотехнологій, технологій створення людиноподібних роботів, міст із низьким ступенем забруднення, енергозберігаючих технологій, продовольчої безпеки, супутникових технологій, методики передбачення економічних, наукових і технологічних змін.

Опитування методом Дельфі сформовано за наступною тематикою [62, с. 141]: людське життя – дослідження ракових захворювань та хвороби Альцгеймера, лікування інфекційних захворювань і алергії; енергія – розробка паливних елементів (перетворення хімічної енергії палива в електричну при уникненні малоефективних процесів згоряння) для транспортних засобів і сонячних елементів; шкідливі хімічні речовини; навколишнє природне середовище – зменшення викидів вуглекислого газу та оксиду азоту, створення «відновлюваного суспільства»; інформація – процесні технології для ефективною широкомасштабної інтеграції (large scale integration), безпека інформаційних мереж; стихійні лиха і заходи щодо їхньої протидії.

Таким чином, саме форсайтні дослідження із залученням незалежних експертів із різноманітних наукових галузей мають вирішувати проблеми визначення найбільш пріоритетних напрямів розвитку науки і технологій Японії, що теоретично повинно спонукати управлінські кола України до відновлення практики прогнозно-аналітичних робіт, оскільки такий досвід активно використовується провідними розробниками високотехнологічного устаткування і послуг.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

61. The 4th Science and Technology Basic Plan of Japan / Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology Japan [Electronic resource]. 2012. – 3 p. – Available online at: http://www.mext.go.jp/component/english/_icsFiles/afieldfile/2012/02/22/1316511_01.pdf.

62. The European Foresight Monitoring Network [Electronic resource] / European Commission. – Collection of EFMN Briefs. P. 1. – Brussels, 2008. – 456 p. – Available online at: <ftp://ftp.cordis.europa.eu/pub/fp7/ssh/docs/efmn-briefs-part1.pdf>.

(вгору)

Додаток 68

26.03.2018

Россия сползає в технологическую яму, – СМІ

В России продолжает сокращается количество научных разработок и инноваций, несмотря на декларации власти о необходимости совершить

«технологический рывок» в направлении цифровой экономики ([Экономические Известия](#)).

По итогам 2017 г. число патентных заявок на изобретения сократилось на 12,3 %, а итоговый результат – 36 454 штуки – стал рекордно низким с 2006 г., информирует [news.eizvestia.com](#).

Такие данные приводит «Интерфакс» со ссылкой на «Единый депозитарий результатов интеллектуальной деятельности» (ЕДРИД).

Количество патентных заявок от российских граждан и юрлиц упало на 15 %. Это стало результатом сокращения финансирования НИОКР и снижением активности научно-исследовательских институтов и вузов, говорится в исследовании.

Количество заявок от иностранных компаний, которые долгое время были главным драйвером рынка интеллектуальной собственности в России упало на 7,5 %. Американские компании сократили их на 9 %, немецкие – на 11%, китайские – на 22 %.

Уровень инновационной активности в российской промышленности падает третий год подряд, подтверждает исследование ИСИЭЗ НИУ ВШЭ.

Если в 2004 г. доля компаний крупного и среднего бизнеса, внедряющих в своей работе высокие технологии и принципиально новые решения, составляла 10,5 %, в 2012-м – 9,9 %, в 2015-м – 9,5 %, то в прошлом сократилась до 9,2 %.

Зафиксированный показатель – минимальный с 1999 г. Спад объясняется «снижением интенсивности инновационных процессов в среднетехнологичных производствах, таких, например, как производство электрических машин и электрооборудования, металлургия», объясняет главный эксперт ИСИЭЗ НИУ ВШЭ С. Фридлянова.

По динамике инновационного развития российская промышленность в 4–6 раз отстает от ведущих индустриальных стран: так, в Швейцарии 60,2 % компаний используют инновации, в Германии – 58,9 %, во Франции – 46,5 %, в Великобритании – 45,7 %.

Российский показатель – низкий даже по меркам Центральной и Восточной Европы: в Польше инновациями занимается 18,6 % промышленных предприятий, в Венгрии – 18,8 %.

Из 33 стран, которые анализировала ВШЭ, лишь в Румынии инновационная активность ниже российской (6,4 %).

Хуже всего обстоят дела на высокотехнологичных производствах, в отраслях высоких переделов, связанных с производством «сложных непродовольственных товаров», отмечают эксперты Центра стратегических разработок.

По их подсчетам, седьмая часть всех производственных мощностей в России уже по сути – пустышки, так как устарели морально и технически и не могут использоваться для производства конкурентной продукции.

В секторе товаров инвестиционного спроса – машин и оборудования – 25 % производственных мощностей уже неконкурентоспособны, в производстве изделий из кожи, 50 % оборудования – устаревшее.

В химической промышленности 42 % оборудования имеет возраст больше 15 лет, в металлургии таких мощностей – 53 %. В производстве антибиотиков, шин, конвейерных лент, ткацких станков, турбин, троллейбусов, подшипников, целом ряде химических производств – используются мощности еще советского периода, а средний возраст оборудования достигает 20–25 лет.

[\(вверх\)](#)

Додаток 69

27.03.2018

VII Конгрес політологів України «Цивілізаційне самовизначення України наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.»

23 березня 2018 р. в Інституті політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України відбувся VII Конгрес політологів України. «Конгрес» – формат, який дає змогу українським політологам з різних установ та регіонів зібратися як для обговорення найбільш актуальних питань розвитку політичної науки, так і з метою розв'язання нагальних організаційних проблем політологічного співтовариства. Співорганізаторами цього заходу стали Асоціація політичних наук України, Українська академія політичних наук, Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України та Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Наукова тема VII Конгресу – «Цивілізаційне самовизначення України наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.» ([Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України](#)).

У вступному слові президент Асоціації політичних наук України, директор Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, член-кореспондент НАН України О. Рафальський окреслив коло питань, пов'язаних з необхідністю політологічного осмислення сучасного етапу державотворення, тенденцій суспільного розвитку, наголосив на необхідності об'єднання зусиль вітчизняних суспільствознавців у висвітленні й професійній оцінці існуючих проблем, пошуку ефективних шляхів суспільної консолідації як основи цивілізаційного розвитку України.

Доповідь першого віце-президента Асоціації політичних наук України, почесного президента Української академії політичних наук, завідувача відділу теорії та історії політичної науки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, члена-кореспондента НАН України М. Михальченка була присвячена висвітленню історико-політичних витоків українського цивілізаційного самовизначення. Доповідач зазначив, що сучасний цивілізаційний вибір України на користь

гуманістичних цінностей є закономірним результатом попереднього історичного розвитку, засвоєння уроків вітчизняної історії.

Доктор філософських наук, професор А. Колодій у своїй доповіді наголосила на значущості демократії для українців у контексті їхньої історії та нинішнього етапу цивілізаційного поступу, спадкоємності домінантної цінності демократії для українства впродовж багатьох століть суспільного і світоглядного розвитку.

Професор кафедри політології, соціології та культурології Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди, доктор політичних наук, професор Г. Куц зосередила увагу на проблемах взаємодії влади і суспільства в постмайданній Україні, необхідності об'єктивної оцінки цієї взаємодії за змістовими і проблемними критеріями.

Головний науковий співробітник відділу соціально-політичної історії Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, доктор філософських наук, старший науковий співробітник З. Самчук свою доповідь присвятив концептуалізації визначальності для ефективного функціонування суспільства готовності й уміння реалізовувати на рівні політичної практики принципів реалізму – зокрема, логіки і причинно-наслідкових зв'язків політичних явищ і процесів, інтересів і мотивів, пріоритетів і преференцій.

Завідувач відділу соціально-політичної історії Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, доктор політичних наук, професор М. Кармазіна у своїй доповіді привернула увагу до проблемних аспектів діяльності політичних партій в Україні періоду 2014–2017 рр., ознайомила учасників Конгресу з результатами власних досліджень, навела численні приклади порушення політичними партіями вимог законодавства, що підриває суспільну довіру до інституту політичних партій, реалізацію ними комунікативних, представницьких й інтергративних функцій.

Заступник директора Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, член-кореспондент НАН України, доктор історичних наук, професор О. Майборода акцентував увагу на значущості вироблення й реалізації політичної стратегії цивілізаційного самовизначення України. Доповідач наголосив на необхідності засвоєння уроків історії, координації зусиль, спрямованих на формування громадянської позиції, розробки й реалізації ефективних управлінських рішень в умовах суперечливої суспільно-політичної архітекτονіки.

Від імені одного із співорганізаторів Конгресу – Київського національного університету імені Тараса Шевченка – до учасників зібрання звернувся декан філософського факультету Університету, академік НАН України А. Конверський. Він зазначив, що рівень наукової дискусії, що розгорнулася під час Конгресу, засвідчив важливість політичної науки в системі соціогуманітарних знань. Українські політологи, озброївшись досягненнями світової політичної науки, прагнуть аналізувати актуальні

суспільно-політичні процеси, не лише прогнозувати їх подальший розвиток, але й пропонувати адекватні моделі державотворення, напрями розвитку українського суспільства. А. Конверський висловив переконання, що співпраця академічних і університетських учених сприятиме новим здобуткам української політичної науки.

З інформацію про роботу редакційної комісії Конгресу виступив її голова – перший віце-президент Асоціації політичних наук України, головний науковий співробітник Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, доктор політичних наук, професор Ю. Шайгородський. Він ознайомив учасників Конгресу з проектом резолюції наукового зібрання, зауваженнями й пропозиціями до змісту підсумкового документа Конгресу, що надійшли від його учасників.

Резолюцію VII Конгресу політологів України «Цивілізаційне самовизначення України наприкінці XX – на початку XXI ст.» ухвалено одногосно.

[Програма Конгресу.](#)

[Резолюція VII Конгресу політологів України.](#)

[\(вгору\)](#)

Додаток 70

02.04.2018

Оголошується конкурс проектів за Цільовою програмою наукових досліджень НАН України «Напівпровідникові матеріали, технології і датчики для технічних систем діагностики, контролю та управління» на 2018–2020 роки

Розпорядженням Президії НАН України від 23.03.2018 № 171 «Про оголошення конкурсу за Цільовою програмою наукових досліджень НАН України «Напівпровідникові матеріали, технології і датчики для технічних систем діагностики, контролю та управління» оголошено конкурс наукових проектів за Цільовою програмою наукових досліджень НАН України «Напівпровідникові матеріали, технології і датчики для технічних систем діагностики, контролю та управління» на 2018–2020 рр. (далі – Програма) [\(Національна академія наук України\).](#)

Метою Програми є створення та впровадження найперспективніших технологій і конкурентоспроможних міждисциплінарних наукоємних продуктів (матеріалів, датчиків, аналітичних приладів і інтелектуальних комплексів та систем їх атестації і сертифікації) у ключові галузі економіки.

Формування переліку робіт, які планується фінансувати в межах Програми, проводитиметься відповідно до Порядку формування тематики та контролю за виконанням наукових досліджень у НАН України, затвердженим постановою Президії НАН України від 13.04.2011 № 111 (зі змінами).

Конкурс є відкритим для науково-дослідних інститутів, установ та організацій Національної академії наук України. У конкурсі можуть брати участь проекти, які спрямовані на реалізацію головних напрямів (розділів) Програми відповідно до її Концепції а саме:

- експериментальні зразки і технології виробництва новітніх чутливих матеріалів, у тому числі композиційних, на основі напівпровідникових мікро- та наноструктур для датчиків і різноманітних інтегрованих систем, зокрема перспективних засобів та методів для потреб аерокосмічної галузі;

- напівпровідникові датчики, стійкі до впливу зовнішніх негативних чинників, зокрема ультрафіолетової та іонізуючої радіації, нові поглинаючі та захисні матеріали тощо;

- мікро- та оптоелектронні датчики, прилади та інтегровані системи на їх основі – багатофункціональні системи та технології екологічного експрес-аналізу й надійного радіаційного моніторингу, безпечної та неруйнівної експрес-діагностики механічних напружень у прозорих та непрозорих матеріалах і конструкціях, мультипараметричні системи розпізнавання елементів складних сумішей рідин і газів, високоточних комплексних вимірювань тощо;

- інтегровані прилади, технології та інтелектуальні аналітичні й інформаційні системи нового покоління різного призначення – мультипараметричні та багатоканальні технології і відповідні високоточні системи для експресної діагностики в медицині, діагностики вірусних захворювань в ветеринарії тощо;

- ефективні інноваційні енерго- та ресурсозберігаючі технології і прилади та системи на їх основі, у тому числі в галузі використання відновлюваних джерел енергії;

- контрольно-вимірювальні комплекси, засоби сертифікації, контролю якості і метрологічної атестації різноманітних приладів і систем мікро- та наноелектроніки – новітні діагностичні експрес-методи, устаткування на їх основі для вимірювання структурних, оптичних та електрофізичних параметрів матеріалів та складових елементів техніки тощо.

Запити на проведення наукової (науково-технічної) роботи подаються на конкурс за формою, визначеною додатком 5 до Порядку формування тематики та контролю за виконанням наукових досліджень у Національній академії наук України, що затверджений постановою Президії НАН України від 13.04.2011 № 111 (зі змінами), у паперовому вигляді у двох ідентичних примірниках, кожен з яких скріплений у пластиковому швидкозшивачі з перфорацією та у електронному вигляді (приєднаним файлом) на електронну адресу: kovalenko@nas.gov.ua.

Запит подається за адресою: 01030, Київ, вул. Володимирська, 54, кімн. 537.

Дата подання запиту визначається датою реєстрації запиту.

Одна особа може бути керівником тільки однієї роботи.

Запити, що подані на конкурс після завершення визначеного терміну їх подання, оформлені не за встановленими вимогами, а також запити, що не відповідають оголошеним умовам конкурсу, до участі у конкурсі не допускаються.

Наукова експертиза запитів на проведення науково-технічних робіт за Програмою організується та їх конкурсний відбір здійснюється Науково-технічною радою Програми, склад та положення про яку затверджено постановою Президії НАН України від 22.11.2017 № 297. Конкурсний відбір робіт здійснюється з урахуванням результатів наукової експертизи запитів, вагомості окремої роботи для досягнення цілей, зазначених у концепції Програми, та передбаченого в бюджеті НАН України обсягу коштів на перший рік виконання Програми.

За необхідності Науково-технічна рада Програми може під час конкурсу направляти окремі запити на додаткову експертизу, заслуховувати презентаційні доповіді керівників робіт, вносити узгоджені з керівниками окремих робіт зміни щодо їх змісту, строків виконання, обсягів фінансування, а також об'єднання з іншими роботами тощо.

Переможці конкурсу за рішенням НАН України укладають договір з НАН України про умови виконання і фінансування роботи.

Запит, який за результатом конкурсу не прийнято до виконання, не повертається.

Остаточний строк подання запитів – до 17:00 16 квітня 2018 р.

Подача матеріалів здійснюється в робочі дні з 14:00 до 17:00.

Контактна особа: учений секретар Науково-технічної ради Програми Коваленко Сергій Анатолійович, тел. 239-67-98, e-mail: kovalenko@nas.gov.ua.

([вгору](#))

Додаток 71

16.03.2018

Аніщенко О., Постригач Н.

Семінар «Показники ефективної наукової діяльності науковця, установи і країни: публікації, наукові видання, гранти»

16 березня 2018 р. відбувся семінар «Показники ефективної наукової діяльності науковця, установи і країни: публікації, наукові видання, гранти», який за підтримки Міністерства освіти і науки України провела компанія Clarivate Analytics та представники Програми імені Фулбрайта в Україні. На семінар були запрошені вчені, бібліотекарі, редактори наукових видань, керівників установ та підрозділів, молоді науковці та багато інших... ([Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України](#)).

З вітальним словом виступив генеральний директор Директорату науки МОН України Д. Чеберкус, який висвітлив питання щодо перспективи створення Національного Фонду досліджень, реформування та атестації діяльності науково-дослідних установ та підрозділів, можливості доступу до

баз даних платформи Web of Science у контексті «Середньострокового плану дій уряду до 2020 року».

У програмі заходу було обговорено ряд важливих тематичних питань:

- «Класична бібліотека у перспективі сучасної науки: від точки творення до простору можливого» – Кметь В. (канд. іст. наук, директор Наукової бібліотеки Львівського національного університету імені Івана Франка);

- «The structure of an academic paper and/or how to properly reference and cite works» – Фаріон С. (стипендіат програми Фулбрайт в Україні);

- «Складові ефективної наукової діяльності і їхньої оцінки» – Тихонкова І. (канд. біол. наук, Clarivate Analytics);

- «Львів місто чотирьох культур і їхній вплив на розвиток науки» – Лесик Р. (д-р. фарм. наук, Медичний університет ім. Данила Галицького);

- «Що таке успішний грант і як його написати» – Васецький Є. (д-р. біол. наук, Інститут Онкології Густава Русі, Париж, Франція);

- «The Good, the Bad and the Ugly. Наукові видання. Як не помилитися з вибором. Та процедура відбору до Web of Science Core Collection» – Тихонкова І. канд. біол. наук, Clarivate Analytics).

За результатами семінару оприлюднено такі матеріали:

Програми Фулбрайта для освіти і науки (І. Баріш, заступник директора Програми імені Фулбрайта в Україні) [завантажити](#)

Складові ефективної наукової діяльності і їхня оцінка (Тихонкова І., канд. біол. наук, експерт з навчання і наукометрії Clarivate Analytics) [завантажити](#)

Що таке успішний грант і як його написати (Васецький Є., док. біол. наук, Інститут Онкології Густава Русі, Париж, Франція) [завантажити](#)

Показники індивідуальної ефективності науковця (Борисова Т., заступник директора наукової бібліотеки НАУКМА) [завантажити](#)

Наукова публікація очима автора та видавця (Тихонкова І., канд. біол. наук, експерт з навчання і наукометрії Clarivate Analytics) [завантажити](#)

The Basics of Academic Essay Writing (A. Kennet, Fulbright ETA English Teaching Assistant Fellow 2017-2018) [завантажити](#)

([вгору](#))